

ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

ΤΑ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ ΜΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ – ΑΘΗΝΑ 1979

ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΑΣ

Με απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ δι-
δακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καί Λυ-
κείου τυπώνονται ἀπό τόν Ὀργανισμό Ἐκδόσεως
Διδακτικῶν Βιβλίων καί μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΤΑ ΠΑΙΧΙΔΙΑ ΜΑΣ

Με τη βοήθεια της Ελληνικής Κυβέρνησης, το δίκτυο δίνει το δικό του όραμα για την παιδεία και την κοινωνία. Το δίκτυο αποτελείται από τον Οργανισμό Εκδόσεων Βιβλίων και Υποστηρίξεις ΔΕΦΕΑ.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ
(Βραβείον Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν)

ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΑΣ

Συλλογή παραδοσιακῶν παιχνιδιῶν ἀπ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑ 1979

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΑΣ

Εκδόσεις 1978

Τό βιβλίο «Τά Παιχνίδια μας» τιμήθηκε μέ τό πρώτο βραβείο του
«Κύκλου του Έλληνικού παιδικού βιβλίου» γιά τό 1978.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἡ συλλογή αὐτή δέν παρουσιάζει παρά ἓνα ἐλάχιστο δείγμα ἀπό τόν ἀνεξάντλητο θησαυρό τῶν λαϊκῶν μας παιχνιδιῶν, ὅπως μᾶς τόν ἔχει κληροδοτήσει ἡ ἐθνική μας παράδοση ἀπό τά ἀρχαιότατα χρόνια καί πού ἐξακολουθεῖ ἀκόμη καί στίς ἡμέρες μας νά σοφίζεται ὁ λαός μας. Ὅπως εἶναι φανερό μιά τέτοια ἐργασία εἶναι καρπός μακροχρόνιας ἐρευνας καί μελέτης. Ἐτυχε ὁμως νά ἔρθει στήν κατάλληλη στιγμή ἡ τόσο ἐπίκαιρη προκήρυξη τοῦ «Κύκλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ βιβλίου» γιά νά καταταχθεῖ τό συγκεντρωμένο ὑλικό, νά γίνει ἡ ἀπαραίτητη ἐπιλογή καί διαίρεση καί νά διαμορφωθεῖ σ' ἓνα συγκροτημένο σύνολο πού νά μπορέσει νά παρουσιάσει σάν βιβλίο, εὔληπτο καί εὐχρηστο μέ ἐπιστημονική ὥστόσο βάση.

Γιά τήν ἐπιλογή τῶν παιχνιδιῶν χρησίμευσε σάν κριτήριο:

1) Ἡ αὐθεντικότητα κάθε παιχνιδιοῦ. Τό ὅτι δηλαδή ἦταν γνήσιο λαϊκό καί ὄχι ξενόφερτο ἢ κατασκευασμένο γιά τίς ἀνάγκες μιᾶς γυμναστικῆς ἐπιδείξεως.

2) Ἡ παλαιότητά του. Χωρίς ν' ἀποκλεισθοῦν τά νεώτερα παιχνίδια, δόθηκε ἰδιαίτερη σημασία στά παραδοσιακά, ἐκεῖνα πού μᾶς ἤρθαν κατευθείαν ἀπό τήν ἐλληνική ἀρχαιότητα ἢ τό Βυζάντιο καί μᾶς συνδέουν μέ τίς ρίζες τῆς φυλῆς μας.

3) Ἡ κοινωνική τους ὠφέλεια. Προτιμήθηκαν κατ' ἀπόλυτη προτεραιότητα τά παιχνίδια πού προκαλοῦν γέλιο καί χαρά, πού καλλιεργοῦν τήν εὐγενική ἄμιλλα, καί βοηθοῦν τήν πνευματική καί τή σωματική ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ.

4) Ἡ ἀντιπροσώπευση ὅλου τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου. Ἐγίνε προσπάθεια νά περιληφθοῦν παιχνίδια πού ν' ἀντιπροσωπεύουν ὄχι μόνο τόν σημερινό ἐλλαδικό χώρο, ἀλλά καί περιοχές ὅπου ἄλλοτε ἀνθοῦσε ὁ ἐλληνισμός καί ἐπικρατοῦσε ὁ ἐλληνικός τρόπος ζωῆς. Φυσικά δέν ἔχει παραλειφθεῖ ἡ Κύπρος, μά οὔτε καί ἡ Ἀθήνα, πού πρὶν ἀπό τόν πόλεμο ἦταν ἓνα ἀστικό κέντρο μέ αὐτόνομη κοινωνική ζωή.

5) Ἡ πρακτική τους χρησιμότητα. Ἡ συλλογή, ἐκτός ἀπό τήν ἐπιστημονική της γνησιότητα θά ἔπρεπε νά ἔχει καί μιά πρακτική σκοπιμότητα καί νά χρησιμεύει σάν βοήθημα σέ παιδαγωγούς, νηπιαγωγούς, δασκάλους, Ἀρχηγούς Προσκόπων καί Ὁδηγῶν, Ὑπευθύνους κατασκηνώσεων κ τ λ., ἐπάνω σέ μιά ἀπόλυτα ἐλληνική βάση. Γι' αὐτό προ-

τιμήθηκαν τὰ ὁμαδικὰ παιχνίδια, μέ ἢ χωρίς ἀνταγωνισμό, καί παραλείφθηκαν τὰ καθαυτὸ ἀτομικά, ὅπως π.χ. ἡ σπούρα, τὸ τόπι, τὸ σχοινάκι, ὁ χαρταετός, καί τὰ καθαυτὸ ἀθλητικά. Ἐξαίρεση ἀποτελοῦν τὰ Πηδήματα, πού μπῆκαν ὅμως σάν εἰσαγωγή στὰ «Σκαμνάκια» ἕνα καθαρά ὁμαδικὸ παιχνίδι. Γιά τὸν ἴδιο λόγο μπῆκαν τὰ «Λαχνίσματα» δηλ. οἱ τρόποι ἐπιλογῆς Ἀρχηγοῦ ἢ ἐκείνου πού θά τὰ φυλάει, δέν περιλαμβάνονται ὅμως στὴ συλλογὴ οἱ λεγόμενες «εὐχές γιὰ νά χάσει ὁ ἀντίπαλος», πού θά εἶχαν ἀποκλειστικὰ λαογραφικὸ ἐνδιαφέρον.

Τὰ παιχνίδια χωρίστηκαν σέ τρεῖς μεγάλες κατηγορίες:

- α) Σέ παιχνίδια γιὰ μικρά παιδιά 4-8 ἐτῶν,
- β) σέ παιχνίδια γιὰ παιδιά ἀπὸ ὀκτώ ἐτῶν καί πάνω, καί
- γ) σέ παιχνίδια ἐσωτερικοῦ χώρου, αὐτὰ πού παίζονται κυρίως τὸν χειμῶνα καί πού μερικά παίζονταν τὰ παλιότερα χρόνια, κι ἀπὸ τοὺς μεγάλους. Ἔτσι, ὅποιος ἐνδιαφέρεται θά εἶναι εὐκολο νά βρεῖ τὸ κατάλληλο παιχνίδι γιὰ τὴν κατάλληλη περίσταση.

Γεωργία Ταρσούλη

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ
(Λαχνίσματα κτλ.)

πρωτόκολλο, το οποίο είναι απαραίτητο για την προετοιμασία των παιδιών για την αντιμετώπιση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Το πρωτόκολλο αυτό περιλαμβάνει πληροφορίες για τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και τους παιδιά σχετικά με τους κανόνες ασφαλείας, τους χώρους καταφυγής και τους τρόπους επικοινωνίας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Το πρωτόκολλο αυτό είναι σημαντικό για την προστασία των παιδιών και την αντιμετώπιση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Το πρωτόκολλο αυτό περιλαμβάνει πληροφορίες για τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και τους παιδιά σχετικά με τους κανόνες ασφαλείας, τους χώρους καταφυγής και τους τρόπους επικοινωνίας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Το πρωτόκολλο αυτό είναι σημαντικό για την προστασία των παιδιών και την αντιμετώπιση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

ΛΑΧΝΙΣΜΑΤΑ

(Γιά νά βροῦνε ποιός θά τά φυλάει)

Μέ στιχάκια

Τά παιδιά, κοριτσάκια ἢ καί ἀγοράκια ὡς ὀκτώ ἐτῶν, σχηματίζουν ἕναν κύκλο καί ἕνα, συνήθως τό μεγαλύτερο, ἀρχίζει νά λέει ἕνα ποιηματάκι, δείχνοντας μέ τό δάχτυλό του τό κάθε ἕνα. Ὅποιο μείνει τελευταῖο τά φυλάει. Συνήθως τόν τελευταῖο στίχο τόν λένε πιά ἀργά ἀπό τοὺς ἄλλους.

Ἄμ-στράμ-ντάμ (Πανελλήνιο)
πίκι-πίκι-ράμ,
τούρι-τούρι-ράμ,
ἄμ-στραμ-ντάμ!

Ἀνέθηκα στήν πιπεριά (Πανελλήνιο)
νά κόψω ἕνα πιπέρι
κ' ἡ πιπεριά τσακίστηκε
καί μου 'κοψε τό χέρι,
δός μου τό μαντηλάκι σου
τό χρυσοκεντημένο,
νά δέσω τό χεράκι μου,
πού εἶναι ματωμένο,
μές στό αἷμα βουτημένο!

Ἀνεβαίνω στή μηλιά (Σμύρνη)
καί πατῶ στήν καρδιά
πίνω τό γλυκό κρασί
μέ τήν κούπα τή χρυσή.

Μές στή τζαμαρία (Κρήτη)
κάθετ' ἡ Μαρία
καί κεντάει μαντηλάκι

καί τό δίνει τοῦ Γιωργάκη
πού τῆς στρίβει τό μουστάκι.

Πιποντό, τό φουστάνι σου κοντό (Λέσθος)
ἡ κυρία Ἀφροδίτη
ἐπαντρεύτηκε στήν Κρήτη
πῆρε ἄντρα Κρητικό,
μέ κολλάρο στό λαιμό,
μέ παπούτσια λασιχένια,
μές στή λίγδα βουτημένα!

Ἕνας ἀράπης στό βουνό (Κρήτη. Δυό παιδιά)
πόσα πουλάκια σκότωσε;
Ἕν, δυό,
ποιός ἐβγῆκε; Ἐγώ!

Ἄλφα, Βῆτα (Εὐρυτανία)
κόψε πίτα
δός καί μέ
καί τοῦ Νικήτα!

Καντουνί καντουνιστήρι (Νάξος)
ὅποιος πιάσει τό καντούνι!

(Τρέχουν στίς τέσσερις γωνιές μέ τήν τελευταία λέξη.
Ὅποιος δέν προφτάσει τά φυλάει).

Καριοφύλλι καί κανέλα (Κύπρος)
διάλεξέ μου μιά κοπέλα,
ἀπό τούτη ὡς ἐτούτη,
ἡ καλύτερη εἶν' ἐτούτη!

Ἐμαλῶσαν οἱ Ὁθραῖοι (Ἀθήνα)
γιά 'να ψάρι, γιά 'να χέλι
γιά 'να κόκκινο τσεμπέρι!

Ἐθγα πάνω στή μηλιά (Μακεδονία)

κόψε μήλο δροσερό
νά τό πάω στό χρυσικό,
νά μοῦ κάνει δαχτυλίδι
δαχτυλίδι πυργωτό,
πυργωτό καμαρωτό,
νά 'χει ἀνώγεια καί κατώγεια
κι ἑκατό παραθυράκια,
ν' ἀνεβαίνουν οἱ κοπέλες
μέ τίς κόκκινες ὀμπρέλες!
ν' ἀνεβαίνουν τά παιδάκια
μέ τά κόκκινα βρακάκια.

Τσίρι τσίρι πούπουλο
καί σταφιδοκούκουτσο,
παίρνει ἡ γάτα τό κοντάρι
καί χτυπᾷ τόν ἀγελάρη.

(Κιλκίς)

(Ὅταν εἶναι πολλά παιδιά)

- Τί μοῦ δίνεις, ἀγελάρη;
- Θέλω μπά, θέλω ξά,
θέλω κόκκινη φωτιά,
νά φωλιάσω τά παιδιά μου
ἴσα ἴσα μέ τ' αὐτιά μου!

Ἄλφα, βῆτα, κόψε πίτα
δῶσε καί τοῦ καθαλάρη
γιά νά βρεῖ τό παλικάρι!

(Κρήτη)

(Μεταξύ ἀγοριῶν)

Ἕλιανός μπιμπιλιανός
μπιμπίλα, μπιλιατάγκος
μέ τό σπαθί, μέ τό γυαλί
μέ τῆς ἐλιᾶς τό φύλλο,
τσακῶνω πέντε πέρδικες
καί πέντε περδικούδια
βάρει, κλεῖσε τό γεράκι
κι ἔθγα σύ, βρέ γουρλομάτη!

(Χαλκιδική)

(Μεταξύ ἀγοριῶν)

Ἔνα, δύο, τρία,
κι ἀπό κάτω δεκατρία.

(Σπάρτη)

(Μεταξύ ἀγοριῶν)

*"Έβαλα τό στοίχημά μου
για νά τύχει τ' όνομά μου!*

Μέ τά δάχτυλα

(Αυτό γίνεται κυρίως όταν τά παιδιά πρόκειται νά χωριστούν σέ δύο ομάδες).

"Άστε, δείχτε!

Πυλία

Ή μάνα δείχνει στά παιδιά τόν λιχανό καί τό μικρό δάχτυλο καί τούς λέει νά διαλέξουν. "Όποιο διαλέγει τό ένα δάχτυλο πάει μέ τή μιά ομάδα καί όποιο διαλέγει τό άλλο πάει μέ τή δεύτερη.

Μέ τίς γροθιές

Κύπρος

Τά παιδιά κάθονται καί σχηματίζουν κύκλο καί παρουσιάζουν τή γροθιά τους. Αύτός πού τά βγάξει χτυπάει τή γροθιά του καθενός, λέγοντας: «Έναράκι, δυαράκι, ... βασιλάκι». Αύτός πού θά του πέσει ή λέξη «βασιλάκι» βγαίνει από τή γραμμή καί τό μέτρημα ξαναρχίζει. Τό τελευταίο τά φυλάει.

Μέ τά πόδια

Άγόρια

Λέσθος

Τά παιδιά σχηματίζουν έναν κύκλο καί στέκονται τόσο κοντά ό ένας στόν άλλο, ώστε τά πόδια τους ν' αγγίζουν. Ένας κρατάει μιά πέτρα καί σέ μιά στιγμή τήν αφήνει νά πέσει στό κέντρο του κύκλου. "Όποιο παιδί φοθηθεί καί τραθήξει πρώτο τό πόδι του, εκείνο τά φυλάει.

Άγγώνω

Άγόρια

Δημητσάνα

"Όταν είναι δύο καί θέλουν νά δούν ποιός θά παίξει πρώτος, στέκονται ό ένας αντίκρυ στόν άλλο σέ δύο-τριών βημάτων απόσταση "Υστερα άρχίζουν νά προχωρούν, βάζοντας τό ένα πόδι μπρός στό

άλλο. "Όταν πλησιάσουν, εκείνος πού τό πόδι του θά πατήσει του άλλου, παίζει πρώτος.

Μέ τό ρίξιμο πέτρας

Τό Λακκάκι

Κυρίως αγόρια

Κύπρος

Ανοίγουν ένα λακκάκι καί κάθε παιδί ρίχνει από μιά ώρισμένη απόσταση μιά πέτρα. "Όποιος ρίξει τήν πέτρα του πιό κοντά στό λακκάκι, εκείνος παίζει πρώτος.

Τό Κεραμίδι

Λέσθος

Αυτό γίνεται κυρίως μεταξύ δύο παιδιών. Παίρνουν ένα κεραμίδι καί τό φτύνουν από τή μιά μεριά. "Υστερα ό ένας ρωτάει τόν άλλο τί διαλέγει: "Ξερό ή χλωρό, φτύμα γι' άφτυτο;". Ό πρώτος πετάει τό κεραμίδι ψηλά καί ανάλογα μέ τό μέρος πού θά πέσει, θά παίξει πρώτος αυτός ή ό άλλος.

Κορώνα-γράμματα

Πανελλήνιο

Βάζουν κάτω ένα νόμισμα καί τό κουπώνουν, δηλαδή τό σκεπάζουν μέ τό χέρι. Ό άλλος πρέπει νά μαντέψει ποιό μέρος του νομίσματος είναι από πάνω. "Αν τό βρεϊ παίζει πρώτος.

Μέ τό χαλικάκι

Τό ένα παιδί κρύβει μέσα στην κλεισμένη του γροθιά ένα χαλικάκι καί τό άλλο παιδί χτυπάει τό χέρι του. "Αν τό βρεϊ παίζει πρώτο. Σέ πολλά μέρη λένε καί στιχάκια, χτυπώντας πότε τό ένα χέρι καί πότε τό άλλο ρυθμικά: Π.χ.

*Αι-Γιάννη Θεολόγο,
πές μου τόν καλό τό λόγο,
πού νά πιάσω, νά κερδίσω,
τήν πετρούλα νά πετύχω!*

ἢ
'Αι-Γιώργη καθαλάρη,
κάνε μου αὐτὴ τὴ χάρη,
νά χτυπήσω τὸ χεράκι
πού δέν ἔχει λιθαράκι.

Μέ τό μαντήλι

Πανελλήνιο

Δένουν ἓναν κόμπο σ' ἓνα μαντήλι κι ἐκεῖνος πού τὰ δείχνει τό κλείνει στή χούφτα του ἀφήνοντας τίς τέσσερις μύτες ἔξω. Ἐκεῖνος πού θά τραβήξει τόν κόμπο παίζει πρῶτος ἢ τὰ φυλάει, ἀνάλογα μέ τό παιχνίδι.

Μέ τό ξυλάκι

Διαλέγουν δύο ἢ τρία ἢ τέσσερα ξυλάκια, ἀνάλογα μέ τόν ἀριθμό τῶν παικτῶν. Ἀπ' αὐτά τό ἓνα εἶναι πιό μακρύ ἀπ' τ' ἄλλα. Ὅποιος τό βρεῖ τὰ φυλάει ἢ παίζει πρῶτος, ἀνάλογα μέ τό παιχνίδι.

Μέ συνθηματικές λέξεις

Κι αὐτό τό λάχνισμα χρησιμοποιεῖται ὅταν τὰ παιδιά, ἀγόρια ἢ κορίτσια – ἰδίως κορίτσια μ' αὐτόν τόν τρόπο – πρόκειται νά χωριστοῦν σέ δύο ὁμάδες. Ἐκείνη πού τὰ δείχνει, – ἡ μεγαλύτερη – καλεῖ ἰδιατέρως κάθε μιά πού θά παίξει καί τή ρωτᾷ τί προτιμᾷ τόν ἥλιο ἢ τό φεγγάρι, τόν οὐρανό ἢ τή γῆ, τό μῆλο ἢ τό ρόδι καί τή στέλνει στή μιά ἢ στήν ἄλλη ὁμάδα.

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΑ ΠΑΙΔΙΑ

- α) Παιχνίδια κυκλικά ή αλυσιδωτά, μέ τραγουδάκια ή διαλόγους.
- β) Διεγκυστίνδες.
- γ) Κρυφτά.
- δ) Κρυφτά - κυνηγητά ή άπλά κυνηγητά.

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΥΚΛΙΚΑ ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ ΓΙΑ ΠΑΙΔΑΚΙΑ ΑΠΟ 4-8 ΕΤΩΝ

Γύρω γύρω όλοι

Κοριτσάκια-αγοράκια

Πανελλήνιο

Τά παιδάκια σχηματίζουν έναν κύκλο και βάζουν τό πιό μικρό στή μέση. "Υστερα πιάνονται από τά χέρια καί γυρίζουν τραγουδώντας:

Γύρω γύρω όλοι
στή μέση ό Μανώλης,
χέρια, πόδια στή γραμμή
όλοι κάθονται στή γή!
— Κάθησε, Μανωλάκη!

Μέ τό: «Όλοι κάθονται στή γή!» όλα τά παιδάκια κάθονται χάμω καί τεντώνουν τά πόδια τους πρós τό κέντρο. Τό ίδιο πρέπει νά κάνει καί ό «Μανωλάκης».

Ὁ Χαράλαμπος

Ἀγοράκια-κοριτσάκια

Λέσβος

Τά παιδάκια σχηματίζουν ἓναν κύκλο, πιάνονται ἀπὸ τὰ χέρια καὶ βάζουν στὴ μέση ἓναν πού τοῦ δένουν τὰ μάτια. Αὐτός εἶναι ὁ Χαράλαμπος. Τά ἄλλα παιδιά ἀρχίζουν νά γυρίζουν γύρω γύρω τραγουδώντας:

Χαράλαμπος κοιτάζει
σότερ-νότερ!
Χόρεψε, πήδησε,
ἔμπα μέσ' στὴ μέση,
διάλεξε, διάλεξε
τὴν κούκλα πού σ' ἀρέσει!

Μέ τὰ λόγια αὐτά ὁ Χαράλαμπος σηκώνεται, ἀπλώνει τὰ χέρια του καὶ πιάνει ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά τοῦ κύκλου πού γίνεται τότε αὐτὸ Χαράλαμπος.

Γύρω τριγύρω

Κοριτσάκια

Πυλία

Γιὰ τὸ παιχνίδι αὐτὸ χρειάζονται 8-12 κοριτσάκια πού χωρίζονται σέ δύο κύκλους ἀντικρουστούς. Ὁ ἀπέξω κύκλος γυρίζει γύρω γύρω καὶ τραγουδάει:

Γύρω τριγύρω,
στ' ἀρχοντικό τριγύρω,
γιατί σέ ἀγαπῶ, μικρούλα μου,
γιατί σέ ἀγαπῶ!
Ἐμπρός σου γονατίζουμε,
γιατί σέ ἀγαπῶ!

Τὴ στιγμή πού λένε τό: «Ἐμπρός σου γονατίζουμε!», κάθε κορίτσι τοῦ ἀπέξω κύκλου γονατίζει μπροστά σ' ἓνα ἀπὸ τὰ κοριτσάκια τοῦ μέσα κύκλου. Στόν δεύτερο γύρο ὁ ἀπέξω κύκλος μπαίνει μέσα.

Ἡ μικρὴ Ἑλένη

Κοριτσάκια

Λέσβος

Τά κοριτσάκια σχηματίζουν ἓναν κύκλο πού κοιτάζει πρὸς τὰ μέσα.

Στό κέντρο κάθετα ένα κοριτσάκι πού κάνει τάχα ότι κλαίει. Τά άλλα γυρίζουν γύρω γύρω καί τραγουδοῦν:

Ἡ μικρή Ἑλένη
κάθετα καί κλαίει
γιατί δέν τήν παίζουν οἱ φιλενάδες της.
Σήκω ἀπάνω, πλύν' τά μάτια,
κοίταξε τόν ἥλιο κι ἀποχαίρετ'σε!

Τό κοριτσάκι τότε πού κάνει τήν Ἑλένη, πλένει δῆθεν τά μάτια της καί κοιτάζει τόν ἥλιο κ' ὕστερα σηκώνεται ξαφνικά καί πιάνει μιά ἀπό τίς ἄλλες, πού γίνεται ἐκείνη Ἑλένη μέ τή σειρά της.

Ἡ Πεταλούδα

Κοριτσάκια-ἀγοράκια

Κιλκίς

Τά παιδάκια σχηματίζουν ἕναν κύκλο καί βάζουν στή μέση ἕνα κοριτσάκι πού εἶτε στέκεται εἶτε κάθετα. Τό κοριτσάκι αὐτό εἶναι ἡ πεταλούδα πού ὁ κύκλος τήν κρατάει αἰχμάλωτη. Ἐξω ἀπό τόν κύκλο γυρίζει ἕνα ἄλλο κοριτσάκι, ὁ Ἐλευθερωτής, πού τραγουδάει:

- Ποῦ εἶσαι, πεταλούδα, τραλαρά, λαρά;
- Εἶμαι μέσα στό κλουθάκι, τραλαρά, λαρά! (ἀπαντᾷ ἡ πεταλούδα)
- Γιά ἔθγα νά σέ ἰδοῦμε! τραλαρά, λαρά!
- Εἶναι ψηλός ὁ τοῖχος, τραλαρά, λαρά!
- Γκρεμίζω ἕναν τοῖχο, τραλαρά, λαρά!
- Δέ φτάνει μόνο ἕνας, τραλαρά, λαρά!
- Γκρεμίζω κι ἄλλον τοῖχο, τραλαρά, λαρά!
- Δέ φτάνουν μόνο δύο! τραλαρά, λαρά!
- Γκρεμίζω ἄλλο τοῖχο, τραλαρά, λαρά! κ.ο.κ.

Κάθε φορά πού λέι: «Γκρεμίζω κι ἄλλο τοῖχο!» τό κοριτσάκι πού εἶναι ἀπέξω, χτυπάει στήν πλάτη ἕνα ἀπό τά παιδάκια τοῦ κύκλου, πού πρέπει νά βγεῖ. Ἐτσι ὁ κύκλος μικραίνει ὁλοένα, ὥσπου ἡ πεταλούδα ἐλευθερώνεται καί τότε ὅλα τά παιδάκια τήν τριγυρίζουν τραγουδώντας:

«Νά τήν ἡ πεταλούδα, τραλαρά, λαρά!».

Ἡ Γάλισσα

Κοριτσάκια-ἀγοράκια

Μάνη

Ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα παιδάκια κάνει τὴ μάνα καὶ στέκεται στὴ μέση. Τ' ἄλλα παιδιά τῆς λένε: «Παίζουμε τὴ γάλισσα μὲ ὅλα τὰ γαλόπουλα» καὶ ἀρχίζουν νὰ φωνάζουν: «Κλού-κλού-κλού!» σὰν γαλόπουλα καὶ νὰ γυρίζουν γύρω γύρω. Μετὰ δυὸ ἢ τρεῖς στροφές ἡ μάνα τὰ σταματᾷ καὶ τοὺς λέει: «Δεῖξτε μου τὴ γλώσσα σας!».

Ὅλα τὰ παιδάκια σταματᾶνε καὶ τῆς δείχνουν τὴ γλώσσα τους. Ἄν ἡ μάνα τοὺς πεῖ: «Μπαμπακάκι ἡ γλώσσα σου!» ἐξακολουθοῦν νὰ γυρίζουν. Ἄν πεῖ: «Σκουληκάκι ἡ γλώσσα σου!» τότε κάθονται χάμω. Ὅποιο παιδάκι δέν προφτάσει καὶ μείνει ὀρθιο, χάνει καὶ τοῦ βάζουν μιά μικρὴ τιμωρία.

Τίτσι-τίτσι-τάνια

Ἀγοράκια-κοριτσάκια 3-6 ἐτῶν

Κύπρος

Τὰ παιδιά κάθονται γύρω γύρω στὸν ἀρχηγό, πού μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ μητέρα τους ἢ ὁποιοσδήποτε μεγάλος, καὶ ἀκουμποῦν τὰ χέρια τους στὰ γόνατά του μὲ τὸ δείκτη τεντωμένο καὶ τὰ ἄλλα δάχτυλα κλειστά. Ἡ «μάνα» ἀρχίζει νὰ τσιμπᾷ τὰ δάχτυλά τους λέγοντας ρυθμικά:

Τίτσι-τίτσι-τάνια,
τὰ δῶρα τῆς Ἀτάνιας
καὶ τῆς Ἀγία-Μαρίνας,
ὄν-σί-φόρ!

Σε κάθε λέξη τσιμπᾷ καὶ ἀπὸ ἓνα δάχτυλο. Τὸ παιδί πού στὸ δάχτυλό του θὰ πέσει τὸ «φόρ» πρέπει ν' ἀνοίξει καὶ τὸ ἄλλο δάχτυλο. Ἡ μάνα ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια λόγια, ἀγγίζοντας ὅλα τὰ ἀνοιγμένα δάχτυλα, ὥσπου ν' ἀνοίξει καὶ τὰ πέντε. Ἄν κανένα παιδάκι ξεχάσει ν' ἀνοίξει τὸ δάχτυλό του, βγαίνει ἀπὸ τὸ παιχνίδι.

Τὸ Πουλάκι

Κρήτη

Τὰ παιδάκια κάθονται πάλι γύρω γύρω στὴ «μάνα» καὶ ἀπλώνουν τὰ χέρια τους μ' ἀνοιχτά ὅλα τὰ δάχτυλα στὰ γόνατα τῆς μάνας.

Ἐκεῖνη τοιμπάει ἕνα ἕνα τὰ δάχτυλα τῶν παιδιῶν καὶ λέει:

Ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ δεντράκι
κάθεται τὸ Νικολάκι
καὶ βαστάει τὸ ντουφεκάκι
νά χτυπήσει τὸ πουλάκι.

Τὸ παιδί πού στό δάχτυλό του θά πέσει ἡ τελευταία συλλαβή
πρέπει νά τό κλείσει. Τό τραγουδάκι ἐπαναλαμβάνεται πολλές φορές,
ὥσπου νά κλείσουν ὅλα τὰ δάχτυλα. Ὅλα τὰ παιδιά χτυποῦν ἐκεῖνον
πού τό δάχτυλό του θά μείνει τελευταῖο.

Ἀτριβίτσα-βίτσα

Ἀγοράκια-κοριτσάκια 4-8 ἐτῶν

Ἀμοργός

Ἕνα παιδί, τὸ μεγαλύτερο ἢ καὶ ἡ μητέρα, ἀπλώνει τήν ἀριστερή
του παλάμη ἐπάνω στό γόνατό του καὶ ὅλα τ' ἄλλα γονατίζουν γύρω
γύρω καὶ ἀκουμποῦν τόν δείκτη τους ἐπάνω στήν ἀνοιχτή του παλά-
μη. Ἡ μάνα μέ τὸ δάχτυλό τοῦ δεξιοῦ της χεριοῦ, τρίβει τήν παλάμη
της λέγοντας:

Ἀτριθίτσα-βίτσα καί παλικαρίτσα,
κάτω στό γιαλάκι, στό περιγιαλάκι
ἔσπειρα κουκάκι καί κολοκυθάκι,
ὅπου φάει κι ὅπου πιεῖ
Τσάκα, τό καλό πουλί!

Μέ τά τελευταῖα αὐτά λόγια ἀρπάζει ἕνα ἀπό τά τεντωμένα δάχτυλα, ἐνῶ τά ἄλλα παιδιά προσπαθοῦν νά φύγουν. Ἐκεῖνο πού θά τοῦ πιάσουν τό δάχτυλο μπαίνει κάτω, δηλαδή γονατίζει ἐπάνω στά γόνατα τῆς μάνας κρύβοντας τό πρόσωπό του στά ρούχα τῆς, ἐνῶ τά ἄλλα παιδιά ἀρχίζουν ν' ἀνεβοκατεβάζουν τά χέρια τους ἐπάνω στή ράχη του, λέγοντας:

Πάνω χέρι, κάτω χέρι,
τίνος εἶν' τό πάνω πάνω;

Μέ τήν τελευταία λέξη σταματοῦν καί τότε τό παιδί πού εἶναι γονατισμένο πρέπει νά βρεῖ τίνος χέρι εἶναι τό πάνω πάνω. Ἄν δέν τό βρεῖ τοῦ δίνουν μιά στήν πλάτη καί τοῦ λένε: «Τσάκα καί δέν τό βρῆκες!» Ἄν τό βρεῖ τοῦ λένε: «Τσάκα καί τό βρῆκες!» καί τότε τό ρωτᾶνε: «Λύρα θέλεις ἢ τουμπί;».

Ἄν πεῖ τουμπί, ὅλα τά παιδιά ἀρχίζουν νά χτυποῦν ἐλαφρά τήν πλάτη του, ὅπως κάνουν στό ταμποῦρλο, λέγοντας: «Τουμπί, τουμπί, τουμπί!». Ἄν πεῖ λύρα, τότε τεντώνουν τήν παλάμη τους καί ἀρχίζουν μέ τό πλάι τῆς νά τρίβουν τήν πλάτη του, ὅπως ὁ λυρατζῆς ὅταν παίζει τή λύρα του, λέγοντας: «Λυρί, λυρί, λυρί!». Ὑστερα τόν ρωτοῦν: «Καρφίτσες θέλεις ἢ βελόνες;» καί ἀνάλογα μέ τό τί θά πεῖ, τόν τσιμποῦν ἐλαφρά ἢ πιό βαθιά.

Ἔχει τό, πού τό 'χει;

Ἀγοράκια-κοριτσάκια 4-8 ἐτῶν

Κύπρος

Τέσσερα μέ πέντε παιδάκια κάθονται στή σειρά κι ἕνα ἄλλο μεγαλύτερο γυρίζει ἀπό πίσω τους καί βάζει στόν ὦμο ἢ στά μαλλιά ἢ στήν πλάτη ενός ἀπ' αὐτά κάτι πολύ ἐλαφρό, π.χ. ἕνα πέταλο λουλουδιοῦ, ἕνα φύλλο, ἕνα χαρτάκι χωρίς νά τό πάρει κανεῖς εἰδηση (τά παιδιά πρέπει αὐτή τήν ὥρα νά κοιτάζουν μόνο μπροστά τους). Κατόπιν τό μεγάλο παιδί στέκεται ἀντίκρυ τους καί ἀρχίζει νά λέει ρυθμικά:

Ἔχει το, ποῦ τό 'χει;

Ἔχει το, ποῦ τό 'χει;

Τά παιδάκια ψαχουλεύουν ἐνῶ τό μεγάλο παιδί ἐξακολουθεῖ τό ρυθμικό τραγουδάκι του ὥσπου αὐτό τό ἴδιο νά βρεῖ τό ἀντικείμενο πού τοῦ ἔχουν βάλει.

Ὁ Περιβολάρης ἢ ἡ Ἀλυσίδα

Κοριτσάκια 6-10 ἐτῶν κι ἓνα ἢ δύο ἀγόρια

Ἀλυσιδωτό-χορευτικό

Μ. Ἀσία

Τά παιδιά πιάνονται τό ἓνα ἀπό τό χέρι τοῦ ἄλλου, σχηματίζοντας μιά ἀλυσίδα. Τό πρῶτο, ὁ «Περιβολάρης» ἀκουμπάει τό χέρι του τεντωμένο σ' ἓνα δέντρο, σέ μιά κολώνα, σέ μιά πόρτα. Ὁ τελευταῖος τῆς σειρᾶς, πού εἶναι καί αὐτός ἓνα ἀπό τά μεγαλύτερα παιδιά, εἶναι ἡ «μάννα» καί λέει στόν περιβολάρη:

- Περιβολάρη, περιβολάρη!
- Ὅριστε!
- Πόσες κόρες ἔχεις;
- (Ἐξί, ὀκτώ, δέκα, ὅσα εἶναι τά παιδιά)
- Μοῦ τίς δίνεις;
- Σοῦ τίς δίνω.
- Μέ τί;
- Μέ ἀμπέλια, μέ χωράφια, μέ προικιά!
- Καί πῶς θά περάσουμε τό ἔρημο αὐτό σοκάκι;
- Μέ τό ντούρλου, ντούρλου, ντούρλου!

Τότε τά παιδιά τραγουδοῦν ὅλα μαζί ρυθμικά καί χωρίς νά χωριστοῦν, «Μέ τό ντούρλου, ντούρλου, ντούρλου! Μέ τό ντούρλου, ντούρλου, ντούρλου!» καί περνοῦν τό ἓνα πίσω ἀπό τό ἄλλο κάτω ἀπό τό τεντωμένο χέρι τοῦ περιβολάρη, πού ἀκουμπάει στό δέντρο σχηματίζοντας σάν καμάρα.

Ὅταν περάσουν ὅλα τά παιδιά, τότε τό πρῶτο παιδί, ἐκεῖνο δηλαδή πού εἶναι πιασμένο ἀπό τό ἀριστερό χέρι τοῦ περιβολάρη, δέν λύνεται, ἀλλά καθώς ἔχει στρίψει τό χέρι του τό ἔχει σταυρώσει ἐπάνω στό στήθος του. Στό δεύτερο πέρασμα τά παιδιά περνοῦν ἀνάμεσα στόν περιβολάρη καί στό πρῶτο παιδί καί τό πέρασμα συνεχίζεται

κατά τόν ίδιο τρόπο, ώσπου νά σχηματιστεῖ μιά σφιχτή άλυσίδα. Τότε τά παιδιά τραγουδοῦν χορεύοντας.

«Μέ τό ντούρλου, ντούρλου ντούρλου!
μέ τό ντούρλου, ντούρλου, ντούρλου!»

καί διαλύονται!

Τό Γατάκι

Κοριτσάκια 4-8 ἐτῶν

Κυκλικό

Εὔβοια

Τό μεγαλύτερο παιδί γίνεται μάνα καί ἕνα ᄅλλο πολύ σερπετό, γίνεται τό γατάκι. Τ' ᄅλλα παιδιά πιάνονται ἀπό τά χέρια καί σχηματίζουν κύκλο. Στό κέντρο τοῦ κύκλου βάζουν ξυλάκια πού παρασταίνουν τά ψάρια. Ἡ μάνα λέει στά παιδιά πώς θά βγεῖ ἔξω κι αὐτά νά προσέχουν μήν ἔρθει ἡ γάτα καί ἀρπάξει τά ψάρια. Ὑστερα φεύγει. Μόλις φύγει ἡ μάνα ἔρχεται ἡ γάτα καί προσπαθεῖ νά μπεῖ στόν κύκλο. Τά παιδιά τή διώχνουν:

– Τσίτ, παλιόγατα! Τσίτ!

Στό τέλος ἡ γάτα καταφέρνει νά πάρει μερικά ψάρια καί νά φύγει. Σέ λίγο γυρίζει ἡ μάνα καί ρωτάει:

- Τί ἔγιναν τά ψάρια;
- Τά ἔφαγε ἡ γάτα.

Ἀρχίζει λοιπόν νά ρωτάει ἕνα ἕνα ὅλα τά παιδιά:

- Καί σύ τί ἔκανες;
- Σκούπιζα τό σπίτι!
- Ἐσύ τί ἔκανες;
- Μαγεύρευα!
- Ἐσύ τί ἔκανες;
- Ἐπλενα τά πιάτα.

Ἐτσι τά ρωτάει ὡς τό τελευταῖο. Στό τέλος παίρνει μιά βέργα καί κάνει πώς τά δέρνει. Ὑστερα βγαίνει νά κυνηγήσει τή γάτα πού στέκει ἔξω ἀπό τόν κύκλο. Ἡ γάτα προσπαθεῖ νά ξεφύγει μπαίνοντας καί βγαίνοντας. Ἐν καταφέρει νά τή χτυπήσει μέ τή βεργούλα της, τῆς λέει: Σ' ἔκαψα! Ἐτσι τελειώνει τό παιχνίδι.

Τζίν-τζίν τά πιάτα μου!

Κοριτσάκια 6-10 ἐτῶν

Κυκλικό κυνηγητό

Κυκλάδες

Τά παιδιά σχηματίζουν ἕναν κύκλο, χωρίς νά πιάνονται. Ἐκείνη πού τά φυλάει γυρίζει γύρω γύρω καί λέει:

Τζίν-τζίν τά πιάτα μου!

Ποιός χτυπάει τήν πόρτα μου;

Τά ὁμορφα ἀγγελάκια,

μοῦ λέν ἐμένα:

Πρώτη πόρτα!

δεύτερη πόρτα!

τρίτη πόρτα λατρεμένη!

Ἕνα, δύο, τρία!

Μέ τό «τρία!» χτυπάει τό παιδί πού βρίσκεται μπροστά της κι ἐκεῖνο πρέπει ἀμέσως νά βγεῖ καί ν' ἀρχίζει νά τρέχει. Ὅποιο φτάσει πρώτο στήν ἄδεια θέση στέκει ἐκεῖ καί τό ἄλλο παιδί ξαναρχίζει τή βόλτα καί τήν ἀπαγγελία τῶν στίχων.

Ἕνα λεπτό Κρεμμύδι

Κοριτσάκια 6-10 ἐτῶν

Πανελλήνιο

Τά κοριτσάκια χωρίζονται σέ δύο ἰσάριθμες ὁμάδες, καί πιάνονται ἀπό τά χέρια στέκοντας ἡ μία ἀντικριστά ἀπό τήν ἄλλη σέ μία ἀπόσταση ὥς δέκα βήματα. Ὑστερα ἡ πρώτη ὁμάδα (Α') ἀρχίζει νά προχωρεῖ πρὸς τή δεύτερη (Β') τραγουδώντας:

Α'– Ἕνα λεπτό κρεμμύδι, γκέο, γκέο, γκέο,

ἕνα λεπτό κρεμμύδι, φράνσε βαγκέο!

(Τώρα ἡ Α' γυρίζει πίσω)

Β'– Τί νά τό κάνω τό λεπτό, γκέο, γκέο, γκέο,

τί νά τό κάνω τό λεπτό, φράνσε βαγκέο!

(Προχωρεῖ ἡ Β' καί γυρίζει πίσω)

Α'– Μ' αὐτό τό ἕνα τό λεπτό παντρεύουμε τή Νίτσα

(ἕνα ἀπό τά κορίτσια τῆς Β')

Β'– Καί ποιόνε θά τῆς δώσετε, γκέο, γκέο, γκέο,

καί ποιόνε θά τῆς δώσετε, φράνσε βαγκέο.

A'– Τῆς δίνουμε ἓνα κυνηγό, γκέο, γκέο, γκέο,
τῆς δίνουμε ἓνα κυνηγό, φράνσε βαγκέο.
B'– Αὐτόνε δέν τόν θέλουμε, γκέο, γκέο, γκέο,
αὐτόνε δέν τόν θέλουμε, φράνσε βαγκέο.
A'– Τῆς δίνουμε ἓναν ... (προτείνουν διάφορους γαμπρούς)
B'– Αὐτόνε δέν τόν θέλουμε, γκέο, γκέο, γκέο
αὐτόνε δέν τόν θέλουμε, φράνσε βαγκέο.
A'– Τῆς δίνουμε τό βασιλιά, γκέο, γκέο, γκέο,
τῆς δίνουμε τό βασιλιά, φράνσε βαγκέο.
B'– Αὐτόνε τότε θέλουμε, γκέο, γκέο, γκέο,
αὐτόνε τότε θέλουμε, φράνσε βαγκέο.
Τοιμάστε τά προικιά της καί τά χαλκώματά της,
καί τά μαχαιροπήρουνα, τ' ἀσημοκούτάλά της.

Μέ τόν τελευταῖο στίχο τό κοριτσάκι πού ὀνομάζεται Νίτσα, πηγαίνει ἀντίκρου, ὁπότε ἡ Α' σειρά πηγαίνει πρὸς τὴ Β' τραγουδώντας:

A'– Σᾶς πήραμε, σᾶς πήραμε μιά ὁμορφη κοπέλα.
B'– Μᾶς πήρατε, μᾶς πήρατε μιά παλιοκαθοιθέλα.
A'– Σᾶς πήραμε, σᾶς πήραμε φλουρί κωνσταντινάτο!
B'– Μᾶς πήρατε, μᾶς πήρατε βαρέλι δίχως πάτο!

Στὸ διάστημα καί τοῦ πρώτου καί τοῦ δευτέρου διαλόγου οἱ δύο ὁμάδες, δηλ. ἡ Α' καί ἡ Β', προχωροῦν ἢ μιά πρὸς τὴν ἄλλη τραγουδώντας, περὶ τὰ τρία βήματα καί ὕστερα στὸν δεύτερο στίχο, κάνουν τρία βήματα πίσω, κάθε μιά μέ τὴ σειρά της.

Τό παιχνίδι τελειώνει εἴτε μέ τό νά πάνε τόσα παιδιά τῆς Α' στὴ Β' ὥστε σχεδόν νά διαλυθεῖ ἡ σειρά, εἴτε, μετὰ τό πρῶτο ἢ τό δεύτερο παιδί ν' ἀλλάξουν σειρά ἡ Α' μέ τὴ Β'.

Ἡ Μέλισσα

Κοριτσάκια 6-10 ἐτῶν

Ἀθήνα

Τὰ κοριτσάκια χωρίζονται πάλι σέ δύο σειρές καί ἡ πρώτη σειρά φωνάζει ἀπὸ μακριά στὴ δεύτερη:

A'– Μέλισσα, μέλισσα!
B'– Μέλι γλυκύτατον!
A'– Καί ποιά παραγγέλτατε;
B'– Τὴν Ἑλενίτσα! (π.χ.)

Ἡ Ἑλενίτσα τότε παίρνει φόρα καί τρέχει πρὸς τὴν ἀντίθετη ομάδα, πού στέκει ἀντίκρου μὲ τὰ χέρια ἐνωμένα. Ἄν καταφέρει νά διασπάσει μὲ τὸ στήθος της καὶ ὄχι μὲ τὰ χέρια της τὴ σειρά, τότε παίρνει μαζί της ὅποιο κορίτσι θέλει. Ἄν δέν τὰ καταφέρει τότε μένει αἰχμάλωτη. Τὸ παιχνίδι συνεχίζεται ὥσπου νά διαλυθεῖ ἡ μιά ἀπὸ τίς δυὸ σειρές.

Δέν περνᾶς, κυρα-Μαρία!

Κοριτσάκια 4-10 ἐτῶν

Πανελλήνιο

Κυκλικό

Ἀρχαῖο «Χελιχελώνη»

Τὰ κορίτσια πιάνονται ἀπὸ τὸ χέρι καὶ σχηματίζουν κύκλο, ἐνῶ ἓνα κορίτσι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα, ἡ κυρα-Μαρία, στέκεται στὴ μέση. Τὰ κορίτσια ἀρχίζουν νά γυρίζουν γύρω γύρω καὶ τραγουδοῦν, ἐνῶ ἡ κυρα-Μαρία προσπαθεῖ νά περάσει ἀνάμεσά τους.

- Ποῦ θά πᾶς, κυρα-Μαρία, δέν περνᾶς, δέν περνᾶς,
ποῦ θά πᾶς, κυρα-Μαρία, δέν περνᾶς, περνᾶς!
- Θέ νά πάω εἰς τοὺς κήπους, δέν περνῶ, δέν περνῶ,
θέ νά πάω εἰς τοὺς κήπους, δέν περνῶ, περνῶ!
 - Τί θά κάνεις εἰς τοὺς κήπους, δέν περνᾶς, δέν περνᾶς,
τί θά κάνεις εἰς τοὺς κήπους, δέν περνᾶς, περνᾶς!
 - Θά μαζέψω βιολέτες, δέν περνῶ, δέν περνῶ,
θά μαζέψω βιολέτες, δέν περνῶ, περνῶ!
 - Τί θά κάνεις τίς βιολέτες, δέν περνᾶς, δέν περνᾶς,
τί θά κάνεις τίς βιολέτες, δέν περνᾶς, περνᾶς!
 - Θά τίς δώσω τῆς καλῆς μου, δέν περνῶ, δέν περνῶ,
θά τίς δώσω τῆς καλῆς μου, δέν περνῶ, περνῶ!
 - Καί ποιά εἶναι ἡ καλή σου, δέν περνᾶς, δέν περνᾶς,
καί ποιά εἶναι ἡ καλή σου, δέν περνᾶς, περνᾶς!
 - Ἡ καλή μου εἶν' ἡ (Ἑλένη π.χ.) δέν περνῶ, δέν περνῶ,
ἡ καλή μου εἶναι ἡ (Ἑλένη) δέν περνῶ, περνῶ!

Μόλις ἀκούσει τ' ὄνομά του τὸ κορίτσι πού ἀνέφερε ἡ κυρα-Μαρία, φεύγει ἀπὸ τὸν κύκλο καὶ μπαίνει στὴ μέση καὶ τότε εἴτε γίνεται αὐτὸ κυρα-Μαρία καὶ τὸ παιχνίδι συνεχίζεται ἔτσι, εἴτε στέκεται στὸ πλῆθὺ τῆς κυρα-Μαρίας, πού συνεχίζει ν' ἀναφέρει σέ κάθε ἐπανάληψη τοῦ τραγουδιοῦ καὶ ἀπὸ μιά φιλενάδα της, ὥσπου δέ μένουν πιά ἀρ-

κετά κορίτσια γιά νά σχηματίσουν κύκλο καί ἔτσι τό παιχνίδι τελειώνει.

Ὁ Μυλωνάς

Ἀγοράκια-κοριτσάκια 4-10 ἐτῶν

Μάνη

Μαζεύονται ἐπτά ὡς ἔντεκα παιδιά καί χωρίζονται σέ ζευγάρια: τά γαϊδούρια καί τούς ἀγωγιάτες. Ἕνα παιδί, τό μεγαλύτερο, εἶναι ὁ μυλωνάς· στέκεται μπροστά σέ μιά πέτρα ἢ ἓνα κούτσουρο καί κάνει πῶς ἀλέθει. Οἱ ἀγωγιάτες δένουν ὁ καθένας τους ἀπό ἓνα σπαγγάκι στό λαιμό τοῦ παιδιοῦ πού κάνει τό γαϊδούρι καί μπαίνουν στή σειρά. Τό πρῶτο ζευγάρι σταματάει μπροστά στό μυλωνά καί ὁ πρῶτος ἀγωγιάτης λέει:

— Καλημέρα, μυλωνά!

Ὁ μυλωνάς κάνει τόν κουφό καί ἀπαντάει:

— Καλό καιρό κάνει σήμερα!

— Ἔχεις καιρό, μυλωνά, ν' ἀλέσεις;

— Δέν ξέρω τί μέρα εἶναι!

— Σέ ρώτησα ἂν ἔχεις καιρό ν' ἀλέσεις!

— Τί κάνει ἡ μάνα μου, λές;

— Μυλωνά, σήκω νά μᾶς βοηθήσεις!

— Ποῦ πᾶτε, σέ γάμο;

— Ἔχεις ἀλέσματα, βλέπω!

- "Α, γιά καλέσματα πᾶτε!
- Μέ σένα δέ γίνεται δουλειά, πᾶμε νά φύγουμε.

Ἀκολουθεῖ τό ἄλλο ζευγάρι καί γίνεται ὁ ἴδιος ἐπάνω-κάτω διάλογος. Ἄν ὁ μυλωνάς εἶναι ἐξυπνος μπορεῖ νά πει πολλά ἀστεία πράγματα. Στό τέλος ἀρχίζουν τά γαϊδούρια νά γκαρίζουν καί νά κλωτσοῦν, οἱ ἄλεστάδες χτυποῦν τόν μυλωνά καί τό παιχνίδι τελειώνει μέ γέλια.

Τσίμπι-τσίμπι τόν αἰτό!

Ἀγοράκια-κοριτσάκια 4-10 ἐτῶν

Μάνη

"Ἐνα μεγάλο παιδί ἤ ἡ μητέρα κάθετα στή μέση καί τά ἄλλα κάθονται γύρω του, βάζοντας τόν λιχανό ἐπάνω στά γόνατά της. Ἡ μάνα ἀρχίζει νά τσιμπάει ὅλα τά δάχτυλα στή σειρά ἀπαγγέλοντας ρυθμικά:

Τσίμπι-τσίμπι τόν αἰτό,
τόν αἰτό, τόν σταυραῖτό,
ποιό νά πάρω ποιό ν' ἀφήσω,
τό καλύτερο πουλάκι.

Τό παιδί, πού τόν δάχτυλό του θά τελειώσει ἡ τελευταία συλλαβή, σηκώνεται καί ξεμακραίνει λίγα βήματα, ἐνῶ ἡ μάνα τοῦ λέει: «Σύρε, σύρε, ζαχαράκι!»

"Ὑστερα ἡ μάνα λέει σιγά σέ ὅσα παιδιά ἀπόμειναν:

- Ψήνουμε μιά κότα;
- Τήν ψήνουμε!
- Τί θά πάρεις ἐσύ;
- Τό ποδάρι, τό κεφάλι, τή φτερούγα, κ.ο.κ.

Ἀφοῦ ὅλα τά παιδιά πάρουν τό καθένα τό κομμάτι του, τότε ἡ μάνα φωνάζει:

- Ζαχαράκι, ζαχαράκι, τί θέλεις νά 'ρθεῖ, τό κεφάλι, τό πόδι, ἡ φτερούγα;

Τό παιδί πού τά φυλάει ἀπαντᾷ:

- Ἄς ἔρθει ἡ φτερούγα φτερουγίζοντας, ἡ τό πόδι κουτσαίνοντας κτλ.

"Ὅποιος ἔχει διαλέξει τό κομμάτι πού θά φωνάξει αὐτός πού τά φυλάει, πρέπει νά πάει κοντά του μέ τόν τρόπο πού τοῦ εἶπαν καί αὐτό πολλές φορές προκαλεῖ πολύ γέλιο.

Παραλλαγή Δωδεκανήσου

Τά παιδιά κάθονται ένα-ένα χάμω σχηματίζοντας έναν κύκλο και τεντώνοντας τά πόδια τους μπροστά τους. 'Η μάνα μ' ένα ραβδάκι τά χτυπάει στη σειρά λέγοντας:

Τσίμπι-τσίμπι τόν αίτό, τόν αίτό τόν σταυραϊτό,
πιάνει ή πάπια τό κοντάρι καί χτυπά τόν καθαλάρη:
"Εβγα σύ, κουτσό ποδάρη, νά 'μπω γώ τό παλικάρι!

"Ένα-ένα παιδί πού τ' άγγίζει μέ τό ραβδί της τραβάει τό πόδι του, ώς τό τελευταίο, πού θά τά φυλάει καί θά πάει στη γωνιά. Τά παιδιά πού μένουν συνεννοοῦνται μεταξύ τους καί τό καθένα παίρνει τό όνομα ενός λουλουδιού καί τό λέει στη μάνα. Τότε ή μάνα φωνάζει:

- Κρά-κρά κορασίνα, χαρτί σου πέμπει ή μάνα σου,
χαρτί καί καλαμάρι!
- Τί γράφει μέσα;
- Γράφει ένα τριαντάφυλλο, ένα βασιλικό, ένα γαρύφαλλο,
(κ.ο.κ. όλα τά όνόματα τών λουλουδιών πού διάλεξαν τά παιδιά).

Αὐτός πού τά φυλάει διαλέγει ένα λουλούδι καί λέει:

- "Άς έρθει τό τριαντάφυλλο!

Τότε τό παιδί πού έχει διαλέξει τό τριαντάφυλλο θά πάει καί θά τόν φορτωθεί στην πλάτη του γιά νά τόν φέρει (έκτός άν είναι πολύ μικρό όποτε θά πάει καί θά γυρίσει κουτσαίνοντας).

"Αν αὐτός πού τά φυλάει φωνάξει τή μάνα - πού κι αὐτή έχει διαλέξει ένα λουλούδι - τότε εκείνη τοῦ φωνάζει:

- "Έλα έσύ, κουτσός καί κουτσοπόδι!

Κουρούνα κράκα!

Άγόρια 8-10 ετών

"Ηπειρος

Όρίζεται ή μάνα πού στέκεται στη μέση καί τά άλλα παιδιά σχηματίζουν έναν κύκλο γύρω της. 'Η μάνα κρατάει στην παλάμη της ένα χαλικάκι καί περνάει άπ' όλα τά παιδιά, πού κρατοῦν κι αὐτά τίς παλάμες τους μισάνοιχτες, καί κάνει πώς δήθεν θά βάλει στην παλάμη τους τό χαλικάκι, λέγοντας: «Κότα κολοθή!». Στόν δεύτερο γύρο βά-

ζει πραγματικά τό χαλικάκι στό χέρι ενός παιδιού κι εκείνο πρέπει άμέσως νά τρέξει καί νά φύγει, γιατί άν προφτάσει κανένα από τ' άλλα παιδιά καί τό χτυπήσει, τότε καίγεται καί βγαίνει από τό παιχνίδι, πού πρέπει νά ξαναρχίσει από τήν άρχή. Μόλις απομακρυνθεϊ εκείνος πού τά φυλάει, ή μάνα ρωτάει τ' άλλα παιδιά τί θά πάρουν καί τό καθένα διαλέγει ένα ζωο ή πουλί, π.χ. άλογο, λιοντάρι, αϊτό, έλάφι, λαγό κτλ. "Όταν διαλέξουν όλοι, τότε ή μάνα θά διαλέξει κι εκείνη τό δικό της καί θά τό πεί στ' άλλα παιδιά. "Υστερα φωνάζει:

- Κρά-κρά, κουρούνα μου!
- "Όρσε, καλιακούδα μου! (άπαντά αυτός πού τά φυλάει)
- "Ηρθαν οί μανίτσες μας!
- Τί καλά μάς έφεραν;
- Χαρτιά καί χαρτοκόμματα!
- Τί γράφουν καί τί λένε;
- Γράφουν καί λένε ένα άλογο, έναν αϊτό κτλ. καί τό δικό της.
- "Ας έρθει ό αϊτός.

Τότε τό παιδί πού διάλεξε τό όνομα αϊτός πρέπει νά πάει σ' αυτόν πού τόν φώναξε καί νά τόν φέρει κουβαλητό στή ράχη του. "Αν όμως τύχει νά φωνάξει τ' όνομα πού διάλεξε ή μάνα, τότε πηγαίνει ή μάνα καί είτε τόν φέρνει τραβώντας τον από τό αϊτή ή τήν κουβαλάει εκείνος στή ράχη του, άν είναι αρκετά μεγάλος.

Κρά-κρά, κουρούνα μου

Παραλλαγή Κορινθίας

"Ένα παιδί όρίζεται βασιλιάς καί στήνει τήν πρόκα, δηλ. μιά πέτρα πού θά χρησιμεύσει γιά τούκα. "Ο βασιλιάς έχει στήν παλάμη του ένα χαλικάκι καί περνάει άπ' όλα τά παιδιά πού είναι καθισμένα κυκλικά γύρω του μέ μισάνοιχτες τίς παλάμες, κάνοντας πώς θά τό βάλει σέ μιά. Σ' όποιο παιδί τό βάλει όριστικά, αυτό πρέπει νά τρέξει άμέσως στήν τούκα, γιατί άν τό πιάσουν τ' άλλα βγαίνει άπ' τό παιχνίδι. "Αν δέν τό πιάσουν, τότε κάθεται στήν τούκα καί γίνεται κουρούνα. Τ' άλλα παιδιά γυρίζουν τότε στόν βασιλιά καί του δίνουν άλλο ένα ξυλάκι, άλλο ένα φύλλο, άλλο ένα πετραδάκι κ.ο.κ. Βάζει κι ό βασιλιάς τό δικό του. "Υστερα φωνάζει:

- Κρά-κρά, κουρούνα μου!
- Όρίστε, αφέντη βασιλιά!
- Έλα κ' ήρθε ή μάνα μας!
- Τί καλά μάς έφερε;
- Χαρτί καί καλαμάρι!
- Τί γράφει μέσα;
- Γράφει ένα ξυλάκι, γράφει ένα φυλλάκι κ.ο.κ.
- Άς έρθει τό φυλλάκι!

Τότε τό παιδί πού έχει τό φυλλάκι πάει καί τόν φέρνει στή ράχη του. Άν όμως φωνάξει τή μάνα, πρέπει εκείνος νά τή φορτωθεί στή δική του πλάτη.

Κρύο - ζέστη

Κοριτσάκια-αγοράκια 3-10 ετών

Πανελλήνιο

Ένα από τά παιδάκια τά φυλάει καί βγαίνει από τό δωμάτιο, ενώ οί άλλοι κρύβουν κάπου ένα αντικείμενο. Όταν τό κρύψουν τόν καλοῦν νά μπει μέσα. Εκείνος αρχίζει νά ψάχνει καί άμα τύχει νά βρεθεί κοντά στό κρυμμένο αντικείμενο, τοῦ φωνάζουν: «Ζέστη!» άλλιώς τοῦ φωνάζουν: «Κρύο! Κρύο!» Άν πάει πολύ μακριά, τοῦ φωνάζουν: «Κρύο! Κρύο! Πάγωσες!». Άπεναντίας, όταν βρίσκεται πολύ κοντά, τοῦ φωνάζουν: «Ζέστη! Ζέστη! Κήκες!» έως ότου τό βρεϊ.

Τό παιχνίδι αυτό συνηθίζεται κυρίως μέ τά μικρά παιδάκια όταν παίζουν μέ τά μεγαλύτερα αδελφάκια τους.

ΔΙΕΛΚΥΣΤΙΝΔΕΣ

Περνᾶ, περνᾶ ἡ μέλισσα!

Κοριτσάκια 6-10 ἐτῶν

Πανελλήνιο

Τά παιδιά, ἀπό ἑξι κι ἐπάνω διαλέγουν ἀπό τά πιό μεγάλα δυό μάνες καί ἡ κάθε μιά παίρνει μέ λάχνισμα τόν ἥλιο ἢ τό φεγγάρι. Οἱ δυό μάνες σχηματίζουν μέ τά χέρια τους μιά καμάρα καί στέκονται ὀρθιες στή μέση. Τά ὑπόλοιπα παιδιά σχηματίζουν μιά γραμμή, τό ἕνα πίσω ἀπό τό ἄλλο, κρατημένα ἀπό τή μέση ἢ ἀπό τή ζώνη τους. Ὅπως ἔχουν σχηματίσει τή σειρά προχωροῦν πρὸς τήν καμάρα τραγουδώντας:

Περνᾶ, περνᾶ ἡ μέλισσα
μέ τά μελισσόπουλα
καί μέ τά παιδόπουλα!

Ὅταν φτάσουν μπρὸς στήν καμάρα οἱ δυό μάνες τά ρωτᾶν:

- Ἀπό ποῦ ἐρχόσαστε;
- Ἀπό τήν Κόρινθο! (π.χ.)

- Καί τί ἔχετε φορτωμένα;
- Σύκα καί σταφύλια (π.χ.)
- Περάστε μέσα.

Σηκώνουν λοιπόν τά χέρια τους καί τά παιδιά περνοῦν κάτω ἀπό τήν καμάρα, βουίζοντας σάν τίς μέλισσες. Τήν ὥρα πού εἶναι νά περάσει τό τελευταῖο οἱ δυό μάνες κατεβάζουν τά χέρια τους καί τό κρατοῦν καί ὕστερα τό ρωτοῦν σιγά, ὥστε νά μήν ἀκούσουν τ' ἄλλα:

- Τί θέλεις, τόν ἥλιο ἢ τό φεγγάρι;

Τό παιδί θά πεῖ τόν ἥλιο ἢ τό φεγγάρι καί τότε θά πάει πίσω ἀπ' αὐτήν πού πῆρε τοῦτο τ' ὄνομα καί θά πιαστεῖ ἀπό τή μέση της. Τό παιχνίδι συνεχίζεται κατὰ τόν ἴδιο τρόπο, μόνο πού κάθε φορά τά παιδιά λένε ὅτι ἐρχονται ἀπό ἄλλο μέρος καί φέρνουν ἄλλα πράγματα, μέχρις ὅτου μοιραστοῦν ὅλες. Τήν τελευταία τή ρωτοῦν πιά φανερά ἂν θέλει τόν ἥλιο ἢ τό φεγγάρι καί ὅταν διαλέξει πιάνεται πίσω ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα τά παιδιά. Τότε ἡ μιά ἀπό τίς μάνες βγάζει τή ζώνη της καί τήν ἀπλώνει στήν ἄλλη καί ἡ κάθε μιά τους κρατάει ἀπό μιάν ἄκρη καί μέ τά παιδιά ἀπό πίσω της τήν τραβάει πρὸς τό μέρος της. "Ὅποια πάρει τήν ἄλλη, νικάει.

Ὁ Ἄγγελος κι ὁ Διάβολος

Ἀγοράκια-κοριτσάκια

Παραλλαγή Θράκης

Τά παιδιά διαλέγουν ἀπό τά μεγαλύτερα μιά μάνα καί διαλέγουν μέ λάχνισμα, ἐπίσης ἀπό τά μεγαλύτερα, ἓναν Ἄγγελο κι ἓνα Διάβολο. "Ὑστερα ὁ Ἄγγελος κι ὁ Διάβολος πᾶνε ἀπόμερα καί τά παιδιά διαλέγουν τό καθένα κάτι πού ν' ἀνήκει στόν βασιλιά ἢ στή βασίλισσα, π.χ. τοῦ βασιλιά τήν κορώνα, τῆς βασίλισσας τό φουστάνι κ.ο.κ. "Ὅταν διαλέξουν τά λένε τῆς μάνας καί μαζεύονται γύρω της. "Ερχεται τότε πρῶτος ὁ Ἄγγελος καί κάνει πῶς χτυπάει τήν πόρτα: «Τόκ!».

- Ποιός εἶναι; ρωτάει ἡ μάνα.
- Ἐγώ, ὁ Ἄγγελος.
- Καί τί θέλεις;
- Θέλω τοῦ βασιλιά τήν παντόφλα.

"Αν κανένα παιδί δέν ἔχει διαλέξει τοῦ βασιλιά τήν παντόφλα, τότε ἡ μάνα τοῦ λέει: «Δέν τήν ἔχουμε, πήγαινε ἀπό κεῖ πού ἤρθες!».

“Αν τήν ἔχει, τότε τοῦ λέει: «Τήν ἔχουμε, ἔλα, πάρ' τη!». Ὁ Ἄγγελος παίρνει τότε τό παιδί καί τό πάει σέ μιά γωνιά. Ὑστερα ἔρχεται ὁ Διάβολος καί ἐπαναλαμβάνεται ὁ ἴδιος διάλογος.

“Ὅταν μοιραστοῦν τά παιδιά, στέκουν ὁ Ἄγγελος καί ὁ Διάβολος ὁ ἕνας πίσω ἀπό τόν ἄλλο καί τά παιδιά ἀπό πίσω τους σχηματίζοντας δύο σειρές. Ἡ μάνα θά πάει μ' αὐτόν πού ἔχει τά λιγότερα. Ὑστερα ὁ Ἄγγελος πιάνει τό Διάβολο ἀπό τά χέρια καί ὁ καθένας τραβάει πρὸς τό μέρος του. Ὅποιος πάρει τόν ἄλλο κερδίζει.

ΚΡΥΦΤΟ

Τό κρυφτό εἶναι ἓνα παιχνίδι πολύ γνωστό σ' ὁλόκληρη τήν Ἑλλάδα. Ἐχει πολλά ὀνόματα, ἀνάλογα μέ τήν περιοχή. Ἄλλου τό λένε Κρυφτούλι, ἄλλου Χωστό Πουλί, ἄλλου Κρυβίτσα, ἄλλου Κοῦκο. Τό Κρυφτό ἦταν ἀπό τά πιό ἀγαπημένα παιχνίδια τῶν παιδιῶν στήν ἀρχαία Ἑλλάδα. Στὴ Σπάρτη ἦταν ἓνα ἀπὸ τά καθιερωμένα γυμνάσματα τῶν ἀγοριῶν καί ὀνομαζόταν Κρυπτίνδα. Σήμερα τό παίζουν ἀγόρια καί κορίτσια, μαζὶ ἢ χωρία, ἀπὸ 5-10 ἐτῶν. Ὑπάρχουν πολλές παραλλαγές ἀνάλογες μέ τήν περιοχή καί μέ τήν ἡλικία.

Τό καθαυτό κρυφτό

Πανελλήνιο

Τά παιδιά ὀρίζουν αὐτόν πού θά τά φυλάει. Τοῦτο γίνεται μέ λάχνισμα ρυθμικό (Ἄμ-στράμ-ντάμ ἢ ἄλλο) ἢ μέ τό κρύψιμο ἐνὸς χαλικοῦ στήν παλάμη ἢ μέ ἄλλους τρόπους. Ὅταν βγεῖ ἐκεῖνος πού θά τά φυλάει, τά παιδιά συζητοῦν ὥς πόσα θά μετρήσουν ὥσπου ν' ἀρχίσει νά τά ψάχνει. Τό συνηθισμένο μέτρημα εἶναι ὥς τά σαράντα, ἀν ὅμως δέν ὑπάρχουν ἐκεῖ κοντά πολλοὶ κρυψῶνες ἢ ἀν τό παιχνίδι γίνεται στό ὑπαιθρο, τότε μπορεῖ νά μετρήσει ὥς τά ἑκατό. Ἐκεῖνος πού τά φυλάει στέκεται τότε μπροστά σ' ἓναν τοῖχο, σέ μιά πόρτα ἢ σ' ἓνα δέντρο, (τήν τούκα) μέ τό πρόσωπο γυρισμένο πρὸς τήν τούκα καί μέ τά μάτια σκεπασμένα μέ τά χέρια του καί ἀρχίζει νά μετράει: «1...2...3...» μέ δυνατὴ φωνή, καί τότε φωνάζει: «100 καί βγαίνω!».

Μόλις βγεῖ ἀρχίζει νά ψάχνει τούς ἄλλους πού ἔχουν κρυφτεῖ σέ

διάφορα μέρη και μόλις ανακαλύψει κάποιον, τρέχει στην τούκα, φτύνει και φωνάζει: «Σ' ἔφτυσα!» ὁπότε ὁ ἄλλος πρέπει νά παρουσιαστεῖ καί εἴτε βγαίνει ἀπό τό παιχνίδι, ἐνῶ αὐτός πού τά φυλάει συνεχίζει τό ψάξιμό του, εἴτε τά φυλάει αὐτός καί τό παιχνίδι ξαναρχίζει ἀπό τήν ἀρχή. Ἄν τήν ὥρα πού αὐτός πού τά φυλάει καί γυρίζει νά βρεῖ τούς κρυμμένους, προφτάσει κανεῖς καί τρέξει στήν τούκα καί φτύσει πρῶτος, τότε ἔχει γλιτώσει.

Κούκου

Παιδάκια ἀπό 4-6 ἐτῶν

Πανελλήνιο

Αὐτό τό κρυφτό παίζεται κυρίως τό χειμῶνα μέσα στό σπίτι κι ἐκεῖνος πού τά φυλάει – συνήθως ὁ μεγαλύτερος – δέν μετράει ἀλλά γυρίζει τό πρόσωπό του στόν τοῖχο καί περιμένει νά κρυφτοῦν οἱ ἄλλοι. Ὅταν κρυφτοῦν ὅλοι τοῦ φωνάζουν: «Κούκου!» καί βγαίνει νά ψάξει νά τούς βρεῖ. Τ' ἄλλα παιδιά ἐντωμεταξύ τρέχουν στήν πόρτα φωνάζοντας: «Τούκα!» καί τότε δέν μπορεῖ πιά νά τά πιάσει.

Παραλλαγή Μεσσηνίας

Παιδάκια 4-10 ἐτῶν

Ἐκεῖνος πού τά φυλάει μόλις δεῖ κάποιον, ἀντί νά τρέξει στήν τούκα καί νά φτύσει, φωνάζει τ' ὄνομά του καί τότε αὐτός πρέπει νά παρουσιαστεῖ καί νά βγεῖ ἀπό τό παιχνίδι. Ἄν ἀντί γιά ἓνα φωνάξει δύο ὀνόματα, δέν πιάνει. Στήν παραλλαγή τοῦ Πόντου πρέπει, ἀφοῦ φωνάξει τ' ὄνομά του, νά τρέξει στήν τούκα, νά τήν πατήσῃ ἢ νά τήν χτυπήσῃ καί νά τήν φτύσει.

Ποῦ τό πᾶμε τοῦτο;

Παίζεται ἀπό τρία καί περισσότερα παιδάκια, ἀγόρια καί κορίτσια. Ὅριζουν πρῶτα ποιός θά τά φυλάει καί ὅταν τόν βγάλουνε, δύο παιδιά, τά μεγαλύτερα, κάνουν τά χέρια τους σκαμνάκι καί τόν καθίζουν ἐπάνω κι ὕστερα τοῦ κάνουν μιά βόλτα τραγουδώντας, ἐνῶ τά ἄλλα παιδιά ἀκολουθοῦν ἀπό πίσω τραγουδώντας κι αὐτά:

- «Ποῦ τό πᾶμε τοῦτο;
- Στοῦ παπᾶ τ' ἀμπέλι!
- Τί θά φάει τό βράδυ;
- Μέλι καί καρῦδι
καί γλυκό σταφύλι!»

Ἄφοῦ κάνουν τή βόλτα τόν κατεβάζουν καί τόν ξαπλώνουν χάμω μπρούμυτα, βάζοντας στή ράχη του ἓνα χαλικάκι καί λέγοντάς του: «Κάτσε αὐτοῦ πού σέ γέννησε ἡ μάνα σου μέ δυό σπειράκια ἀλάτι!».

Τρέχουν ἔπειτα νά κρυφτοῦν. Ὅταν φωνάξουν ἀπό μακριά: «Κοῦ-κου! Κούκου!» τότε ὁ ξαπλωμένος σηκώνεται καί ψάχνει νά τά βρεῖ.

ΚΥΝΗΓΗΤΑ

Κυνηγητά γιά πολύ μικρά παιδάκια 4-8 ἐτῶν

Γρίτσα-γρίτσα!

Ἀγοράκια-κοριτσάκια 4-8 ἐτῶν

Λαμία

Παίζεται ἀπό τέσσερα καί περισσότερα παιδιά συνήθως κοριτσάκια. Ἕνα παιδί ἀπό τά μεγαλύτερα κάνει τή γρίτσα. Κρατάει ἓνα ραβδάκι καί περπατάει κουτσαίνοντας. Τ' ἄλλα ἔρχονται ἀπό πίσω καί τῆς λένε:

- Γρίτσα, γρίτσα, ποῦ πᾶς;
- Στήν ἐκκλησίτσα.
- Νά 'ρθῶ κι ἐγώ κοντά σου;
- Νά 'ρθεῖς, μά κοίτα μή γελάσεις καί μέ κολάσεις!

Τότε τά παιδιά πᾶνε πίσω ἀπό τή γρίτσα κι ἀφοῦ προχωρήσουν λίγο ἀρχίζουν νά γελᾶνε δυνατά καί κοροϊδευτικά. Ἡ γρίτσα θυμώνει, πετάει τό ραβδί της καί τρέχει νά τά κυνηγήσει. Ὅποιο πιάσει γίνεται γρίτσα στό ἐπόμενο παιχνίδι.

Τούμπα-Τουμπαρέλα

Ἀγοράκια-κοριτσάκια 4-8 ἐτῶν

Ἡπειρος

Ἕνα παιδί ὀρίζεται μάνα καί τά ἄλλα παιδιά ἔρχονται καί ἀκουμ-

πούν τό κεφάλι τους στά γόνατά της. "Ένα άλλο παιδί όρίζεται μέ λάχνισμα νά τά φυλάει καί στέκει μακριά. 'Η μάνα άρχίζει νά χτυπάει ένα ένα τά παιδιά έλαφρά στήν πλάτη, λέγοντας:

Τούμπα-τουμπαρέλα,
τί θά φάμε βράδυ;
σύκα καί καρύδια!
Ποῦ θά κοιμηθοῦμε;
στά καινούργια σπίτια!
Κρυφτεῖτε, πουλάκια μου, κι ό λύκος σās έφτασε!

Μέ τήν τελευταία λέξη τά πουλιά σκορπίζονται κι άρχίζει τό κυνηγητό. 'Ως τούκα λογαριάζεται ή μάνα.

‘Η κυρα-Πινακωτή

Κοριτσάκια-άγοράκια 4-8 ετών

Πανελλήνιο

"Ένα κοριτσάκι, τό πιό μεγάλο, καθίζει σ' ένα σκαμνάκι ή σέ μία καρέκλα καί στά γόνατά του καθίζει ένα άλλο κι έπάνω σ' αυτό ένα τρίτο, ως τό μικρότερο. "Ένα άλλο κορίτσι πάει κοντά στήν κυρα-Πινακωτή, πλησιάζει τό αὐτί της καί τής φωνάζει:

– "Ε, κυρα-Πινακωτή!

‘Εκείνη κάνει τήν κουφή καί τής λέει:

– 'Από τ' άλλο μου τ' αὐτί!

Τό κορίτσι πάει από τήν άλλη μεριά καί τής ξαναλέει:

– "Ε, κυρα-Πινακωτή!

– 'Από τ' άλλο μου τ' αὐτί! λέει πάλι εκείνη.

Τό κορίτσι πάει γιά τρίτη φορά από τ' άλλο αὐτί καί ξαναλέει:

– "Ε, κυρα-Πινακωτή!

– 'Ορίστε! λέει ή κυρα-Πινακωτή.

– Μοῦ εἶπε ό βασιλιάς νά μοῦ δώσεις ένα άρνί.

– Διάλεξε καί πάρει!

Τό κορίτσι άρχίζει τότε καί μυρίζει τά παιδιά ένα ένα καί λέει:

– Πφ, ρέγγες! Πφ, σαρδέλες! Πφ, σκόρδα!

Στό τελευταίο λέει:

– Μμμ! Μόσκος καί κανέλα καί τοῦ βασιλιᾷ κοπέλα!

Τό παίρνει καί φεύγει μά σέ λίγο ξανάρχεται καί τό παιχνίδι συνε-

χιζεται κατά τόν ίδιο τρόπο, ως τό τελευταίο. Στο τελευταίο, όταν τό κορίτσι λέει της Πινακωτής: «Μοῦ εἶπε ὁ βασιλιάς νά τοῦ πάω ἓνα ἀρνί!» ἡ Πινακωτή σφίγγει τό παιδί ἐπάνω της καί της λέει:

“Ἐνα τό ‘χω δέν τό δίνω
μά τόν “Ἄγιο Κωσταντίνο!

Τό κορίτσι τότε φεύγει, μά σέ λίγο ἡ Πινακωτή ἀποκοιμῖται καί ἐκείνη ἔρχεται καί της τό παίρνει. Ξυπνάει ἡ Πινακωτή καί ψάχνει νά τό βρεῖ. Πάει στήν ἀπεσταλμένη τοῦ βασιλιά πού ἔχει τά παιδιά μαζεμένα γύρω της καί τή ρωτάει:

- Μήν εἶδες τό ἀρνί μου, μήν εἶδες τό ἀρνάκι μου;
- Μύρισε τά δικά μου κι ἂν τό βρεῖς πάρ' το, λέει ἐκείνη.

“Ἡ μάνα τά μυρίζει ἓνα-ἓνα καί σέ καθένα λέει:

- Πφ! Ρέγγες! Πφ! Σαρδέλες! Πφ! Σκόρδα!

“Ἡ ἄλλη τότε τή ρωτάει:

- Γιά μύρισε καί κείνο πού στέκει ἀπό πίσω μου!

“Ἡ μάνα μυρίζει τό τελευταίο παιδί καί λέει:

– “Αχ, μόσκος καί κανέλα καί τοῦ βασιλιᾶ κοπέλα! Τοῦτο εἶναι τ' ἀρνάκι μου!

Τό παίρνει καί φεύγει. Στό δρόμο τό ρωτάει:

– Τί σέ τάιζαν, ἀρνάκι μου;

– Ψωμί καί ξίδι! λέει ἐκεῖνο.

Τότε τ' ἄλλα παιδιὰ φωνάζουν:

“Ἐτρωγε ψωμί καί ξίδι

καί τῆς γάτας τό κοψίδι!

Ἡ Πινακωτή θυμώνει καί ἀρχίζει νά τά κυνηγάει, πηδώντας μέ τό ἕνα πόδι.

Παραλλαγή Καρπάθου

“Ὅλο τό παιχνίδι παίζεται ὅπως τό πρῶτο, ὡς τήν ὥρα πού κοιμάται ἡ μάνα, τῆς παίρνει τό τελευταῖο παιδί καί στή θέση τοῦ βάζει μιά πέτρα. Τ' ἄλλα παιδιὰ, πού ἔχει πάρει πρὶν, βάζουν αὐτό τό τελευταῖο στή μέση καί σχηματίζουν ἕναν κύκλο γύρω του. Ἡ μάνα ξυπνάει καί γυρεύει τό παιδί της. Στέκει ἔξω ἀπό τόν κύκλο καί ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ βασιλιᾶ τή ρωτάει:

– Τί γυρεύεις; – Τό παιδί μου!

– Τί φοροῦσε; – Κόκκινο φουστάνι.

– Πήγαινε ἀπό τόν κόκκινο δρόμο.

Ἡ μάνα φεύγει κουτσαίνοντας ὡς ἕνα ὀρισμένο σημεῖο καί ξαναγυρίζει.

– Δέν τό βρῆκα τό παιδί μου! – Τί φοροῦσε;

– Γαλάζιο φιογκό! – Πήγαινε ἀπ' τόν γαλάζιο δρόμο!

Ὁ διάλογος συνεχίζεται κατά τόν ἴδιο τρόπο, μέχρις ὅτου ἡ μάνα καταλάβει πῶς κάπου ἐκεῖ κρυμμένο εἶναι τό παιδί της καί τότε χυμáει, τρέχοντας πιά καί μέ τά δύο πόδια καί κυνηγάει τ' ἄλλα. Ὅποιο πιάσει γίνεται Πινακωτή.

ΚΥΚΛΙΚΑ ΚΥΝΗΓΗΤΑ

Ἡ γάτα καί ὁ ποντικός

Κοριτσάκια-ἀγοράκια 6-10 ἐτῶν

Πανελλήνιο

Τά παιδιά σχηματίζουν κύκλο μέ τά χέρια τους πιασμένα χαλαρά. Μέ λάχνισμα βγαίνουν δύο παιδιά πού τό 'να θά κάνει τόν γάτο καί τό ἄλλο τόν ποντικό. Ὁ ποντικός στέκει στό κέντρο τοῦ κύκλου καί ὁ γάτος περιμένει ἀπέξω. Μέ τήν ἀρχή τοῦ παιχνιδιοῦ τά παιδιά πού σχηματίζουν τόν κύκλο φωνάζουν: «Ποντικός!» καί τότε ὁ γάτος πού στέκει ἀπέξω φωνάζει: «Μιάου!» καί μπαίνει μέσα γιά νά τόν κυνηγήσει. Ὁ ποντικός ἔχει τό δικαίωμα νά μπαينوβγαίνει ἀπ' ὅπου θέλει, ἐνῶ ὁ γάτος δέν μπορεῖ νά μπαينوβγαίνει παρά ἀπό ὀρισμένα σημεῖα. "Αν ὁ γάτος κάνει λάθος καί βγεῖ ἀπ' ἄλλου ἢ μπεῖ ἀπ' ἄλλου, τότε «κόβεται» καί τή θέση του τήν παίρνει τό παιδί πού στεκόταν στή θέση ἀπ' ὅπου πέρασε. "Αν ὁ γάτος καταφέρει νά πιάσει τόν ποντικό, τότε ἀλλάζουν οἱ ρόλοι.

Παραλλαγή Μακεδονίας

Ἡ γάτα κρατάει ἓνα ραβδάκι κι ἔχει δικαίωμα, καθώς κυνηγάει τόν ποντικό, νά τόν χτυπήσει, ὅποτε ὁ ποντικός βγαίνει ἀπό τό παιχνίδι. Ὁ ποντικός πάλι ἔχει τό δικαίωμα, καθώς τόν κυνηγοῦν, νά σταθεῖ πίσω ἀπό ἓνα ἀπό τά παιδιά τοῦ κύκλου, ὅποτε τό παιδί αὐτό γίνεται γάτα καί ἡ πρόην γάτα γίνεται ποντικός.

Ὁ λύκος καί τ' ἄρνι

Κύπρος

Τά παιδιά σχηματίζουν κύκλο πιασμένα ἀπ' τά χέρια. "Ενα παιδί κάνει τόν λύκο, πού στέκει ἀπέξω, καί ἄλλο τό ἄρνι. Ὁ λύκος κοιτάζει ἀγριωπά τό ἄρνι καί λέει: «"Αν μῶ μέσα;». «"Αν βῶ ἔξω;» λέει τ' ἄρνι. Μπαίνει λοιπόν ὁ λύκος μέσα στόν κύκλο καί τό ἄρνι βγαίνει καί ὁ λύκος τό κυνηγάει. Ὁ λύκος ἐπιτρέπεται νά πιάσει τό ἄρνι μόνον ὅταν εἶναι ἔξω ἀπό τόν κύκλο. Μέσα στόν κύκλο δέν ἐπιτρέπεται.

Σέ παραλλαγή τοῦ ἴδιου παιχνιδιοῦ ὁ λύκος καί τ' ἄρνι βρίσκονται μέσα στόν κύκλο, ἀλλά τοῦ λύκου τοῦ δένουν τά μάτια καί κυνηγάει

τό αρνί στά τυφλά. Πότε πότε ένα παιδί του κύκλου τραβάει τό αὐτί του αρνιου καί τότε ἐκεῖνο κάνει: «Μπέε!» καί ὁ λύκος κατατοπίζεται πού βρίσκεται καί προσπαθεῖ νά τό πιάσει.

Τό Μαντηλάκι ἢ Ἑλάτι χοντρό!

Ἀγοράκια-κοριτσάκια 5-10 ἐτῶν

Κυκλικό κυνηγητό

Ἀθήνα

Τά παιδάκια σχηματίζουν κύκλο καί κάθονται στά γόνατα μέ τό πρόσωπο γυρισμένο πρός τό ἐσωτερικό του κύκλου. Ἐνα παιδί πού βγαίνει μέ λάχνισμα κρατάει ἕνα μαντηλάκι στό χέρι του καί κάνει ἀπέξω τόν γύρο του κύκλου τραγουδώντας:

«Ἑλάτι χοντρό, ἑλάτι ψιλό,
ἔχασα τή μάνα μου
καί πάω νά τή βρῶ!
Παπούτσια δέ μου πήρε
νά πάω στό χορό,
καί ἂν δέν μου τά πάρει,
(ὁ Χάρος) ὁ κοῦκος νά τήν πάρει!»

Καθώς κάνει τόν γύρο τραγουδώντας ρίχνει τό μαντηλάκι πίσω ἀπό ἕνα παιδί. Μόλις πάσει τό τραγούδι, τά παιδιά ἔχουν τό δικαίωμα νά γυρίσουν πίσω καί νά ἰδοῦν σέ ποιό ἔχει ρίξει τό μαντήλι. Ἐκεῖνο πού τό βλέπει ριγμένο πίσω ἀπό τήν πλάτη του πρέπει ἀμέσως νά σηκωθεῖ καί νά κυνηγήσει ἐκεῖνη πού του τό ἔριξε, ἐνῶ αὐτή τρέχει νά πιάσει τή θέση του. Ἄν τό πετύχει, τότε τά φυλάει ἡ δεύτερη.

Λύκε, λύκε εἶσαι δῶ;

Πανελλήνιο

Ἀγοράκια-κοριτσάκια 4-10 ἐτῶν

Παραλλαγή Κιρκίς

Ἐνα ἀπό τά μεγαλύτερα παιδιά κάνει τόν λύκο, πού πάει καί κρύβεται πίσω ἀπό ἕνα θάμνο ἢ ἕνα δέντρο. Τά ἄλλα παιδιά μέ ἐπικεφαλῆς ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα πού θά εἶναι ἡ «μάνα» πιάνονται στή σειρά, τό ἕνα πίσω ἀπό τό ἄλλο καί πλησιάζουν τό κρυσφήγετο του λύκου ἀπαγγέλλοντας ρυθμικά:

«Πῆγε ὁ λύκος στό βουνό,
μέσ στό δάσος τό πυκνό.
Τριγυρνῶ καί τραγουδῶ:
Λύκε, λύκε, εἶσαι δῶ;»

Ὁ λύκος ἀπαντάει: — Ἐδῶ εἶμαι!

Τά παιδιά ρωτοῦν: — Καί τί κάνεις;

Ὁ λύκος: — Βάζω τό πουκάμισό μου! ἢ

Τώρα σηκώνουμαι ἀπ' τό κρεβάτι μου!

Τά παιδιά ἀπομακρύνονται, κάνουν ἓνα νέο γύρο, πάντα πιασμένα τό ἓνα πίσω ἀπό τό ἄλλο καί σταματοῦν πάλι ἔξω ἀπό τό κρυσφήγετο τοῦ λύκου, λέγοντας τό ἴδιο τραγουδάκι. Ὁ λύκος ἐξακολουθεῖ νά ντύνεται καί τούς ἀπαντάει πάντα: «Βάζω τό παντελόνι μου» ἢ «φοράω τά παπούτσια μου!» ἢ δίνει ἄλλες ἀστείες ἀπαντήσεις, ὅπως: «Ξυρίζω τά μουστάκια μου!» ἀνάλογα μέ τήν ἡλικία του καί μέ τήν ἐτοιμότητά του. Στό τέλος λέει: «Βάζω τό καπέλο μου!» ἢ «Παίρνω τό μπαστούνι μου καί βγαίνω!» καί τότε τά παιδιά σκορπίζονται φωνάζοντας:

«Λύκε, λύκε, φτάσε με,
σάν μπορείς καί πιάσε με!»

Ὁ λύκος τρέχει ἀπὸ πίσω τους καί τὰ κυνηγάει. Ὅποιο παιδί φτάσει, βγαίνει ἀπὸ τὸ παιχνίδι. Αὐτὸ γίνεται ὥσπου νὰ τὰ πιάσει ὅλα ἢ ὥσπου νὰ κουραστοῦν τὰ παιδιά.

Ὁ Χοιροβοσκός

Ἀγοράκια-κοριτσάκια 4-8 ἐτῶν

(Κυκλικό)

Ἰκαρία

Τὰ παιδάκια κάνουν κύκλο κι ἓνα, τὸ πιό μεγάλο μένει ἀπέξω, ἐνῶ ἓνα ἄλλο, ἀπὸ τὰ πιό μεγάλα κι αὐτό, κάθεται στὸ κέντρο. Ἐκεῖνο πού στέκεται ἀπέξω ρωτᾷ ὅλα τὰ παιδιά τοῦ κύκλου μέ τὴ σειρά:

- Μὴν εἶδες τὸν χοιροβοσκό μου;
- Τὸν εἶδα!
- Ποῦ ἦταν;
- Στὰ πεῦκα (ἢ στὶς ἐλιές, ἢ ὅπου ἄλλοῦ θέλει)

Πάει στὸ ἄλλο παιδί καί τὸ ρωτᾷ:

- Μὴν εἶδες τὸν χοιροβοσκό μου;
- Τὸν εἶδα!
- Τί φοροῦσε;
- Κόκκινη φανέλα (ἢ σταχτί παντελόνι ἢ ὅ,τι ἄλλο)

Ἀφοῦ ρωτῇ καί τὸ τελευταῖο παιδί, βλέπει ἐκεῖνο πού εἶναι μέσα καί λέει:

- Καλέ, μὴν εἶναι τοῦτος;
- Αὐτός εἶναι!
- Τί κάνεις αὐτοῦ, χοιροβοσκέ;
- Ράβω τὰ παπούτσια μου, ἀπαντᾷ ὁ χοιροβοσκός.
- Καί ποῦ εἶν' οἱ χοῖροι;
- Βόσκουν στὸ λιθάδι!

Ἐκεῖνος πού εἶναι ἀπέξω προσπαθεῖ τότε νὰ μπεῖ μέσα στὸν κύκλο γιὰ νὰ δεῖρει τὸν χοιροβοσκό, μὰ τ' ἄλλα παιδιά τὸν ἐμποδίζουν καί γίνεται φασαρία καί κακὸ κι ἔτσι τελειώνει τὸ παιχνίδι.

**ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΑΠΟ 8 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΝΩ**

(Μέ μία ή μέ δύο αντίπαλες ομάδες)

ΚΥΝΗΓΗΤΑ

Κυνηγητό άπλό

Άγόρια-κορίτσια 8-12 ετών

Πανελλήνιο

Πέντε ως όκτώ παιδιά χαράζουν μία γραμμή στό χώμα γιά άφετηρία καί όρίζουν καί τήν *Τούκα* (τό τέρμα) πού είναι είτε ένα δέντρο, είτε μία πόρτα, είτε μία πέτρα στημένη στό χώμα. "Ύστερα βάζουν λάχνισμα ή κλήρο γιά νά βρουή αυτών πού θά τά φυλάει. Μόλις δοθει τό σύνθημα τά παιδιά τρέχουν νά φύγουν κι αυτός πού τά φυλάει τρέχει νά τά πιάσει, ενώ εκείνα μέ έλιγμούς καί διάφορα τσαλιμάκια προσπαθοούν νά τόν αποφύγουν καί νά φτάσουν στήν τούκα. Μόλις φτάσουν πρέπει νά τή χτυπήσουν, νά τή φτύσουν καί νά φωνάξουν: «"Εφτυσα!"».

"Αν ένα παιδί χτυπηθει στον ώμο απ' αυτόν πού τά φυλάει προ-του νά φτάσει στήν τούκα ή αν ξεχάσει νά φτύσει, τότε καίγεται καί τά φυλάει αυτό μέ τή σειρά του.

Παραλλαγή γιά δύο παιδιά

Καθορίζεται πρώτα ή τούκα καί ύστερα τά δύο παιδιά στέκονται στή μέση της πλατείας ή του δρόμου, τό ένα αντίκρυ στό άλλο μέ τό δεξί χέρι σηκωμένο. Τό σύνθημα γιά τό κυνηγητό τό δίνουν τά ίδια, χτυπώντας τό ένα χέρι μέ τό άλλο καί τήν ίδια στιγμή ό κυνηγημένος τό βάζει στά πόδια, ενώ εκείνος πού τόν κυνηγάει τρέχει νά τόν πιάσει. "Αν ό κυνηγημένος φτάσει στήν τούκα χωρίς νά τόν πιάσουν, τότε κερδίζει, καί τό παιχνίδι επαναλαμβάνεται, άλλιώς είναι ύπο-χρεωμένος νά τά φυλάξει αυτός.

Ή Άλεπού ή Πιάνω Ξύλο!

"Ηπειρος

Τά παιδιά όρίζουν μέ ξύλο αυτόν πού θά τά φυλάει καί θά κάνει τήν άλεπού. "Ύστερα σχηματίζουν όλα έναν κύκλο καί κάθονται γύρω γύρω μέ τήν άλεπού στή μέση. Μετρούν ως τά τρία καί τότε ή άλεπού φωνάζει: «Βγαίνω!» καί άρχίζει νά τά κυνηγάει. Μόλις ένα παιδί δει

πώς κινδυνεύει νά τό πιάσουν, τρέχει καί πιάνει μιά πόρτα, ένα δέντρο, ένα παράθυρο ή ότιδήποτε άλλο από ξύλο καί φωνάζει: «Πιάνω ξύλο!» όποτε ή άλεπού πρέπει νά κυνηγήσει ένα άλλο. "Αν τύχει καί έχουν πιάσει τό ίδιο ξύλο δυό ή περισσότερα παιδιά, πρέπει νά σκορπιστούν, γιατί μόλις τά ιδεί ή άλεπού τούς φωνάζει: «Σκουλήκιασες! Σκουλήκιασες!» καί μπορεί νά πιάσει όποιον άπ' αυτούς θέλει, έστω κι αν κρατούν ξύλο. Τό παιχνίδι συνεχίζεται ώσπου νά πιάσει κάποιον ή άλεπού.

Παραλλαγή Αιτωλίας

Τά παιδιά όταν κυνηγιούνται πρέπει νά καθήσουν επάνω σ' ένα σκαμνί, πάγκο, καρέκλα, ή κορμό δέντρου, αλλά τά πόδια τους νά μήν άκουμπούν κάτω, γιατί αλλιώς καίγονται.

Πέτρα-Χώμα

Μόνο αγόρια

Λασηθή Κρήτης

Τά παιδιά όρίζουν ποιός θά τά φυλάει καί μόλις φωνάξει: «Πέτρα-Χώμα!» τά βάζει στό κυνηγητό. Όποιο παιδί βρεί στό δρόμο του μιά πέτρα καί πατήσσει επάνω της, δέν πιάνεται καί τότε εκείνος πού τά φυλάει πρέπει νά κυνηγήσει έναν άλλο. Μόλις όμως εκείνος πού τά φυλάει απομακρυνθει, αυτός πού πατάει τήν πέτρα πρέπει νά τήν αφήσει καί νά τρέξει νά βρεί άλλη.

Βοήθεια!

Αγόρια-κορίτσια

Πανελλήνιο

Όρίζουν μέ κληρο ή μέ λάχνισμα αυτόν πού θά τά φυλάει. Τ' άλλα παιδιά στέκουν σέ όρισμένη απόσταση. Μόλις αυτός πού τά φυλάει φωνάξει: «Βγαίνω!» καί αρχίσει νά τά κυνηγάει, τ' άλλα παιδιά τρέχουν νά απομακρυνθούν. "Αν κανείς κινδυνεύει νά τόν πιάσουν, φωνάζει: «Βοήθεια!» καί τότε όποιος βρίσκεται κοντά του τρέχει καί τόν πιάνει από τό χέρι, όποτε αυτός πού τά φυλάει τρέχει νά πιάσει άλλον. Τά δυό παιδιά μόλις απομακρυνθει ό κίνδυνος πρέπει νά χωριστούν.

Ζεύγη μέ ζεύγη!

Παραλλαγή Καλαθρύτων

Τά παιδιά πρέπει ν' αποτελούν μονό αριθμό καί μόλις τελειώσει τό λάχνισμα τρέχουν νά σχηματίσουν ζευγάρια. "Οποιος δέν προφτάσει καί μένει μόνος του τά φυλάει καί ἀρχίζει νά τά κυνηγάει. "Όταν φωνάξει: «Ζεύγη μέ ζεύγη!» πρέπει ὅλοι ν' ἀλλάξουν ζευγάρι. "Αν ἐκεῖνος πού τά φυλάει προφτάσει κανέναν προτοῦ ν' ἀλλάξει, γίνεται αὐτός ζευγάρι μαζί του καί τότε τά φυλάει ἐκεῖνος πού ἔμεινε μόνος του.

Κάθομαι δέν κάθομαι!

Κοριτσάκια 8-10 ἐτῶν

Σπάρτη-Μάνη

Βγάζουν μέ λάχνισμα μία πού θά τά φυλάει. Οἱ ἄλλες ἀρχίζουν νά τρέχουν γύρω της φωνάζοντας:

*Κάθομαι δέν κάθομαι,
στή φωλιά μου κάθομαι!*

Μόλις τή βλέπουν νά πλησιάζει, κάνουν πώς κάθονται. "Αν αὐτή πού τά φυλάει προφτάσει νά πιάσει κανένα ἀπό τ' ἄλλα κορίτσια προτοῦ καθήσει, τότε τά φυλάει ἐκείνη. "Όστόσο καμιά δέν πρέπει νά καθήσει τόσο βαθειά ὥστε ν' ἀκουμπήσει χάμω, γιατί τότε ἐκείνη πού τά φυλάει τῆς φωνάζει: «"Εσπασες τ' αὐγά σου!» καί πρέπει νά βγεῖ ἀπ' τό παιχνίδι.

"Αναψέ μου τό κεράκι!

("Αλλα ὀνόματα: «Οἱ γωνιές», «Τεσσερακάντουνο», «"Ενα, δύο, τρία!»)

Ἀγόρια-κορίτσια 6-10 ἐτῶν

Πανελλήνιο

Τό παιχνίδι αὐτό παίζεται ἀπό μονό αριθμό παιδιῶν, 5-7. "Αν τό παιχνίδι παίζεται στό σπίτι, τότε οἱ τέσσερις γωνιές τῆς κάμαρας θά εἶναι οἱ τοῦκες, ἀλλιῶς ὀρίζουν τέσσερα δέντρα, ἢ τέσσερις γωνιές τῆς μάντρας, ἢ ἔξι δέντρα, ἂν τά παιδιά εἶναι ἑπτά. Οἱ τοῦκες δέν πρέπει ν' ἀπέχουν περισσότερο ἀπό τέσσερα μέτρα ἢ μία ἀπό τήν ἄλλη. Μὲ τό σύνθημα: «"Ενα-δύο-τρία» τά παιδιά τρέχουν νά πιάσουν τίς τοῦκες, δηλ. τίς γωνιές ἢ τά δέντρα. Μένει ἓνα ἀπέξω πού δέν πρόφτασε νά πιάσει καμιά τοῦκα. Αὐτό τά φυλάει καί ἀρχίζει νά πη-

γαίνει από τό ένα στό άλλο έχοντας τεντωμένο τό δεξί του χέρι και ένωμένα τά δάχτυλα σάν νά κρατάει ένα κεράκι καί λέει:

– “Αναψέ μου τό κεράκι!

– Στήν παρακάτω γειτονιά! είναι ή άπάντηση.

“Ωσου νά πάει τό παιδί πού τά φυλάει στήν άλλη τούκα, δυό από πίσω αλλάζουν θέση μεταξύ τους. Έκείνο, άν τό πάρει είδηση, τρέχει νά προφτάσει νά πάει αυτό στήν τούκα. Τίς περισσότερες φορές δέν τό προφταίνει. Τό παιχνίδι είναι πολύ ζωηρό καί διασκεδαστικό γιατί τήν ώρα πού όποιο τά φυλάει λέει: “Αναψέ μου τό κεράκι!” τά παιδιά πού είναι πίσω του κάνουν νόημα ν’ αλλάξουν θέση. Καμιά φορά όμως τυχαίνει τό ένα νά μετανιώσει καί τό άλλο νά ξεκινήσει καί τότε αυτό πού τά φυλάει έχει πάρει τή θέση του. Στήν περίπτωση αυτή τά φυλάει τό παιδί πού έμεινε χωρίς θέση.

Πίτουρα μία!

Μεσσηνία

Τά κοριτσάκια έχουν πιάσει από μία γωνιά ή ένα δέντρο, εκτός από μία πού έμεινε απέξω. Λένε: «Πίτουρα μία, πίτουρα δύο, πίτουρα

τρεῖς!». Μὲ τὸ «Τρεῖς!» ἀλλάζουν θέσεις καὶ πάει ἡ μιά νά πάρει τὴ γωνιά τῆς ἄλλης. "Ὅποια μείνει ἀπέξω τὰ φυλάει.

Οἱ Κουλοῦρες

Πέντε κοριτσάκια

Σμύρνη

Χαράζουν τέσσερις κουλοῦρες στὸ χῶμα, σέ ἀπόσταση δύο μέτρων τὴ μιά ἀπὸ τὴν ἄλλη. Μὲ τὸ σύνθημα κάθε μιά τρέχει νά πιάσει μιά κουλούρα. "Ὅποια δὲν προφτάσει τὰ φυλάει καὶ στέκει στὴ μέση.

Τὴν ὥρα πού αὐτὴ πού τὰ φυλάει δὲν προσέχει, καὶ τότε οἱ ἄλλες βγαίνουν μιά-δύο ἀπὸ τὴν κουλούρα τους, χοροπηδοῦν καὶ λένε:

— Τό χωματάκι σου πατῶ,
κι ἐσύ μοῦ κάνεις τὸν κουφό!

Τότε ἡ μάνα τρέχει νά τὰ πιάσει. "Αν πετύχει καμιά ἐξω ἀπὸ τὴν κουλούρα της, τότε τὰ φυλάει ἐκείνη.

ΚΟΥΤΣΟ ΚΥΝΗΓΗΤΟ

(Μὲ μιά ἢ δύο ὁμάδες)

Κουτσό Κυνηγητό

Ἀγόρια-κορίτσια 8-12 ἐτῶν

Πανελλήνιο

Τὸ παιχνίδι αὐτὸ διαφέρει ἀπὸ τὸ κοινὸ κυνηγητό, γιατί ἐκεῖνος πού τὰ φυλάει — καὶ σέ πολλές παραλλαγές καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους κυνηγάει — τρέχουν μὲ τὸ ἓνα μόνο πόδι. Μάλιστα ἐκεῖνος πού τὰ φυλάει ἔχει τὸ δικαίωμα νά κρατάει τὸ πόδι του μὲ τὸ χέρι του. Ἐπειδὴ εἶναι πολὺ δύσκολο νά πιάσει κανέναν, οἱ ἄλλοι πάνε κοντά του, τὸν τσιμποῦν, τὸν πειράζουν καὶ τὸν κοροϊδεύουν. Ἡ περιοχὴ πού μποροῦν ν' ἀπομακρυνθοῦν τὰ παιδιά εἶναι περιορισμένη καὶ ἂν βγοῦν ἐξω ἀπὸ αὐτὴν καίγονται. "Αν ὁ κουτσὸς καταφέρει νά πιάσει κανένα, τότε τὰ φυλάει αὐτό. Στὴν παραλλαγή τοῦ Πόντου πού λέγεται Κουτσαμιά, ἂν τὰ παιδιά εἶναι περισσότερα ἀπὸ πέντε, τότε ὀρίζουν δύο κουτσούς, πού κυνηγᾶνε τ' ἄλλα. "Αν ὁ κουτσὸς εἴτε ξεχαστεῖ εἴτε κουραστεῖ καὶ πατήσῃ καὶ τὰ δύο του πόδια χάμω, τότε οἱ ἄλλοι ἔχουν τὸ δικαίωμα νά πέσουν ἐπάνω του καὶ νά τὸν ἀρχίσουν στὶς γροθιές.

Παραλλαγή Δωδεκανήσου

Ἀγόρια 8-12 ἐτῶν

Ξεχωρίζουν γιά κουτσό τό πιό μεγάλο καί τό πιό γερό ἀπό τ' ἀγόρια. Αὐτό ἀρχίζει νά κυνηγάει τ' ἄλλα, πού πρέπει νά τρέχουν μέσα σ' ἕναν κύκλο πού ἔχει χαραχτεῖ ἀπό πρίν. Ἄν ξεπεράσει κανεῖς τόν κύκλο, τότε βγαίνει ἀπ' τό παιχνίδι ἢ κάνει αὐτός τόν κουτσό. Τό ἴδιο συμβαίνει ἂν τόν πιάσει ὁ κουτσός. Κατά τό διάστημα τοῦ κυνηγητοῦ τά παιδιά πειράζουν τόν κουτσό καί τό παιχνίδι εἶναι πολύ ζωηρό.

Ζύμη-Προζύμι

Ἀγόρια

Μάνη

Τά παιδιά χαράζουν ἕνα ἁλώνι ὥς δέκα βήματα πλατύ. Μέσα μπαίνουν δύο ἀπό τοὺς παῖκτες καί οἱ ἄλλοι στέκουν ἀπέξω. Ἐνας ἀπό τοὺς δύο πού βρίσκονται μέσ στ' ἁλώνι βγαίνει κι ἀρχίζει νά κυνηγάει τοὺς ἄλλους κουτσαίνοντας. Ἄν πιάσει κανέναν τότε ἀρχίζει νά τόν κτυπάει καί τότε ἐκεῖνος φωνάζει «Ζύμη!» ὁπότε βγαίνει ὁ δεύτερος πού βρίσκεται μέσα στό ἁλώνι γιά νά τόν ἐλευθερώσει καί τόν βάζει μέσα στό ἁλώνι μαζί του. Ἄν ὁ ἐλευθερωτής δέν βγεῖ κουτσαίνοντας, τότε οἱ ἄλλοι τόν βάζουν κι αὐτόν κάτω καί τόν χτυποῦν. Ἐκεῖνος πού ἐλευθερώνεται ἐνώνεται μέ τοὺς δύο κυνηγούς καί γίνεται κι ἐκεῖνος κυνηγός.

Παραλλαγή Κουτσαλωνάκι

Ἀφοῦ χαράξουν τό ἁλωνάκι τά παιδιά μοιράζονται σέ δύο ὁμάδες μέ τό φτύσιμο ἑνός χαλικοῦ, ὅπου τό φτυμένο μέρος εἶναι ὁ χεῖμώνας καί τό στεγνό τό καλοκαίρι. Πετοῦν τό χαλίκι ψηλά καί ὅποιο μέρος πέσει ἐπάνω, σ' ἐκεῖνο θά πάει αὐτός πού τό διάλεξε. (Ρωτᾶν τά παιδιά τί θέλουν νά διαλέξουν, χειμῶνα ἢ καλοκαίρι). Κατά κανόνα ὅσοι διάλεξαν τό χειμῶνα μπαίνουν μέσα καί οἱ ἄλλοι πού διάλεξαν τό καλοκαίρι στέκουν ἀπέξω. Ὅταν φωνάξουν: «Ζύμη!» βγαίνουν ὅλοι οἱ ἀπό μέσα κουτσαίνοντας καί κυνηγοῦν τοὺς ἀπέξω, πού κι ἐκεῖνοι φεύγουν κουτσαίνοντας. Ὅποιον πιάσουν τόν βάζουν μέσα στό ἁλώνι καί τόν ὑποχρεώνουν νά καθήσει σέ μιά γωνιά ὥς τό τέλος τοῦ παιχνιδιοῦ.

Παραλλαγή Ἀπειράνθου Νάξου

Ἡ ἀρχή τοῦ παιχνιδιοῦ εἶναι ἴδια μέ τό προηγούμενο. Ἄν κανένας ἀπό ἐκείνους πού κυνηγοῦν κουρασθεῖ καί πατήσῃ μέ τά δυό του πόδια καί τόν δεῖ ἕνας ἀπό τήν ἄλλη ομάδα, τότε εἶναι χαμένος καί πρέπει νά βγεῖ ἀπ' τό παιχνίδι, ἐκτός ἂν προφτάσῃ καί μπεῖ μέσα στό ἄλωνακι «νά πιάσῃ προζύμι» δηλ. νά πατήσῃ γιά νά ξεκουραστεῖ. Ἄν ἀπό τοὺς κυνηγούς δέν χάσῃ κανείς, τότε ἔχουν κάνει μιά «τάλια». Ὅταν χάσῃ ἕστω καί ἕνας, τότε δέν κάνουν καμιά τάλια καί στό τέλος τοῦ παιχνιδιοῦ ἀλλάζουν καί ὅσοι στέκονταν ἔξω μπαίνουν μέσα. Νικήτρια βγαίνει ἡ ομάδα πού ἔχει κάνει τίς περισσότερες τάλιες.

ΤΥΦΛΟΜΥΓΕΣ

Ἡ τυφλόμυγα εἶναι ἕνα ἀρχαιότατο παιχνίδι πού παίζεται σ' ὅλη τήν Ἑλλάδα. Εἶναι πολύ ἀγαπητό, καί στήν ἀρχαιότητα λεγόταν «Χαλκή Μυῖα» καί παιζόταν ἰδίως ἀπό κορίτσια. Ὑπάρχουν διάφορες παραλλαγές καί τό παιχνίδι παίζεται κατὰ διαφόρους τρόπους ἀπό κοριτσάκια ἀλλά καί ἀπό ἀγοράκια ὥς δέκα ἐτῶν.

Στραβός Καλόγερος

Ἀγόρια-κορίτσια 6-10 ἐτῶν

Βγάζουνε μέ κλῆρο ἕνα παιδί πού θά κάνει τόν Στραβό Καλόγερο. Τοῦ δένουν τά μάτια καί τοῦ δίνουν στό χέρι ἕνα μακρὺ καλάμι.

Τό παιδί στριφογυρίζει, σχηματίζοντας κύκλο μέ τό καλάμι του καί λέει ρυθμικά:

«Στραβός καλόγερος
στέκει όλομόναχος,
κι όποιον βαρέσει
κρίμα δέν ἔχει!»

Τά ἄλλα παιδιά τρέχουν γύρω του καί τόν πειράζουν. "Αν τύχει καί αὐτός πού τά φυλάει ἀγγίξει κανένα μέ τό ραβδί του, τότε γίνεται ἐκεῖνο Στραβός Καλόγερος.

Τυφλόμυγα Θράκης

Ἀγόρια-κορίτσια 7-10 ἐτῶν

Παίρνουν ἓνα μακρύ σχοινί καί ἐνώνουν τίς δύο ἄκρες. "Υστερα τά παιδιά πιάνονται γύρω γύρω ἀπό τό σχοινί καί μέ τά δυό χέρια σχηματίζοντας κύκλο. Ἐχουν ὀρίσει ἀπό πρὶν μέ κλῆρο ἢ λάχνισμα ποῖό παιδί θά κάνει τήν τυφλόμυγα καί τό βάζουν στή μέση, ἀφοῦ τοῦ δέσουν τά μάτια. Ἐκεῖνο γυρίζει μέσα στόν κύκλο καί προσπαθεῖ νά πιάσει κανένα ἀπό τά παιδιά, πού κρατώντας πάντα τό σχοινί γυρίζουν γύρω γύρω λεγοντάς του διάφορα πειράγματα.

Τυφλόμυγα Δωδεκανήσου

Ἀγόρια-κορίτσια 7-12 ἐτῶν

"Ἐνα παιδί βγαίνει μέ κλῆρο τυφλόμυγα καί ἓνα ἄλλο παιδί κάνει τή μάνα. Δένουν τά μάτια τῆς τυφλόμυγας μ' ἓνα μαντήλι κι ἐνῶ τά ἄλλα παιδιά στέκονται γύρω, ἡ μάνα τήν κρατάει ἀπό τό ροῦχο της καί τῆς κάνει μιά βόλτα, διαλαλώντας:

- Πουλῶ, πουλῶ, τυφλόμυγα πουλῶ!
- Πόσο, πόσο τήν πουλεῖς,
πού νά μὴ τήνε χαρεῖς;
- "Ἐνα μόδι τραχανά
κι ἓνα κόσκινο αὐγά
κι ὥς τά βρεῖς κι ὥς ἡμπορεῖς
νά τά πιάσεις καί νά 'ρθεῖς!

Μέ τά λόγια αὐτά ἡ μάνα σπρώχνει τήν τυφλόμυγα πρὸς τ' ἄλλα παιδιά κι ἐκεῖνα τήν τριγυρίζουν καί ἀρχίζουν νά τήν πειράζουν. Ἄν ἡ τυφλόμυγα καταφέρει νά πιάσει κανένα, τότε γίνεται ἐκεῖνο μέ τή σειρά του τυφλόμυγα.

Ὁ Τζαμόγιαννης

Ἀγόρια-κορίτσια 6-10 ἐτῶν

Πόντος

Δένουν τά μάτια αὐτοῦ πού τά φυλάει καί τά ἄλλα παιδιά τόν τριγυρίζουν κρατώντας τό καθένα τους στά χέρια του δυό πετροῦλες καί χτυπώντας τή μιά πάνω στήν ἄλλη. Ὁ Τζαμόγιαννης προσπαθεῖ νά καθοδηγηθεῖ μέ τόν ἦχο καί νά πιάσει ἓνα παιδί.

ΤΥΦΛΟΜΥΓΕΣ ΚΥΚΛΙΚΕΣ

Ἡ Κουκουβάγια

Κοριτσάκια 6-10 ἐτῶν

Κρήνη Μ. Ἀσίας

Ὅρίζεται μέ λάχνισμα ποιά θά τά φυλάει καί ἀφοῦ τῆς δέσουν τά μάτια τῆς δίνουν ἓνα κλαρί στό χέρι καί τή βάζουν νά σταθεῖ στή μέση, ἐνῶ οἱ ἄλλες πιάνονται ἀπό τά χέρια καί σχηματίζουν κύκλο γύρω της. Τά κορίτσια ἀρχίζουν νά γυρίζουν γύρω γύρω καί νά λένε: «Μπρέ χαρά στήν κουκουβάγια, μπρέ χαρά στήν κουκουβάγια!». Κάποια στιγμή ἡ κουκουβάγια ἀπλώνει τό κλαρί κι ἀγγίζει μία λέγοντας: «Στόπ!». Τά κορίτσια στέκονται καί τότε ἡ κουκουβάγια κρατώντας πάντοτε τό κλαρί της τεντωμένο, φωνάζει: «Κούουου!». Ἐκεῖνη ἐπάνω στήν ὁποία ἔχει ἀκουμπήσει τό κλαρί πρέπει ν' ἀπαντήσει, φωνάζοντας κι αὐτή: «Κούουου!». Ἄν ἡ κουκουβάγια γνωρίσει ἀπό τή φωνή της ποιά εἶναι, τότε γίνεται ἡ ἄλλη κουκουβάγια.

Ἡ Βελονίσσα

Κοριτσάκια 6-10 ἐτῶν

Ἡπειρος

Βγάζουν ἓνα κορίτσι μέ κλῆρο καί τοῦ δένουν τά μάτια. Τό στή-

νουν στή μέση ενώ τά άλλα σχηματίζουν κύκλο γύρω της. 'Εκείνη πού εἶναι στή μέση λέει:

- Τή βελονίτσα μ' ἔχασα!
- Μέ τί κλωστή;
- Μέ τή μαύρη!
- Ἄν μπορέσεις βρές τηνε!

Μέ τά λόγια αὐτά τά κορίτσια ἀρχίζουν νά γυρίζουν γρήγορα γύρω γύρω χωρίς νά χαλάσουν τόν κύκλο, ενώ αὐτή πού τά φυλάει προσπαθεῖ νά τά πιάσει.

ΚΡΥΦΤΟ ΚΥΝΗΓΗΤΟ ΚΑΘ' ΟΜΑΔΕΣ

Εἶναι ἓνα πολύ ἀρχαῖο καί δημοφιλέστατο παιχνίδι πού παίζεται σ' ὁλόκληρη τήν Ἑλλάδα, κυρίως ἀπό ἀγόρια 10-15 ἐτῶν. Εἶναι πολύ ἀγαπητό ἀκόμη καί στίς μεγάλες πόλεις καί βρίσκεται σέ πολλές παραλλαγές καί μέ διάφορα ὀνόματα. Τά παιδιά χωρίζονται σέ δύο ὁμάδες διαλέγοντας κατά διαφόρους τρόπους τήν ὁμάδα τους (βλ. λαχνίσματα). Ὅπωςδήποτε οἱ δύο ὁμάδες πρέπει νά εἶναι ἰσοδύναμες καί κάθε μία θά ἔχει γιά ἀρχηγό (μάνα) τό πιό μεγάλο καί τό πιό ἐξυπνο παιδί.

Κλέφτες κι ἀστυφύλακες (Ἀθήνα καί σ' ὅλη τήν Ἑλλάδα)

Τά σαράντα κόσκινα

Κάρπαθος

Τά παιδιά χωρίζονται σέ δύο ὁμάδες, τήν Α' καί τήν Β'. Ἡ ὁμάδα Α' πηγαίνει νά κρυφεῖ ἐνῶ ἡ ἄλλη, ἡ Β', μετράει ὡς τό 100 ἢ ὡς τό 200, ἀνάλογα μέ τή συμφωνία πού ἔχει γίνει, μέ τά παιδιά συγκεντρωμένα γύρω ἀπό τή μάνα κοντά στήν τούκα. Ὅταν ὅλα τά παιδιά τῆς Α' ἔχουν κρυφτεῖ, τότε ἡ μάνα τους φωνάζει: «Σαράντα κόσκινα!» καί τότε τά παιδιά τῆς Β' ὁμάδας βγαίνουν νά τά κυνηγήσουν. Ὅποιοι πιάσουν τόν φέρνουν στήν τούκα, ὅπου στέκει πάντα ἡ μάνα τῆς Β' ὁμάδας, ἐνῶ ἂν κανένας καταφέρει νά γλιτώσει νά τόν πιά-

σουν, χτυπάει τήν τούκα, φωνάζοντας: «Τούκα κι έφτυσα!» καί δέν έχει δικαίωμα πιά κανείς νά τόν άγγίξει. Οί αϊχμάλωτοι πρέπει νά μείνουν κι αὐτοί κοντά στήν τούκα, ἀλλά τίποτε δέν τούς ἐμποδίζει νά ἐνθαρρύνουν τούς φίλους τους, νά τούς προειδοποιοῦν ἄν κανείς βρίσκεται κοντά τους καί νά τούς δίνουν συμβουλές. Τό παιχνίδι τελειώνει ὅταν ὅλοι ὅσοι ἔχουν κρυφτεῖ φανερωθοῦν. Στό δεύτερο παιχνίδι οἱ ρόλοι ἀλλάζουν. Ἡ Β΄ ομάδα γίνεται κλέφτες καί κρύβεται καί ἡ Α΄ γίνεται ἀστυφύλακες. Στήν παραλλαγή τῆς Πυλίας (πού παίζεται ἀπό μικρότερα παιδιά) ἡ Β΄ ομάδα χωρίζεται σέ κυνηγούς καί σκυλιά. Ἐκεῖνοι πού κάνουν τούς κυνηγούς φωνάζουν: «Ντούβ! Ντούβ!» κι ἐκεῖνοι πού κάνουν τά σκυλιά γαβγίζουν: «Γάβ! Γάβ!»

Παραλλαγή Σχωρετσάνων

Ἡπεύρου

Στήν παραλλαγή αὐτή τά παιδιά χωρίζονται σέ τρεῖς ομάδες: Στούς κλέφτες, στούς βοσκούς καί στούς χωροφύλακες. Οἱ βοσκοί στήνουν στή μέση τῆ στάνη τους μέ ξερόκλαδα καί μέσα σ' αὐτήν βάζουν μερικές στρογγυλές πέτρες, τ' ἄρνιά τους. Ὑστερα ξαπλώνονται γύρω ἀπό τή στάνη καί κάνουν πώς κοιμοῦνται. Οἱ χωροφύλακες, μέ τόν Ἐνωματάρχη τους ἐπικεφαλῆς, πηγαίνουν καί αὐτοί καί κάθονται σ' ἓνα μέρος ἀπομακρυσμένο. Ἀπό τό ἄλλο μέρος οἱ κλέφτες βρίσκονται καί αὐτοί κρυμμένοι, ὅταν ὅμως ἔρθουν κοντά καί ἰδοῦνε πώς οἱ βοσκοί ἀποκοιμήθηκαν, τούς πλησιάζουν, καταστρέφουν τή στάνη, κλέβουν τ' ἄρνιά καί φεύγουν. Ξυπνοῦν τότε οἱ βοσκοί καί τρέχουν καί φωνάζουν τούς χωροφύλακες πού ἀρχίζουν νά κυνηγοῦν τούς κλέφτες βοηθούμενοι ἀπό τούς βοσκούς καί ἀπό δύο τρία παιδιά πού μιμοῦνται τά σκυλιά καί γαβγίζουν. Ὡστόσο μόνο οἱ χωροφύλακες ἔχουν τό δικαίωμα νά συλλάβουν ἓναν κλέφτη, πού τόν ὁδηγοῦν στόν ἐνωματάρχη τους, ὁ ὁποῖος παρακολουθεῖ τήν καταδίωξη, χωρίς νά παίρνει μέρος. Οἱ κλέφτες πρέπει νά δείξουν μεγάλη γενναιότητα καί νά μὴν παραδοθοῦν παρά ἀφοῦ παλέψουν μέ ὅλη τή δύναμή τους καί δέν ὑπάρχει ἐλπίδα νά ξεφύγουν. Ὅποιος παλέψει ψυχωμένα θεωρεῖται παλικάρι, ἐνῶ ἐκεῖνος πού θά παραδοθεῖ δίχως νά παλέψει, περιφρονεῖται καί ὀνομάζεται γάιδαρος. Ὅταν συλληφθοῦν ὅλοι οἱ κλέφτες, τότε ὁ ἐνωμοτάρχης ἐπιβάλει τίς ἀνάλογες τιμωρίες. Στό ἐπόμενο παιχνίδι οἱ ρόλοι ἀλλάζουν.

Τά Κάστρα ή Κόφ' τον

Πόντος

(Είναι ένα παιχνίδι πού παιζόταν κυρίως στόν Πόντο ή καί στή Μικρά 'Ασία γιατί δέν συναντώνται παραλλαγές του στήν κυρίως 'Ελλάδα καί στή νησιά).

Τά παιδιά – άγόρια 10-14 ἐτῶν – χωρίζονται μέ κλήρο σέ δύο ομάδες καί μία φυλάει τή Μανή, δηλαδή τήν τούκα, πού τήν ὀρίζουν μ' ένα στύλο ή ένα δέντρο κλεισμένο γύρω γύρω μέ τά πανωφόρια τους ή μέ τά σακάκια τους. Γύρω ἀπό τή Μανή χαράζουν έναν κύκλο πού ὀρίζει τήν περιοχή τους. Τά παιδιά τῆς ομάδας Α' πού φυλάει τή Μανή χωρίζονται σέ δύο περιπόλους ἀπό τρεῖς ή τέσσερις ή κάθε μία καί κάνουν τόν γύρο πρὸς τήν ἀντίθετη κατεύθυνση. Οἱ παίκτες τῆς ομάδας Β' προσπαθοῦν μέ κάθε τρόπο νά περάσουν μέσα ἀπό τόν κύκλο καί νά πιάσουν τή Μανή. Αὐτοί πού κάνουν τήν περιπολία ἀρχίζουν νά τούς κυνηγοῦν καί ὅποιον καταφέρουν νά πιάσουν βγαίνει ἀπό τό παιχνίδι. Ἀντίθετα, ἂν κανένας παίκτης τῆς ομάδας Β' καταφέρει νά βρεθεῖ ἀνάμεσα στόν παίκτη τῆς Α' καί τή Μανή, τοῦ φωνάζει: «Κόφ' τον!» καί τότε ἐκεῖνος βγαίνει ἀπό τό παιχνίδι. Ἔτσι οἱ παίκτες τῆς ομάδας Α' προσπαθοῦν ἀπό τό ένα μέρος νά συλλάβουν τούς παίκτες τῆς ομάδας Β' καί ἀπό τό ἄλλο μέρος νά μὴν «κοποῦν». Ἄν τύχει νά συλληφθεῖ κανένας παίκτης, γίνεται μιά μικρή ἀνακωχή καί τό παιχνίδι συνεχίζεται. Τό παιχνίδι κερδίζει ή ομάδα Α' ἂν καταφέρει νά πιάσει πολλούς αἰχμαλώτους ή ή ομάδα Β' ἂν καταφέρει νά κόψει τούς περισσότερους ἀπό τούς ἀντιπάλους της ή νά κυριέψει τή Μανή.

Ἡ Ἀμπάριζα (Πανελλήνιο)

ή

Τά Σκλαθάκια (Δωδεκάνησος, Κρήτη, Πήλιο)

Εἶναι κι αὐτό ένα παιχνίδι πού τά παιδιά χωρίζονται σέ δύο ομάδες καί κάθε παιδί ἀγωνίζεται γιά τήν ομάδα του. Παραδοσιακά εἶναι ένα παιχνίδι κυρίως γι' άγόρια 12-15 ἐτῶν ἀλλά ἔχει εἰσαχθεῖ καί στά σχολεῖα καί ἐκεῖ παίζεται καί ἀπό τά κορίτσια. Ἐχει πολύ αὐστηροῦς κανόνες πού οἱ παίκτες πρέπει νά τούς κρατοῦν μέ κάθε τρόπο.

Τά παιδιά, ἀπό ὀκτώ ὡς δεκατέσσερα χωρίζονται σέ δύο ομάδες

καί κάθε ομάδα έχει τή μάνα της. Κάθε ομάδα διαλέγει τήν περιοχή της σέ 100 μέ 150 βήματα απόσταση από τήν άλλη καί στο κέντρο εἶναι ἡ ἀμπάριζα ἢ ἡ Μανή, κατά τήν ποντιακή παραλλαγή, πού ἀποτελεῖται ἀπό ἕνα σωρό καμωμένο μέ τά πανωφόρια τῶν παιδιῶν ἢ τά σακάκια τους ἢ ἕνα δέντρο, ἂν ὑπάρχει σ' αὐτόν τόν χώρο. Γύρω ἀπό τήν ἀμπάριζα κάθε ομάδα χαράζει ἕναν κύκλο μέ περιφέρεια τριῶν ὡς τεσσάρων μέτρων, καί ἐκεῖ θά φυλάγονται τά σκλαβάκια. Ἐμπρός ἀπό τόν κύκλο αὐτό σέ μιά απόσταση 5 βημάτων, κάθε ομάδα χαράζει μιά ἴσια γραμμή, πού δείχνει τά σύνορα τῆς περιοχῆς της. Κατόπιν ὁλόκληρος ὁ χώρος τοῦ παιχνιδιοῦ κλείνεται σ' ἕνα τετράγωνο πού χαράζεται στό χῶμα καί κανεῖς δέν ἐπιτρέπεται νά βγεῖ ἀπ' αὐτό.

Τήν ἀρχή τοῦ παιχνιδιοῦ τήν κάνει ἕνας, ὁ πιό σερπετός ἀπό τοὺς παῖκτες τῆς ομάδας Α', πού προχωρεῖ πρὸς τή γραμμή καί ἀρχίζει νά κοροϊδεύει καί νά εἰρωνεύεται τοὺς ἀντιπάλους του. Τότε ὁ ἀρχηγός, ἡ μάνα τῆς ἀντίθετης ομάδας δίνει τήν ἐντολή σ' ἕναν ἀπό τοὺς δικούς της νά τόν κυνηγήσει καί νά τόν πιάσει αἰχμάλωτο. Κανεῖς δέν ἔχει δικαίωμα νά κυνηγήσει καί νά πιάσει τόν ἀντιπαλὸ του παρά μονάχα ἔξω ἀπὸ τήν περιοχή του καί μονάχα ἂν ἔχει βγεῖ ὕστερα ἀπ' αὐτόν. Ἄν ὁ ἀντίπαλος τῆς ομάδας Α' γυρίσει πίσω στήν περιοχή του χωρὶς νά πιαστεῖ, τότε αὐτός πού τόν κυνηγᾷ δέν ἔχει δικαίωμα νά μείνει στήν ἐλεύθερη περιοχή, ἀλλά πρέπει νά ξαναγυρίσει στό στρατόπεδό του καί νά «πάρει φωτιά» ἢ νά «πιάσει ἀμπάριζα», ὅπως λένε ἄλλοι. Φωνάζει τότε: «Παίρνω ἀμπάριζα καί βγαίνω!» καί τότε χτυπάει τήν ἀμπάριζα ἢ τή Μανή καί βγαίνει πάλι ἔξω. Ἐντωμεταξύ καί ἄλλοι παῖκτες τῆς ομάδας Α' καί τῆς ομάδας Β' ἔχουν βγεῖ καί κυνηγιοῦνται. Ἄν κανεῖς φτάσει τόν ἀντίπαλὸ του καί τόν ἀγγίξει ἔστω καί μέ τά δάχτυλα καί φωνάξει: «Σ' ἔπιασα!» τότε αὐτός θεωρεῖται αἰχμάλωτος καί ὁδηγεῖται μέ θριαμβευτικές κραυγές στό στρατόπεδο τῶν αἰχμαλώτων τοῦ ἀντιπάλου, δηλ. στόν κύκλο πού εἶναι χαραγμένος γύρω ἀπὸ τή Μανή καί ἀπ' ὅπου δέν ἐπιτρέπεται νά φύγει μόνος του. Ὅσο ἂν κάποιος ἀπὸ τή δική του ομάδα καταφέρει νά χωθεῖ μέσα στό ἐχθρικό στρατόπεδο καί χτυπήσει ἕναν ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους, τόν ἐλευθερώνει, δέν μπορεῖ ὅμως νά ἐλευθερώσει παρά ἕνα μονάχα σέ κάθε του ἔξοδο. Ἄν κανεῖς ἀπὸ τοὺς παῖκτες, εἴτε κατὰ λάθος εἴτε γιά νά γλιτώσει ἕναν ἀπὸ τοὺς δικούς του, βγεῖ ἀπὸ τήν περιοχή τοῦ παιχνιδιοῦ, πού σχηματίζει γύρω γύρω ἕνα τετράγωνο, τότε θεω-

ρεϊται λιποτάκτης καί ὁδηγεῖται στό στρατόπεδο αἰχμαλώτων τοῦ ἀντιπάλου.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ὁμάδων δέν παίρνουν μέρος στό παιχνίδι γιατί ἂν τυχόν-συλληφθεῖ ἓνας ἀρχηγός, τότε χάνει ὁλόκληρη ἡ ὁμάδα του τό παιχνίδι της. Ἀντίθετα, ἂν ὁ ἀρχηγός τῆς ἀντίπαλης ὁμάδας καταφέρει νά εἰσχωρήσει στήν περιοχή τοῦ ἐχθροῦ καί νά χτυπήσει τήν ἀμπάριζα, τή Μανή, τότε κερδίζει ὁλόκληρη ἡ ὁμάδα του τό παιχνίδι. Φωνάζει τότε: «Ἐπιασά τή Μανή!» καί τό παιχνίδι θεωρεῖται τελειωμένο. Κανονικά τό παιχνίδι συνεχίζεται ἕως ὅτου ἡ μιὰ ὁμάδα χάσει τόσους ἀπό τοὺς παίκτες της, ὥστε νά μήν μπορεῖ πιά νά συνεχίσει νά παίξει. Οἱ νικητές τότε κάθονται καθалиκευτά στή ράχη τῶν νικημένων καί κάνουν ἔτσι τή βόλτα ὅλης τῆς περιοχῆς σφυρίζοντας, φωνάζοντας «ζήτω!», σειώνοντας κλαδιά καί περιγελώντας τοὺς ἀντιπάλους τους.

ΚΥΚΛΙΚΑ ΚΥΝΗΓΗΤΑ ΜΕ ΛΟΥΡΙ Η ΖΩΝΗ

Ἡ Ζώστρα

Ἀγόρια 8-12 ἐτῶν

Μεσσηνία

Τὰ παιδιά σχηματίζουν ἓνα διπλό κύκλο (Α' καί Β') μπαίνοντας δύο-δύο ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τόν ἄλλον. Ἐνας ἀπὸ τόν ἐξωτερικό κύκλο Β' κρατάει ἓνα λουρί, πού μπορεῖ νά εἶναι καί ζώνη – γι' αὐτό τό παιχνίδι λέγεται καί «ζώστρα» – καί τό περνάει στὸν διπλανό του καί ἔτσι συνέχεια, ἕως ὅτου κάποιος (α') ἀποφασίσει νά τό κρατήσει καί μ' αὐτό χτυπάει τόν παρακάτω (β') στήν πλάτη. Ἐκεῖνος τότε πρέπει ἀμέσως ν' ἀρχίσει νά τρέχει γύρω γύρω ἀπὸ τόν κύκλο ἐνῶ ὁ πρῶτος (α') τόν κυνηγáει, προσπαθώντας νά τόν χτυπήσει μέ τή ζώστρα. Σέ μιὰ στιγμή ὁ (β') μπαίνει στὸν ἐσωτερικό κύκλο καί στέκεται μπρὸς ἀπὸ ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά (γ'). Τότε ὁ σύντροφος τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ, πού στέκεται στὸν ἐξωτερικό κύκλο (Β') πρέπει ἀμέσως νά βγεῖ καί τότε ὁ (β') κυνηγáει τώρα αὐτόν. Ἄν τόν πιάσει, παίρνει αὐτός τή ζώστρα καί ἀρχίζει νά κυνηγáει χτυπώντας μέ τή ζώστρα του ὁποῖον θέλει τοῦ ἐξωτερικοῦ κύκλου. Ἄν δέν τόν πιάσει τότε ὁ Α' μπορεῖ νά περάσει τή ζώστρα σ' ἓναν ἄλλον.

Τό Λουκάτο

Παραλλαγή Καρπάθου

Τά παιδιά – μόνο αγόρια – σχηματίζουν κύκλο καθισμένα χάμω μέ τό πρόσωπο πρός τό κέντρο. Βγαίνει μέ κληρο ένας πού θά τά φυλάει καί πού κρατάει στό χέρι του ένα λουρί, τό λουκάτο. Γυρίζει γύρω γύρω απέξω από τόν κύκλο τρέχοντας καί τραγουδώντας:

Γύρω γύρω τό λουκάτο,
ἄπλωσε τό χέρι πιάσ' το,
σήκω νά καθήσω κάτω!

Έτσι πού γυρίζει ό Α΄ βάζει κρυφά τό λουκάτο πίσω από ένα παιδί, τό Β΄. "Αν εκείνο δέν τό πάρει εἶδηση ὥσπου ό Α΄ νά κάνει πάλι τόν γύρο ὅλου τοῦ κύκλου, τότε ό Α΄ ἔχει τό δικαίωμα νά σκηκώσει τό λουρί πού ἔχει βάλει δίπλα του καί ν' ἀρχίσει νά τόν χτυπάει. Ό Β΄ πρέπει τότε νά σκηκωθεί ἀμέσως καί ν' ἀρχίσει νά τρέχει γύρω γύρω γιά νά γλιτώσει ἀπό τόν Α΄ πού τόν κυνηγάει χτυπώντας τό λουρί.

"Αν πάλι ό Β΄ τό πάρει εἶδηση, τότε πρέπει ἀμέσως νά σηκωθεί καί ν' ἀρχίσει νά κυνηγάει τόν Α΄ γιά νά τοῦ πάρει τό λουρί. "Αν τό πετύχει, γίνεται ἐκεῖνος Α΄.

Πολλές φορές ο καταδικωκόμενος γιά νά μήν τόν πιάσουν τρέχει καί τοποθετείται μπροστά από ένα από τά καθισμένα παιδιά, πού πρέπει άμέσως νά σηκωθεί καί νά τρέξει γιά νά γλιτώσει. Άλλες φορές πάλι έκείνος πού κυνηγάει κουράζεται καί παραδίδει τό λουκάτο σ' έναν από τούς καθισμένους πού πρέπει άμέσως κι αυτός νά σηκωθεί καί ν' άρχίσει νά τρέχει προσπαθώντας νά χτυπήσει μέ τό λουρί αυτόν πού κυνηγάει.

ΟΜΑΔΙΚΑ ΚΥΝΗΓΗΤΑ ΜΕ ΖΩΝΗ, ΣΧΟΙΝΙ, Ή ΛΟΥΡΙ

Τό παιχνίδι αυτό παίζεται μόνο από άγόρια ηλικίας 10-14 έτών καί είναι γνωστό σέ όλη τήν Έλλάδα μέ διάφορα όνόματα καί σέ διάφορες παραλλαγές, όπως τό «Τό λουρί τής μάνας», «Τό σχοινί», «Ή ζώστρα», κτλ. Είναι ένα πολύ ζωηρό παιχνίδι καί άλλοτε είχε μεγάλη διάδοση.

Έμπροστία ή Χαλκόν (Ποντιακό παιχνίδι)

Τά Άλογάκια (Ήπειρος), Ή Τριμίνιτσα (Πυλία)

Παίζεται από όκτώ ως δώδεκα άγόρια πού χωρίζονται μέ κλήρο σέ δύο ομάδες, δηλ. ένας κρύβει ένα πετραδάκι στό χέρι του καί ό άλλος τό χτυπάει. Άν τό βρεί πηγαίνει μέ τήν Α' ομάδα, άν όχι μέ τή Β'.

Οί παίκτες τής Α' ομάδας σχηματίζουν κύκλο κρατημένοι ό ένας από τούς ώμους του άλλου. Ό άρχηγός πάει μπροστά, κρατώντας στό χέρι του ένα σχοινί ή ένα λουρί, πού ή άκρη του είναι δεμένη από τή ζώνη του δευτέρου. Οί παίκτες τής Β' ομάδας είναι στήν άρχή σκορπισμένοι καί όταν άρχίσει τό παιχνίδι όρμούν έναντίον τής Α' ομάδας καί ό καθένας τους προσπαθεί νά πηδήσει επάνω στή ράχη ενός από τούς αντίπαλους του. Ό άρχηγός τής Α' ομάδας δοκιμάζει νά τούς έμποδίσει, στριφογυρίζοντας τό λουρί του καί κυνηγώντας τους, χωρίς όμως νά μπορεί ν' άποσπασθεί ούτε από τόν δεύτερο

ούτε από τούς άλλους συμπαίκτες του. "Αν ένας από τούς παίκτες της Β' καταφέρει νά πηδήσει επάνω σ' έναν παίκτη της Α', τότε εκείνος βγαίνει από τό παιχνίδι. "Αντίθετα, αν ό αρχηγός της Α' ομάδας καταφέρει νά χτυπήσει μέ τό λουρί του έναν από τούς επιτιθέμενους της Β', τότε καίγεται καί βγαίνει από τό παιχνίδι αυτός. "Αν οί παίκτες της ομάδας Α' σπάσουν τή σειρά τους, τότε χάνουν όριστικά τό παιχνίδι καί πρέπει νά πληρώσουν πρόστιμο. Νικοῦν όποιοι έχουν χτυπήσει τούς περισσότερους από τούς αντιπάλους καί στό δεύτερο παιχνίδι αλλάζουν θέσεις.

Τό Λουρί τής Μάνας

Δωδεκάνησος

Τά παιδιά σχηματίζουν έναν κύκλο καθισμένα γύρω από τή μάνα, πού εἶναι ένα από τά μεγαλύτερα παιδιά. "Εκείνη βγάζει τή ζώνη της ἢ ένα λουρί ἢ σχοινί καί πρώτα σχηματίζει μ' αυτό διάφορα σχήματα, π.χ. ένα μῆλο, ένα ἀχλάδι, ένα καλάθι κτλ. Τά ἄλλα πρέπει νά μαντεύσουν τί παριστάνει. "Όποιο τό βρεῖ τοῦ δίνει ἡ μάνα τό λουρί καί τότε ἐκείνο ἔχει τό δικαίωμα νά σηκωθεί καί νά κυνηγήσει τ' ἄλλα παιδιά. "Η μάνα μένει στή θέση της καί κάθε τόσο φωνάζει: «Τρεῖς καί τό λουρί τής μάνας!». "Εκείνος πού κρατεῖ τό λουρί συνεχίζει τό κυνήγι του, καί αν χτυπήσει κανένα παιδί τότε ἐκείνο βγαίνει από τό παιχνίδι. "Αν ὅμως ἡ μάνα φωνάξει: «Τρεῖς καί τό λουρί τής μάνας!» τότε αὐτός πού κυνηγάει πρέπει ἀμέσως νά γυρίσει πίσω καί νά παραδώσει τό λουρί στή μάνα, ἀλλιῶς τά ἄλλα παιδιά ἔχουν τό δικαίωμα νά τόν πάρουν στό κυνήγι καί νά τοῦ πάρουν τό λουρί καί ν' ἀρχίσουν μ' αὐτό νά τόν χτυποῦν.

Ἡ Συκιά ἢ Τά Ρούμπαλα

Κύπρος

Τά παιδιά βάνουν τά σημάδια καί βγάζουν ένα *συκαρά* πού θά τά φυλάει. "Υστερα στήνουν ένα παλούκι καί δένουν γύρω του ένα σχοινί δύο ὡς τρεῖς ὀργιές μακρύ. "Ο καθένας στήνει επάνω στό παλούκι ὅ,τι θέλει: "Ενα μαντήλι δεμένο κόμπο, τή ζώνη του καί ὅ,τι ἄλλο

μπορεί νά κρεμάσει ή νά στήσει επάνω. "Όταν τελειώσουν, ό συκαράς, κρατώντας τήν ελεύθερη άκρη τοῦ σχοιnioῦ, διαγράφει ἕναν κύκλο χαράζοντάς τον στό χῶμα, πού δείχνει ὡς πού μπορεί νά φτάσει. Τά παιδιά κατόπιν τούτου σκορπίζονται ἐνῶ ὁ συκαράς κάθεται κοντά στό παλούκι. Σέ λίγο οἱ ἄλλοι φωνάζουν: «Συκαρά, ψήθηκαν τά σύκα;» «Ναί, ψήθηκαν!» φωνάζει ἐκεῖνος. Τότε τά παιδιά ὁρμοῦν νά πάρει ὁ καθένας τό δικό του καί ὁ συκαράς τούς κυνηγάει μέ τό λουρί. "Αν χτυπήσει κανέναν, τότε ἐκεῖνος πού χτυπήθηκε βγαίνει ἀπό τό παιχνίδι. "Αν ξεπεράσει τό ὅριο τοῦ ἤ χτυπήσει κανέναν ὄχι μέ τό σχοινί ἀλλά μέ τό χέρι, τότε χάνει.

ΑΝΤΙΣΦΑΙΡΙΣΕΙΣ

α') Μέ μιά ομάδα

β') Μέ δύο αντίπαλες ομάδες

ΑΝΤΙΣΦΑΙΡΙΣΕΙΣ

Τά παιχνίδια με τό τόπι είναι από τά πιό αγαπητά στά παιδιά, ιδίως στά κορίτσια αλλά καί στά αγόρια, όταν γίνονται ομαδικά. Τά πιό παλιά χρόνια τό τόπι ήταν πάνινο ή δερμάτινο. Σήμερα σέ όλα τά παιχνίδια χρησιμοποιούν λαστιχένια μπάλα.

Τά παιχνίδια με τό τόπι χωρίζονται σέ ομαδικά με μιά ομάδα καί έναν αρχηγό, όποτε τά παιδιά συναγωνίζονται μεταξύ τους ποιό θά παίξει καλύτερα καί σέ ανταγωνισμούς, με δυό ομάδες καί δύο αρχηγούς, όποτε ή μιά ομάδα προσπαθεί νά νικήσει τήν άλλη καί ό κάθε παίκτης αγωνίζεται γιά λογαριασμό τής ομάδας του.

α) Όμαδικές αντίσφαιρίσεις με μιά ομάδα

Τόπι

Αγόρια-κορίτσια 8-12 ετών

Ήπειρος

Παίζεται από οκτώ-δέκα παιδιά πού διαλέγουν τόν αρχηγό τους καί ύστερα σχηματίζουν κύκλο με μέτωπο πρός τό κέντρο καί τοποθετούνται έτσι ώστε ή μιά νά απέχει ως δύο βήματα από τήν άλλη. Πρώτη πετάει τό τόπι ή μάνα, δηλ. ό αρχηγός, πού ρίχνει τό τόπι στή διπλανή του. Έκείνη πρέπει νά τό πετάξει επάνω πέντε φορές καί ύστερα νά τό πετάξει στήν τρίτη καί έτσι ως τόν τελευταίο πού τό πετάει πάλι στή μάνα. Στο δεύτερο γύρο ή μάνα πετάει τό τόπι κατευθείαν στήν τρίτη, εκείνη στήν πέμπτη, εκείνη στήν έβδομη, στήν ένατη καί ή τελευταία πάλι στή μάνα. Στόν τρίτο γύρο, πού είναι καί ό τελευταίος, ή μάνα πετάει τό τόπι στήν τέταρτη κ.ο.κ. "Αν μιά χάσει, είτε καθώς πετάει τό τόπι επάνω, είτε καθώς τό ρίχνει στή διπλανή της ή κάνει λάθος καί τό ρίξει σέ άλλη, τότε πρέπει νά περάσει μπροστά απ' όλες τίς άλλες κι εκείνες θά τή χτυπήσουν με τά μαντήλια τους, με τίς ζώνες τους ή με τίς σκούφies τους, αν ήταν αγόρια.

Τά Μηλαρόνια

Ἀγόρια-κορίτσια 10-14 ἐτῶν

Ἀθήνα

Παίζεται ἀπὸ 8-12 παιδιὰ πού χωρίζονται στὰ δύο Τέρματα καὶ στὰ ὑπόλοιπα. Χαράζονται δύο γραμμὲς σέ ἀπόσταση δέκα περίπου βημάτων ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Οἱ δύο αὐτὲς γραμμὲς λέγονται Τέρματα καὶ πίσω ἀπ' αὐτὲς στέκονται οἱ δύο παίκτες. Ἀριστερὰ ἀπὸ τὶς γραμμὲς αὐτὲς χαράζεται μιὰ ἄλλη πού ἀπὸ πίσω τῆς πηγαίνουν καὶ στέκονται ὅλοι ὅσοι χτυπηθοῦν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ παιχνιδιοῦ. Ἀνάμεσα στὶς δύο γραμμὲς στέκονται τὰ ὑπόλοιπα παιδιὰ, πού πρέπει ὅλη ὥρα νὰ τρέχουν ἀπὸ τὴν μίαν ἄκρη στὴν ἄλλη γιὰ νὰ μὴ χτυπηθοῦν. Μὲ κλῆρο ὀρίζουν ποιὸς ἀπὸ τὰ Τέρματα θὰ ρίξει πρῶτος τὴν μπάλα γιὰ νὰ χτυπήσει ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ πού βρίσκονται στό κέντρο. Ἄν χτυπήσει κανένα, τότε ἐκεῖνος βγαίνει καὶ στέκει πίσω ἀπὸ τὴν ἀριστερὴ γραμμὴ. Μὲ τὴ σειρά του ρίχνει τό τόπι ὁ ἄλλος καὶ συμβαίνει τό ἴδιο. Οἱ μεσιανοὶ δὲν ἔχουν τόπι καὶ ὁ μόνος τρόπος νὰ ἀμυνθοῦν εἶναι νὰ τρέχουν ἐπάνω κάτω. Στὸ τέλος θὰ μείνει μονάχα ἓνα παιδί ἀχτύπητο καὶ τότε παίζονται τὰ Μηλαρόνια, δηλαδή θὰ χτυπηθοῦν δώδεκα μπαλιές, ἀπὸ ἕξι κάθε Τέρμα.

Πρῶτα ρίχνει ὁ πρῶτος, λέγοντας: «Ἐνα μηλαρόνι!». Ἐπειτα ὁ ἄλλος, φωνάζοντας: «Δύο μηλαρόνια!» καὶ ἔτσι συνέχεια ὥσπου νὰ ρίξουν καὶ τὰ δώδεκα μηλαρόνια. Ἐντωμεταξύ τό παιδί πού εἶναι στὴ

μέση τρέχει καί κάνει κάθε είδους τσαλίμια ώστε νά γλιτώσει μέ κάθε τρόπο. "Αν χτυπηθεῖ τότε χάνει, καί τό παιχνίδι ξαναρχίζει, ἀλλά μέ καινούργια Τέρματα, ἂν καταφέρει νά μή χτυπηθεῖ, τότε ἔχει τό δικαίωμα νά καλέσει πάλι μέσα ὅλους τούς παίκτες καί τό παιχνίδι ξαναρχίζει μέ τά ἴδια Τέρματα.

Ἡ Μάπα

Ἀγόρια-κορίτσια πάνω ἀπό 10 ἐτῶν

Κύπρος

Τά παιδιά διαλέγουν ἕναν ἀρχηγό πού μπαίνει στή μέση ἐνῶ τά ἄλλα σχηματίζουν κύκλο γύρω του. Ὁ ἀρχηγός κρατάει τή μπάλα στά χέρια του καί τήν πετάει πρὸς τά ἐπάνω μέ ὅλη του τή δύναμη. Τά παιδιά τρέχουν νά τήν ἀρπάξουν προτοῦ νά πέσει κάτω. Ὅποιο παιδί τήν πάρει ἔχει τό δικαίωμα νά χαράξει μιά γραμμή σ' ἕνα εἰδικό μέρος ὅπου ἔχει γράψει τ' ὄνομά του. Ὅποιος τήν πάρει πρέπει νά τήν ξαναδῶσει στὸν ἀρχηγό, πετώντας την στό κέντρο, ὅπου στέκει ἐκεῖνος. Κανείς δέν ἔχει τό δικαίωμα νά πετάξει τήν μπάλα πρὸς τά ἐπάνω ἐκτός ἀπὸ τὸν ἀρχηγό. Ἀν κατὰ τύχη ἡ μπάλα πέσει κάτω κοντά σ' ἕνα παιδί κι ἐκεῖνο δέν τό προσέξει καί δέ τήν σηκώσει, τότε καίγεται καί βγαίνει ἀπὸ τό παιχνίδι. Νικητὴς εἶναι ἐκεῖνος πού θά πάρει τίς περισσότερες φορές τήν μπάλα.

β) Ὅμαδικές ἀντισφαιρίσεις μέ δύο ἀντίπαλες ομάδες

Τόπα μία

Ἀγόρια-κορίτσια ἀπὸ 10 ἐτῶν καί πάνω

Πόντος

Ὅρίζονται δυὸ μάνες καί βάζουν κλῆρο. Ὅποια κερδίζει ἔχει τό δικαίωμα νά διαλέξει τά παιδιά πού θά παίξουν μαζί της. Ἡ ἄλλη μάνα παίρνει τά ὑπόλοιπα παιδιά. Κατόπιν ὀρίζουν στά πόσα θά τελειώσει τό παιχνίδι, στά 50, στά 60, στά 100. Βάζουν κατόπιν στή μέση τή Μανή, πού εἶναι μιά πλατιά καί μεγάλη πέτρα τήν ὁποία στήνουν ὀρθια.

Οἱ δύο ομάδες χωρίζονται καί στέκει ἡ μιά ἀντίκρυ στήν ἄλλη, σέ

μιά απόσταση ως δέκα βήματα και μέ τον αρχηγό στη μέση. 'Ο πρώτος της ομάδας Α' παίρνει τό τόπι και τό πετάει αντίκρυ και οι αντίθετοι πρέπει νά τό πιάσουν στον άέρα, άφου όμως πρώτα κάνει γκέλ. "Αν τό πιάσουν χωρίς νά κάνει γκέλ, τότε ξαναρίχνει ό ίδιος παίκτης. "Αν τό πιάσουν από χάμω, τότε ένας παίκτης της ομάδας Β' τό παίρνει και τό πετάει στη Μανή. "Αν τήν πετύχει, τότε ό παίκτης της Α' καίγεται και βγαίνει από τό παιχνίδι.

Γιά κάθε πετυχημένη ριζιά ή κάθε ομάδα μετράει έναν πόντο και όταν συμπληρωθεί ό αριθμός πού έχουν όρίσει από τήν αρχή, τότε βγαίνει νικήτρια ή ομάδα πού έχει τούς περισσότερους πόντους. "Αν τύχει νά καοῦν όλοι οι παίκτες μιās ομάδας, πρίν συμπληρωθοῦν οι όρισμένοι πόντοι, τότε οι ομάδες αλλάζουν θέση.

Παραλλαγή 'Ηπείρου

Στήν παραλλαγή αυτή όταν ό παίκτης της ομάδας Α' πετάξει τήν μπάλα ό αντίκρινός του της ομάδας Β' έχει τό δικαίωμα νά τήν πιάσει στον άέρα και τότε τή χτυπάει κάτω και τήν ξαναπιάνει, λέγοντας: «Τόν πιάσαμε σκαστόν!», όποτε εκείνος πού τήν έριξε καίγεται. "Αν έντωμεταξύ ή μπάλα έχει κάνει γκέλ, τότε εκείνος πού θά τήν πιάσει, τήν ξαναρίχνει κάτω και μέ τό ξαναπήδημα τήν πιάνει στον άέρα και τήν πετάει στήν πλάκα, ένw οι αντίπαλοί του προσπαθοῦν νά τήν πιάσουν στον άέρα ή νά τή χτυπήσουν πρós τό μέρος του.

Τά Λακκούδια

Παιχνίδια όμαδικά μέ τόπι

Άγόρια 12-15 ετών

Κάρπαθος

"Όσα παιδιά παίζουν τόσα λακκούδια ανοίγουν, σέ απόσταση ένα βήμα περίπου τό ένα από τό άλλο και τόσο μεγάλα ώστε νά χωράει άνετα ένα τόπι. Τά δυό άκρινά λακκούδια τά παίρνουν μέ λάχνισμα δυό μεγάλα παιδιά πού λέγονται πετεινοί, τά ένδιάμεσα τά παίρνουν τά υπόλοιπα, πού λέγονται *ποῦλλες* (κότες). Τά λακκούδια συνδέονται μεταξύ τους μέ ένα αῦλάκι αρκετά φαρδύ ώστε νά κυλά μέσα άνετα τό τόπι.

Όρίζουν πόσα αυγά (πετραδάκια) χρειάζονται να μπουν σ' ένα λακκούδι για να τό θάψουν (5-7-8). Ύστερα αρχίζουν να παίζουν με τόν εξής τρόπο: Πρώτος ένας πετεινός κυλά τό τόπι στο αυλάκι, ώπου να πέσει στο λακκούδι μιās πούλλας. Έκείνη, χωρίς να κουνηθεί από τή θέση της τό παίρνει καί τό ρίχνει σ' άλλα παιδιά, πού φεύγουν καί τρέχουν μακριά για να μή χτυπηθούν. Αν χτυπήσει κανένα, βάζει ένα αυγό στο λακκούδι του παιδιού αυτού, αν όχι, τότε βάζει στο δικό του. Τό παιχνίδι συνεχίζεται, ώπου τά λακκούδια ν' αρχίσουν να γεμίζουν αυγά. Όποιανού τό λακκούδι γεμίσει πρώτο, τό θάβει, δηλαδή τό σκεπάζει καί ό ίδιος βγαίνει από τό παιχνίδι ενώ οι άλλοι συνεχίζουν. Κερδίζει όποιος έμεινε τελευταίος. Οι πετεινοί έχουν τό προνόμιο ότι για να θαφτούν πρέπει τά λακκούδια τους να έχουν τά τριπλάσια αυγά από τούς άλλους.

Ζίν-ζίν-τάκ

Αγόρια 10-15 ετών

Παραλλαγή 'Αγχιάλου

Όπως καί στο παραπάνω παιχνίδι ανοίγουν τρύπες πού να χωράνε ένα τόπι καί να συνδέονται με αυλάκια. Ανοίγουν καί μιá παραπάνω στη μέση πού μένει κενή. Καθένας πρέπει να θυμάται τήν τρύπα του. Βάζουν λάχνισμα καί ό πρώτος πού θά βγει παίρνει τό τόπι καί τό περνάει από τή μιá τρύπα στην άλλη, λέγοντας: «Ζίν-ζίν!». Οι άλλοι παραστέκουν καί τόν προσέχουν. Καθώς λέει: «Ζίν-ζίν!», αν πει:

«τάκ!» καί βάλεи τό τόπι στή μεσιανή τρύπα, δέν γίνεται τίποτε, ἂν τό πεῖ καί τό ρίξει σέ ἄλλη τρύπα, τότε ἐκεῖνος στὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ τρύπα, πρέπει ἀμέσως ν' ἀρπάξει τό τόπι καί νά κυνηγήσει τ' ἄλλα παιδιὰ πού σκορπᾶνε ἓνα γύρο. Ὅποιον πετύχει τότε κάνει ἐκεῖνος τό «Ζίν-ζίν», εἶδεμῇ τό συνεχίζει ὁ ἴδιος.

Διαβολίτσα

Ἀγόρια 10-15 ἐτῶν

Θράκη, Πόντος

Σ' ἓνα μεγάλο γήπεδο ἀνοίγουν τόσες τρύπες ὅσα εἶναι καί τὰ παιδιὰ καί μία παραπάνω, τῇ Διαβολίτσα, καί βάζουν κλῆρο σέ ποιὸν θά πέσει αὐτή. Τὰ ἄλλα παιδιὰ διαλέγουν ὅποια τρύπα θέλει τό καθένα. Ἐκεῖνος πού ἔχει τῇ Διαβολίτσα ρίχνει τό τόπι του καί σ' ὁποῖου τὴν τρύπα πέσει τὸν καθαλικεύει καί τοῦ παραδίνει τό τόπι γιὰ νά τό ρίξει αὐτός ὅπου νομίζει. Ἄν πέσει σ' ἄλλη τρύπα τότε γίνεται ἄλογο ἐκεῖνος στοῦ ὁποῖου τὴν τρύπα ἔπρεπε, ἂν πέσει στῇ Διαβολίτσα, τότε σηκώνεται καί κυνηγᾷ μέ τό τόπι τὰ ἄλλα παιδιὰ, πού τρέχουν νά φύγουν γιὰ νά γλυτώσουν. Ὅποιος χτυπηθεῖ μέ αὐτόν τὸν τρόπο καίγεται καί βγαίνει ἀπὸ τό παιχνίδι.

Τά Ἄλογα (Θεσσαλία), **Ἡ Πυροστιά** (Μακεδονία), **Γελαδίτσα** (Ἡπειρος),
Ἀπάλα (Αἰτωλία), **Χάλκεμαν** (Πόντος).

Μόνο ἀγόρια 10-15 ἐτῶν

Τὰ παιδιὰ χωρίζονται σέ дуό ὁμάδες μέ κλῆρο. Ἡ πρώτη ὁμάδα καθαλικεύει τῇ δεύτερῃ καί ὕστερα μπαίνουν στῇ σειρά, ὁ ἓνας πίσω ἀπ' τὸν ἄλλο. Ὁ πρῶτος τῆς ὁμάδας πού εἶναι καθάλα παίρνει τὴν μπάλα καί τῇ ρίχνει στὸν πίσω του, ἐκεῖνος πάλι στὸν πίσω του, ὡς τὸν τελευταῖο. Ἄν κανεῖς ἀφήσει τὴν μπάλα νά πέσει, τότε καίγεται καί τό παιχνίδι συνεχίζεται μέ τοὺς ὑπολοίπους. Στό δεύτερο παιχνίδι οἱ θέσεις ἀλλάζουν. Σέ ὀρισμένες παραλλαγές, ἂν κανεῖς ἀφήσει τὴν μπάλα νά πέσει, τότε γίνεται ἄλογο καί ἐκεῖνος πού τὸν βαστάει γίνεται καθαλάρης. Νικήτρια βγαίνει ἡ ὁμάδα ἐκεῖνη πού θά τῆς πέσει λιγότερες φορές ἡ μπάλα.

Τό Κλωτσοσκούφι

Άγόρια από 8-12 ἐτῶν

Ἡπειρος

(Καί τοῦτο τό παιχνίδι μπορεῖ νά περιληφθεῖ στά παιχνίδια μέ τό τόπι, ἄν καί ἀντί γιά τόπι χρησιμοποιεῖται ἕνας σκούφος, πού ἄλλοτε τόν φοροῦσαν ὅλα τ' ἀγόρια, ιδίως στή Βόρειο Ἑλλάδα).

Τά παιδιά σχηματίζουν μιά ὁμάδα καί ὀρίζεται ἕνας πού θά τά φυλάει. Τό λάχνισμα γίνεται μέ τόν ἐξῆς τρόπο: Τά παιδιά στέκονται στή σειρά, ἀνοίγουν τά πόδια τους καί ρίχνουν τή σκούφια τους κατά πίσω. Θά τά φυλάει ἐκεῖνος πού ἡ σκούφια του πῆγε λιγότερο μακριά.

Ὅταν ὀριστεῖ ἐκεῖνος πού θά τά φυλάει, χαράζουν ἕναν κύκλο, ὅσο ἕνα μικρό ἁλώνι καί στήνουν στή μέση τή σκούφια του. Αὐτός θά πρέπει νά τρέχει γύρω γύρω μέσα στόν κύκλο. Οἱ ἄλλοι ἀπέξω προσπαθοῦν νά τόν ἀπασχολήσουν καί νά βροῦν ἕναν τρόπο γιά νά βγάλουν τή σκούφια ἔξω. Ὁ φύλακας τῆς σκούφιας προσπαθεῖ μέ κλωτσιές νά τούς ἐμποδίσει. Ἄν χτυπήσει κανένα στήν πλάτη ἐνῶσω εἶναι μέσα στόν κύκλο, τότε τά φυλάει αὐτός. Ἀπαγορεύεται στόν φύλακα νά βγεῖ ἔξω ἀπό τόν κύκλο καί νά κυνηγήσει τούς ἀντιπάλους του.

Στήν παραλλαγή τοῦ Λειθησίου (Μ. Ἀσία) οἱ ἀντίπαλοι παίρνουν τόν σκούφο καί τόν πετοῦν ψηλά. Ἄν ὁ φύλακας προφτάσει καί ἀρπάξει τόν σκούφο προτοῦ νά πέσει κάτω καί χτυπήσει μ' αὐτόν ἕναν ἀπό τούς ἀντιπάλους του, τότε τά φυλάει ἐκεῖνος.

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΣΚΟΠΟΒΟΛΗΣ ΜΕ ΠΕΤΡΕΣ, ΡΑΒΔΙΑ Η ΞΥΛΑ

ΜΕ ΜΙΑ Η ΔΥΟ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

α) Μέ πέτρα

Τσοκαρία

Αγόρια 8-16 ετών

Πυλία

Χαράζουν έναν κύκλο και στήνουν στη μέση ένα χαλασμένο μπρίκι ή έναν παλιοτενεκέ. "Υστερα, σέ πέντε-έξι βήματα απόσταση, χαράζουν μία ίσια γραμμή, τό σημάδι απ' όπου θα χτυπήσουν. Πρώτα θα βγάλουν εκείνον που θα τὰ φυλάει – ρίχνοντας μία πέτρα και διαλέγοντας εκείνον που θα τή ρίξει μακρύτερα. Αυτός που θα τὰ φυλάει θα πάει νά σταθεί κοντά στην τσοκαρία. Οί άλλοι χτυπούν την τσοκαρία μέ μία ομάδα, δηλαδή μέ μία πέτρα πλακουτσή ή ένα μεγάλο χαλίκι, προσπαθώντας νά τή ρίξουν. Έκείνος που τὰ φυλάει πρέπει νά ξαναστήνει κάθε φορά την τσοκαρία στη θέση της και ύστερα νά τρέξει νά πιάσει εκείνον που την έριξε. "Αν αυτός είτε προφτάσει νά πατήσει την ομάδα του είτε τρέξει έξω από τό σημάδι, τότε αυτός που τὰ φυλάει δέν έχει πιά δικαίωμα νά τόν πιάσει και ξαναγυρίζει στη θέση του. "Η ομάδα μένει στη θέση της και ό έπομενος που θα ρίξει, θα πάει νά την πάρει από κεί που έπεσε και θα γυρίσει στό σημάδι νά ρίξει από κεί.

"Όποιος συλληφθεί από τή μάνα θα βγει από τό παιχνίδι. Νικητής είναι εκείνος που θα ρίξει την τσοκαρία τρεις φορές χωρίς νά τόν πιάσουν.

Τά Καστέλια

Μόνο αγόρια

Δωδεκάνησος

Τ' αγόρια χωρίζονται σε δυό ομάδες, ανάλογα με τό αν θά διαλέξει κανείς Χειμώνα ή Καλοκαίρι. Κάθε ομάδα στήνει σε απόσταση δώδεκα μέ δεκαπέντε βήματα τρία καστέλια, δηλαδή πύργους καμωμένους με χώμα ή με άμμο. Σε κάθε καστελιού τήν κορφή στήνουν μιά ὄρθια πέτρα. Ό πρώτος πού θά ρίξει παίρνει μιά ομάδα καί σημαδεύει από μιά απόσταση πέντε μ' έξι βήματα. "Αν ή βολή του πέσει επάνω στό καστέλι, τήν επαναλαμβάνει για νά γκρεμίσει κι άλλο, αν όχι, τότε παίρνει τή σειρά του ο δεύτερος, τής ίδιας ομάδας, μέχρις ότου ρίξουν ὅλοι. "Αν ρίξουν καί τά τρία καστέλια τότε μετρούν μιά μπίνια, αν δέν τά ρίξουν, τότε παίρνουν τή σειρά τους οί άλλοι, δηλ. ή αντίθετη ομάδα. Νικητές βγαίνουν εκείνοι πού θά κάνουν τίς περισσότερες μπίνιες, οί οποίες έχουν ὀριστεῖ από πρίν. Λένε δηλαδή: «Θά βγοῦμε στίς τέσσερις ή στίς έξι μπίνιες!».

β) Μέ ραβδιά ή μέ ξύλα

Τό παιχνίδι αυτό είναι αρχαιότατο καί λεγόταν κυνδαλισμός ή πασσαλισμός. (Απ' όπου καί ή παροιμία: «Πάσσαλος πασσάλω εκκρούεται») καί ήταν δημοφιλέστατο ως πρίν από λίγα χρόνια. Παίζεται σε πολλές παραλλαγές μόνο από αγόρια, από 11 ετών καί επάνω καί είναι διαδεδομένο σε ολόκληρη τήν Ελλάδα με τήν ὀνομασία Τσιλίκι, Τσαλτίκα, Σκλέντζα, Άτσελέγκι, Ξιλίκι κτλ.

Τά Καζίκια

Αγόρια

Σάμος

Κάθε παιδί τής ομάδας κρατάει στό χέρι του από ένα ραβδάκι, τό καζίκι, ως 30 πόντους μακρύ καί μυτερό στήν άκρη. Τό μέρος όπου θά παίξουν πρέπει νά είναι άμμουδερό ή χώμα μαλακό από τή βροχή ή από πότισμα, ώστε νά μπορούν τά καζίκια νά καρφωθούν. Όρίζουν ποιός θά ρίξει πρώτος κι εκείνος στέκεται σ' ένα μέρος ὀρισμένο, τό πάτημα, καί σημαδεύει όσο πιό μακριά μπορεί, ρίχνοντας τό καζίκι του

ώστε νά σταθεῖ ὀρθιο. Μετά ἀπ' αὐτόν ἔρχεται ὁ δεύτερος καί προ-
σπαθεῖ νά πετάξῃ τό δικό του καζίκι τόσο κοντά στό πρῶτο ὥστε νά
τό ρίξῃ χάμω καί νά σταθεῖ τό δικό του ὀρθιο. Μετά ἀκολουθεῖ ὁ
τρίτος καί τό παιχνίδι συνεχίζεται ὡς τόν τελευταῖο. Κερδίζει ἐκεῖνος
πού θά ρίξῃ τά περισσότερα καζίκια.

Ἡ Τζουμάκα ἢ ἡ Τσουλικά

Ἀγόρια-κορίτσια

Μακεδονία

Οἱ παῖκτες πού πρέπει νά εἶναι πάντοτε σέ ζυγὸ ἀριθμὸ χωρίζον-
ται σέ δυὸ ὁμάδες καί τὰ κανονίζουν μεταξύ τους μέ λάχνισμα ποιά
ὁμάδα θά παίξῃ πρώτη. Κάθε παιδί εἶναι ἐφοδιασμένο μέ μιά τζουμά-
κα, δηλ. μιά λεπτή σανίδα, πού θά ἔχει 50-60 πόντους μάρκος καί ἀπό
τῇ μιᾷ ἄκρῃ τὸ πλάτος της θά εἶναι 8-10 πόντοι καί ἀπὸ τὴν ἄλλῃ 3-5.
Τὸ δεύτερο ἀπαραίτητο ξύλο εἶναι ἡ τσουλικά, ἓνα ραβδάκι πού
πρέπει νά ἔχει 10-15 πόντους μάρκος καί 2-3 πάχος.

Τὰ παιδιά χαράζουν χάμω ἓναν κύκλο καί στό κέντρο του μπαίνει
ἐκεῖνος πού θά ἀρχίσει πρῶτος, κρατώντας στό ἀριστερό του χέρι

τήν τσουλικά καί στό δεξιό τήν τζουμάκα. Πετάει τήν τσουλικά λίγο ψηλά καί μέ τήν τζουμάκα του θά τή χτυπήσει γιά νά πάει όσο τό δυνατό πιό μακριά. "Αν δέν καταφέρει νά τή χτυπήσει, τότε ἡ τσουλικά θά πέσει χάμω καί ὁ παίκτης ἔχει τό δικαίωμα νά τή χτυπήσει ψηλά καί καθώς θά βρίσκει στόν ἀέρα νά τήν ξαναχτυπήσει γιά νά βγεῖ ἀπό τόν κύκλο. Αὐτό ἔχει τό δικαίωμα νά τό κάνει τρεῖς φορές. "Αν μέ τό τρίτο χτύπημα ἡ τσουλικά δέ βγεῖ ἀπό τόν κύκλο, τότε ἔχει τό δικαίωμα ἕνα παίκτης τῆς ἀντίπαλης ομάδας νά τήν πιάσει καί ἀπ' ἐκεῖ πού στέκεται νά τή ρίξει μέσα στόν κύκλο. "Αν τό πετύχει, τότε ὁ πρῶτος παίκτης καίγεται καί τό παιχνίδι συνεχίζεται μέ τήν ἀντίπαλη ομάδα.

"Αν ὁ πρῶτος παίκτης καταφέρει νά ξεμακρύνει τήν τσουλικά, πετώντας την ἔξω ἀπό τόν κύκλο, τότε μετράει τήν ἀπόσταση σέ βήματα. Κάθε βῆμα ἀντιστοιχεῖ σ' ἕναν πόντο. Νικητής εἶναι ἐκεῖνος πού θά κάνει τούς περισσότερους πόντους καί νικήτρια ἡ ομάδα πού οἱ παῖκτες της θά συγκεντρώσουν τούς περισσότερους πόντους.

Ὁ Πίτσος

Ἀγόρια 12-15 ἐτῶν

Χίος

Τά παιδιά σκάθουν χάμω ἕνα στενό καί μακρουλό λάκκο ὡς τρία πόδια μάκρος, δεκαπέντε πόντους πλάτος καί ἑπτὰ μ' ὀκτῶ πόντους βάθος. Ὑστερα παίρνουν ἕνα ἀρκετά χοντρό ραβδί, ὡς τριάντα πόντους μακρύ καί μυτερό καί ἀπό τίς δύο ἄκρες καί τό βάζουν διαγώνιως ἐπάνω στόν λάκκο. Τό ραβδί αὐτό λέγεται *πίτσος*. Ὅριζεται αὐτός πού θά παίξει πρῶτος καί στέκεται ἀπό τό στενό μέρος τοῦ λάκκου, κρατώντας ἕνα μακρύ ραβδί στό χέρι του. Τοποθετεῖ τή μιά ἄκρη τοῦ ραβδιοῦ κάτω ἀπό τόν πίτσο καί κρατάει τήν ἄλλη μέ τά δύο χέρια. Ὑστερα μέ τό ραβδί του πετάει τόν πίτσο όσο πιό ψηλά καί πιό μακριά μπορεῖ καί τοποθετεῖ τό ραβδί του στή θέση πού ἦταν πρὶν ὁ πίτσος. Τ' ἄλλα παιδιά τρέχουν νά πιάσουν τόν πίτσο καί ὅταν τό καταφέρουν τόν πετοῦν πρὸς τό μέρος τῆς τρύπας ὅπου βρισκόταν πρὶν. "Αν καταφέρουν νά τό κάνουν, τότε ὁ φύλακας καίγεται καί βγαίνει ἀπό τό παιχνίδι. "Αν ὁ φύλακας βγάλει τό ραβδί του ἀπό τή θέση πού τό εἶχε βάλει καί καταφέρει νά χτυπήσει τόν πίτσο στόν ἀέρα, μετράει ἕναν πόντο. Κερδίζει ὅποιος ἔχει κάνει τούς περισσότερους πόντους.

ΠΑΣΣΑΛΙΣΜΟΣ ΜΕ ΔΥΟ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

Πλίτσικας (Μάνη), Τσελίκι (Ήπειρος), Τσαλτίκα (Πόντος)

ΆγORIA από 11 ετών και πάνω

Τά παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες και όρίζουν μία περιοχή ως 30 βήματα. Στο κέντρο στήνουν όρθιες δύο πέτρες, ως 10 πόντους τή μία μακριά από τήν άλλη και επάνω στις πέτρες άκουμπούν ένα ξυλάκι μακρουλό, μυτερό στις άκρες και ως 15 πόντους μακρύ, τό πλιτσίκι.

Όρίζεται μέ κλήρο ποιός θά χτυπήσει πρώτος από τήν ομάδα Α΄. Κάθε παιδί κρατάει στά χέρια του ένα αρκετά μακρύ και χοντρό ραβδί, τό πλιτσικοράβδι. Ό πρώτος πού θά ρίξει στέκεται σε μία απόσταση 40-50 πόντων από τό πλιτσίκι και τό χτυπάει μέ τό ραβδί του έτσι, ώστε νά πάει όσο πιό μακριά γίνεται. Οί παίκτες τής αντίπαλης ομάδας Β΄ παραφυλάνε και προσπαθούν νά πιάσουν μέ τά χέρια τους τό πλιτσίκι, προτού νά πέσει κάτω. "Αν τό καταφέρουν, τότε εκείνος πού τό πέταξε καίγεται και βγαίνει από τό παιχνίδι και παίζει ό δεύτερος τής ίδιας ομάδας. "Αν τό πλιτσίκι πέσει κάτω χωρίς νά τό πιάσουν, τότε εκείνος πού τό έριξε έχει δικαίωμα νά τό ξαναχτυπήσει άλλες δύο φορές και όπου φτάσει τό πλιτσίκι θά μετρήσει μέ τό πλιτσικοράβδι του και σημειώνει πόσες τάλιες έκανε, δηλαδή πόσα μάκρη από τό πλιτσικοράβδι έφτασε τό πλιτσίκι. Κατόπιν παίζει ό δεύτερος και ό τρίτος ως τόν τελευταίο και κατόπιν έρχεται ή σειρά τής δεύτερης ομάδας. Κερδίζει ή ομάδα εκείνη πού έκανε τίς περισσότερες τάλιες.

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΔΙΩΞΗ ΣΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ
(Μόνο γι' αγόρια 10-16 ετών)

- α') Άτομικά (Πηδήματα)**
- β') Ομαδικά (Τά σκαμνάκια)**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΚΔΟΣΗ 2014

ΠΗΔΗΜΑΤΑ

(Πήδημα, παραπήδημα, πήδοι)

Τό πήδημα είναι ένα παιχνίδι πολύ αγαπητό σ' ολόκληρη την Έλλάδα και τό συνηθίζουν μόνο τ' αγόρια από 10 ετών κι επάνω. 'Υπάρχουν πολλών ειδών πηδήματα, αλλά τά πιό συνηθισμένα είναι: «Τό μονό» ή «Πήδημα στό ένα», «Τό πήδημα μέ φόρα», «Τό τριπλό» ή «Τριαπήδκια» (Κύπρος), «Τό πήδημα τ' άψήλου», «Τό πήδημα πρós τά πίσω» ή «'Αναπισάτα» (Δωδεκάνησος), «Τό πήδημα στό δέντρο» ("Ηπειρος) και «Τό πήδημα στ' άσκι» (άρχ. άσκωλιασμός). 'Ιδιαίτερη κατηγορία πηδημάτων είναι τά σκαμνάκια, απλά ή πολλαπλά.

Πήδημα στό ένα

"Ηπειρος

Χαράζουν μία γραμμή στήν άφετηρία ή στήνουν τή σκούφια του παίκτη ή ένα ζευγάρι παπούτσια, τό ένα αντίκρυ στό άλλο, σέ μία απόσταση 20 πόντων και άνάμεσά τους πρέπει νά σταθεϊ μέ τά πόδια ένωμένα εκείνος πού θά πηδήσει. Τό πήδημα γίνεται χωρίς φόρα και μέ ένωμένα τά πόδια. "Όταν γίνει τό πήδημα ή μάνα, πού πρέπει νά είναι ένα από τά μεγαλύτερα παιδιά, χαράζει μία γραμμή στό σημείο πού θ' άκουπήσουν οί μύτες τών ποδιών εκείνου πού πήδησε. "Υστερα θά πηδήσει ό δεύτερος κ.ο.κ. Νικητής βγαίνει εκείνος πού θά πηδήσει πιό μακριά, έστω κι άν ξεπεράσει μόνο ένα δάχτυλο τόν αντίπαλό του. "Αν εκείνος πού πηδάει άνοίξει τά πόδια του κατά τό πήδημα ή δέν τά πατήσει ένωμένα, βγαίνει από τό παιχνίδι.

Πήδημα μέ φόρα

"Αθήνα

Τό πήδημα αυτό γίνεται όπως και τό προηγούμενο μονάχα πού εκείνος πού θά πηδήσει έχει τό δικαίωμα νά κάνει πρώτα δύο ή τρία μεγάλα βήματα.

Πήδημα στά τρία (Μάνη)

Τριαπήδκια (Κύπρος)

Γίνεται κατά τόν ίδιο τρόπο μέ τά άπλό πήδημα, μόνο πού τό άγόρι θά πηδήσει τρείς φορές φωνάζοντας: «Καί μία! Καί δύο! Καί τρείς!». Γίνεται είτε μέ ένωμένα τά πόδια, είτε πατώντας χάμω πότε τό δεξί πόδι καί πότε τό άριστερό.

Φράγκα μία!

Παραλλαγή 'Ηπείρου

Τό παιδί πού θά πηδήσει κάνει τό πρώτο πήδημα στηρίζοντας τό δεξί πόδι του στό χώμα καί κρατώντας τό άριστερό πόδι σηκωμένο. Θά πηδήσει μέ τό δεξί, προσπαθώντας νά πάει όσο πιό μακριά μπορεί καί θά πατήσει πάλι μέ τό δεξί, φωνάζοντας: «Φράγκα μία!». Κατόπιν θά σηκώσει τό δεξί πόδι καί θά πηδήσει μέ τό άριστερό καί όταν τό πατήσει θά φωνάξει: «Φράγκα δύο!». Τήν τρίτη φορά θά πατήσει μέ τό δεξί, κρατώντας τό άριστερό σηκωμένο καί θά πηδήσει πάλι μέ τό δεξί, όπως τήν πρώτη φορά. Όταν τό πατήσει θά φωνάξει: «Φράγκα τρείς!». Κερδίζει εκείνος πού θά πάει μακρύτερα. Αν κατά τύχη κανείς λαθευτεί καί πηδήσει μέ άλλο πόδι ή αν πηδώντας πατήσει καί μέ τά δύο πόδια, βγαίνει από τό παιχνίδι.

Πήδημα τ' άψηλού

Πανελλήνιο

Τοποθετούν σέ μία άπόσταση τριών ή τεσσάρων βημάτων ένα κοφίνι ή ένα σκαμνί ή μία καρέκλα καί τά παιδιά παίρνουν φόρα καί δοκιμάζουν νά τήν πηδήσουν. Όποιος δέν τήν πηδήσει βγαίνει από τό παιχνίδι. Εκείνοι πού θά μείνουν παραθαίνουν ποιός θά πηδήσει ψηλότερα, τοποθετώντας επάνω στό κοφίνι ή στό σκαμνί ένα άλλο άντικείμενο, πού γίνεται όλο καί ψηλότερο. Όποιος πηδώντας τό ρίξει, βγαίνει από τό παιχνίδι.

Πήδημα πρός τά πίσω (Άναπισάτα)

Δωδεκάνησος

Τά παιδιά δοκιμάζουν νά πηδήξουν ανάποδα ένα ρυάκι ἢ μιά ταφρο, χωρίς νά κοιτᾶνε κατά πίσω. Ὅποιος τό καταφέρει εἶναι ὁ νικητής.

Πήδημα στό δέντρο

Ἡπειρος

Τά παιδιά διαλέγουν ένα δέντρο μέ πολύ γυρτό κορμό καί ξεκινοῦν ἀπό μιά ἀφετηρία πού θά ἀπέχει ὥς δύο μέτρα ἀπό τόν κορμό. Ἀπ' ἐκεῖ κάνουν ένα ἀπλό πήδημα καί ἀπ' ἐκεῖ πού θά φτάσουν πηδοῦν ἐπάνω στόν κορμό. Ὅποιος εἶναι ἄξιος κάνει καί τρίτο πήδημα ἐπάνω στόν κορμό, ὥς ἐκεῖ πού μπορεῖ νά φτάσει. Ὅλα τά πηδήματα πρέπει νά γίνονται μέ τά πόδια ἐνωμένα.

Πήδημα στ' άσκή (άρχ. Άσκλητισμός)

Μάνη, Ήπειρος

Τό παιχνίδι αυτό τό παίζουν περισσότερο τίς Άποκριές γιά νά γελάσουν. Φουσκώνουν ένα σακί μέ άέρα. Όταν φουσκώσει καλά τό δένουν γερά καί τό άλείφουν λάδι γιά νά γίνει πολύ γλιστερό. Κάθε παίκτης είναι ύποχρεωμένος νά πηδήσει επάνω στ' άσκή καί νά κρατηθεϊ εκεί ορθιος όση περισσότερη ώρα μπορεί. Στή Μάνη αντί γι' άσκή προσπαθούν νά κρατηθούν επάνω σέ δυό κυλινδρικά κομμάτια ξύλο πού επάνω τους βάζουν μιά σανίδα.

ΤΑ ΣΚΑΜΝΑΚΙΑ

Είναι ένα παιχνίδι κοινότατο σέ όλη τήν Ελλάδα καί παίζεται αποκλειστικά από άγόρια 8-16 ετών. Στά κορίτσια απαγορεύεται απόλύτως νά τό παίξουν. Παίζεται μέ πολλές παραλλαγές. Οί πιό γνωστές είναι:

Τά Σκαμνάκια (Πανελλήνιο) **Τά Βαρελάκια (Άθήνα)**

Τό παιχνίδι παίζεται από πέντε έως οκτώ παιδιά πού σχηματίζουν μιά ομάδα. Τά παιδιά στέκονται στή σειρά καί ό πρώτος πηγαίνει σέ μιά απόσταση δυό μέτρων καί σκύβει, άκουμπώντας τά χέρια του στά γόνατά του. Ό δεύτερος παίρνει φόρα καί άκουμπώντας τά χέρια του στή ράχη του πρώτου πηδάει από πάνω του καί ύστερα στέκει, όπως καί ό πρώτος σέ μιά απόσταση επίσης δύο μέτρων. Άκολουθεϊ ό τρίτος πού άφου πηδήσει καί άκουμπήσει επάνω στον πρώτο, ύστερα πατάει στό ενδιάμεσο διάστημα, παίρνει φόρα καί πηδάει επάνω στον δεύτερο καί άφου πατήσει καί κάνει δυό βήματα σκύβει καί αυτός μέ τή σειρά του. Τό παιχνίδι συνεχίζεται ώσπου νά πηδήσει καί ό τελευταίος. Όποτε ξαναπηδάει πάλι ό πρώτος αν θέλει.

Στήν παραλλαγή τής Θράκης τά παιδιά δέ στέκονται μέ τά χέρια τους άκουμπισμένα στά γόνατά τους μά πατώντας τα χάμω στή γή.

Τό πήδημα έτσι είναι πιό εύκολο. 'Απεναντίας, στήν παραλλαγή τῶν Κοτυώρων τοῦ Πόντου ἀνάμεσα στόν πρῶτο καί στόν δεῦτερο ἀφήνουν μικρότερη ἀπόσταση, ὡς ἓνα μέ ἐνάμιση μέτρο. Ἔτσι ἐκεῖνος πού πηδάει δέν μπορεῖ νά πάρει φόρα καί τό πήδημα γίνεται πιό δύσκολο.

Πρωτολιά

Νάξος, Δωδεκάνησα, Κύπρος, Χίος, Μακεδονία

Τά παιδιά, πέντε ὡς ὀκτώ ἀγόρια ἀπό 10 ἐτῶν κι ἐπάνω ρίχνουν κλῆρο γιά νά ἰδοῦν ποιός θά σκύψει, «Ποιός θά κάνει τό γαῖδουρί». Ὑστερα οἱ ἄλλοι μπαίνουν στή σειρά. Τό μεγαλύτερο παιδί, ἡ μάνα, στέκει μπρός καί οἱ ἄλλοι θά ἐπαναλαμβάνουν αὐτά πού θά πεῖ καί αὐτά πού θά κάνει.

Ἡ μάνα φωνάζει: «Πρωτολιά!» καί πηδάει πάνω ἀπό τό «γαῖδουρί» ἀκουμπώντας τά χέρια του στή ράχη του, ἀδιαφορώντας ἂν τά πόδια του ἀγγίξουν τό κεφάλι ἢ τή ράχη τοῦ σκυμμένου παιδιοῦ. Τό πήδημα αὐτό θά τό ἐπαναλάβουν καί οἱ ἄλλοι μέ τή σειρά τους, φωνάζοντας κι αὐτοί: «Πρωτολιά!». Στό δεῦτερο πήδημα ἡ μάνα βάζει «τό

γαϊδούρι» ν' άνασκηώσει λίγο τό κεφάλι του καί νά άκουμπήσει τά χέρια του λίγο πιό ψηλά. "Υστερα φωνάζει: «Δεύτερη μέ τά κλαδιά!» καί πηδάει. Τά άλλα παιδιά πηδοῦν ὕστερα ἀπ' αὐτόν φωνάζοντας τό ἴδιο. Στό τρίτο πήδημα ἡ μάνα φωνάζει: «Τρίτη κι άγγιαχτη!» δηλαδή αὐτός πού θά πηδήσει πρέπει νά μήν άγγίσει οὔτε μέ τά πόδια οὔτε μέ τά χέρια «τό γαϊδούρι», παρά μονάχα τή στιγμή πού θ' άκουμπήσει ἐπάνω στή ράχη του. Τ' άλλα παιδιά επαναλαμβάνουν καί αὐτά τό πήδημα, πού εἶναι καί τό τελευταῖο. "Οποῖος άγγίσει ἢ ὁποῖος πέσει καθώς θά πηδάει, βγαίνει ἀπό τό παιχνίδι. Στήν παραλλαγή τῆς Χίου, πού λέγεται «'Ο ποταμός», ὑπάρχει καί τέταρτο πήδημα, πού ὀνομάζεται: «'Αμάρμαχος» κι ἐκεῖνος πού θά πηδήσει «τό γαϊδούρι», μέ πρῶτο βέβαια τή μάνα, πρέπει ἀφοῦ πηδήσει νά σταθεῖ ακούνητος στό μέρος πού άγγισαν τά πόδια του.

Ἐπάρχουν ακόμη πολλές παραλλαγές, κατά τίς ὁποῖες τά πηδήματα συνεχίζονται ὡς ἐξῆς:

Τέταρτο πήδημα: «Τσιμπηχτή κι άγγιαχτη». Ἡ μάνα καθώς πηδάει δέν πρέπει ν' άγγίσει «τό γαϊδούρι», καθώς ὅμως θ' άκουμπήσει τά χέρια της στή ράχη του πρέπει νά τό τσιμπήσει. Τό ἴδιο βέβαια θά κάνουν καί τ' άλλα παιδιά.

Πέμπτο πήδημα: «Κουταλάτη». Ἡ μάνα ὅταν πηδήσει πρέπει ν' άκουμπήσει τή ράχη καί ὄχι τήν παλάμη τῶν χεριῶν στήν πλάτη «τοῦ γαϊδουριῦ».

Ἑκτο πήδημα: Ἡ μάνα καθώς πηδάει φωνάζει: «Μιά στό λαδικό!» καί δίνει μιά στό κεφάλι «τοῦ γαϊδουριῦ».

Ἑβδομο πήδημα: «Οἱ γραμμωτές». «Τό γαϊδούρι» άνοίγει τά πόδια του ὅσο πιό μακριά μπορεῖ τό ἕνα ἀπό τό άλλο κατά μήκος καί ὕστερα ἐπιστρέφει στήν πρώτη του θέση. Ἡ μάνα χαράζει δύο γραμμές στά σημεία πού «τό γαϊδούρι» πάτησε τά πόδια του καί ἐκεῖνοι πού πηδοῦν πρέπει νά πατήσουν τά πόδια τους καί νά πάρουν φόρα ἀπό τήν πίσω γραμμή καί, ὅταν πηδήσουν, νά ξεπεράσουν τή δεύτερη γραμμή ὅσο πιό πολύ μποροῦν.

Ὀγδοο πήδημα: «Τά σημαδάκια». Στή ναξιῳτική αὐτή παραλλαγή «τό γαϊδούρι» πέφτει μέ τά τέσσερα κι ἐκεῖνοι πού τό πηδοῦν πρέπει νά χαράξουν μιά γραμμή στό σημείο πού πάτησαν. "Οποῖος πηδήσει κοντύτερα, γίνεται μέ τή σειρά του «γαϊδούρι» στό ἐπόμενο παιχνίδι.

Ἐνατο πήδημα: «Τό σκουφάκι». Αὐτό εἶναι τό τελευταῖο πήδημα

σέ όλες τίς παραλλαγές. Ἡ μάνα κρατώντας στό χέρι της τό σκουφάκι της (Μακεδονία, Χίος, Πόντος), ἢ τό μαντήλι της (Δωδεκάνησα, Θράκη, Κύζικος) πηδάει φωνάζοντας: «Ἀφήνω τό σκουφάκι μου γεμάτο μακαροῦνες!» ἢ «Ἀφήνω τή σκαπέτα μου κι ἄν πέσει, πέφτω κάτω!» καί καθώς πηδάει ἀφήνει τή σκούφια της ἢ τό μαντήλι της ἐπάνω στή ράχη «τοῦ γαῖδουριοῦ». Τό ἴδιο κάνουν ὅλα τά παιδιά, πού ἀφήνουν τό σκουφάκι τους ἢ τό μαντήλι τους. Ὄταν τελειώσουν ὅλα, πρέπει νά ξαναπηδήσουν καί τό καθένα νά πάρει τό σκουφάκι του ἢ τό μαντήλι του φωνάζοντας: «Πιάνω τό φέσι μου!». Ἄν κάνει λάθος καί εἶτε πάρει τό σκουφάκι ἐνός ἄλλου, εἶτε ρίξει κανένα κάτω, τότε χάνει καί στό τέλος τοῦ παιχνιδιοῦ θά τιμωρηθεῖ. Ὄταν πηδήσουν ὅλοι, τότε ἐκεῖνος πού κάνει «τό γαῖδούρι» σηκώνεται, μαζεῦει ὅλα τά σκουφάκια καί τά πετάει ἐδῶ κι ἐκεῖ, ὅσο πιό μακριά μπορεῖ. Κάθε παιδί πρέπει νά τρέξει καί νά μαζέψει τό δικό του καί νά τό φέρει πίσω πηδώντας στό ἕνα πόδι γιά νά τό παραδώσει στή μάνα. Ὅποιος φτάσει τελευταῖος γίνεται «γαῖδούρι» στό ἐπόμενο παιχνίδι ἢ ὑποχρεώνεται ἀπό τή μάνα νά κάνει ἕνα γύρο κουτσοπόδι.

Σκαμνάκια σέ δύο ομάδες

Κωλοθημωνιά ἢ Αὐγά καθαριστά

Κύπρος

Ἔξι ἕως ὀκτώ παιδιά χωρίζονται σέ δύο ομάδες καί σχηματίζουν δύο παράλληλες γραμμές μπροστά σ' ἕναν τοῖχο ἢ σέ δύο κοντινά δέντρα. Μόλις δώσει τό σύνθημα ὁ ἀρχηγός τοῦ παιχνιδιοῦ, σκύβει τό πρῶτο παιδί τῆς κάθε ομάδας καί στηρίζει τά χέρια του στόν τοῖχο ἢ στό δέντρο. Τό δεύτερο παιδί παίρνει φόρα, πηδᾷ καί καθαλικεύει ἐπάνω του. Τό τρίτο καθαλικεύει ἐπάνω στό δεύτερο κ.ο.κ. Ὄταν καθαλικέψουν ὅλα ὁ ἀρχηγός λέει τούς στίχους:

*«Αὐγά, αὐγά καθαριστά, μέσ' στό καλάθιν κρεμαστά,
ἐπήδησεν ὁ Σαουρῆς καί δέν ἀφῆκεν ἕνα!
Βίρα, βίρα κάτω!»*

Κερδίζει ἡ ομάδα ἐκείνη πού θά βαστήξει περισσότερη ὥρα χωρίς νά πέσει κάτω κανένας ἀπό τούς παίκτες.

Ἀραϊ-μπουραϊ

Χίος

Τά παιδιά χωρίζονται σέ δύο ομάδες μέ κλῆρο. Ἐκείνη πού χάνει μπαίνει ἀπό κάτω καί τά παιδιά στέκουν στὸν τοῖχο, τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο, πιασμένα ἀπὸ τὴ μέση. Τά ἄλλα παιδιά πηδοῦν κι αὐτά τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο ἐπάνω στὴ ράχη τους καί τότε ὁ ἀρχηγὸς λέει:

Ἀραϊ-μπουραϊ

στοῦ σπιτιοῦ μου τὴν αὐλή,

φύτεψα μιά λεμονιά,

λεμονιά, πορτοκαλιά.

Πόσα μῆλα ἔχει ἡ μηλιά;

ἢ Πόσα ξύλα εἶναι στὸ βουνό;

Μέ τὸν τελευταῖο αὐτὸ στίχο τὸ πρῶτο παιδί πού εἶναι καθαλικε-

μένο ύψώνει όρισμένα δάχτυλα του χεριού του κι εκείνος πού τόν σηκώνει πρέπει νά μαντεύσει πόσα είναι. "Αν μαντεύσει σωστά, τότε μπαίνουν οί άλλοι από κάτω, ειδική τό παιχνίδι συνεχίζεται.

Μαυροστάφυλο

Πυλία

Παραλλαγή της προηγούμενης. Τά παιδιά της μις ομάδας καθαλκεύουν τά παιδιά της άλλης. "Όταν καθαλκεύουν όλα, ό άρχηγός κλείνει τά μάτια του πρώτου παιδιού πού είναι από κάτω καί τότε ένα από τά παιδιά της δεύτερης ομάδας ξεκαθαλκεύει, στέκεται μπροστά στον πρώτο πού έχει κλειστά τά μάτια του, χτυπάει δύο πέτρες ή δύο χαλίκια τό ένα επάνω στο άλλο, καί λέει ρυθμικά:

Κατέβα, μαυροστάφυλο

καί βάρει τήν καμπάνα.

Τή βαρεϊ, τή βαρεϊ

κι άκούμα κουδουνίζει.

Μέ τό «κουδουνίζει» τρέχει καί ξανακαθαλκεύει, ένω εκείνος πού στέκει πρώτος πρέπει νά μαντεύσει ποιός ήταν. "Αν τό βρεϊ, τά παιδιά αλλάζουν θέσεις, ειδική τό παιχνίδι επαναλαμβάνεται.

Η Ξυλογαϊδάρη ή Στάγκα Μαρία!

Χίος

Τά παιδιά χωρίζονται σέ δύο ομάδες μέ κληρο, από τρία έως πέντε παιδιά κάθε ομάδα. Τά παιδιά εκείνης πού θά μπει από κάτω στέκονται στή σειρά ό ένας πίσω από τόν άλλο, μέ τόν πρώτο ν' άκουμπάει τά χέρια του σέ έναν τοίχο ή σ' ένα δέντρο, ένω οί άλλοι τόν κρατούν από τή μέση. "Υστερα, σ' ένα σύνθημα του άρχηγού πηδάει ό πρώτος της δεύτερης ομάδας καί λέει:

«Στάγκα Μαρία, βελονιά,

όλα τά νερόπουλα

καί τά δασκαλόπουλα,

είπαν ό Χριστός κ' ή Παναγιά

νά κατεβούμε κάτω!»

Έντωμεταξύ πηδούν και τ' άλλα παιδιά, χωρίς αυτά να κρατιούνται από τη μέση, και μετρούν: «Στάγκα μία, στάγκα δύο!....» ως τό είκοσι. Άν κρατήσουν ως τό 20 χωρίς να πέσουν, τότε γίνεται τό δεύτερο πήδημα, στο όποιο ό πρώτος μένει στην ίδια θέση, ό δεύτερος σκύβει λιγότερο, ό τρίτος ακόμη λιγότερο ώστε να γίνεται κατήφορος και να είναι πιό δύσκολο να κρατηθούν όσοι πηδήσουν. Λένε τά ίδια λόγια και μετρούν πάλι ως τό 20. Στο τρίτο πήδημα στέκονται όλοι ψηλότερα, ώστε να είναι δύσκολο στους άλλους να τούς πηδήσουν.

Στήν παραλλαγή του Πόντου, πού λέγεται «Τό μαξιλάρι» ή «Ή μακρογαϊδάρα», στο δεύτερο πήδημα αντί ν' αλλάξουν στάση εκείνοι πού είναι από κάτω, στέκονται και ό αρχηγός μετράει ως τά τριάντα ή ως τά σαράντα και ύστερα αλλάζουν θέσεις.

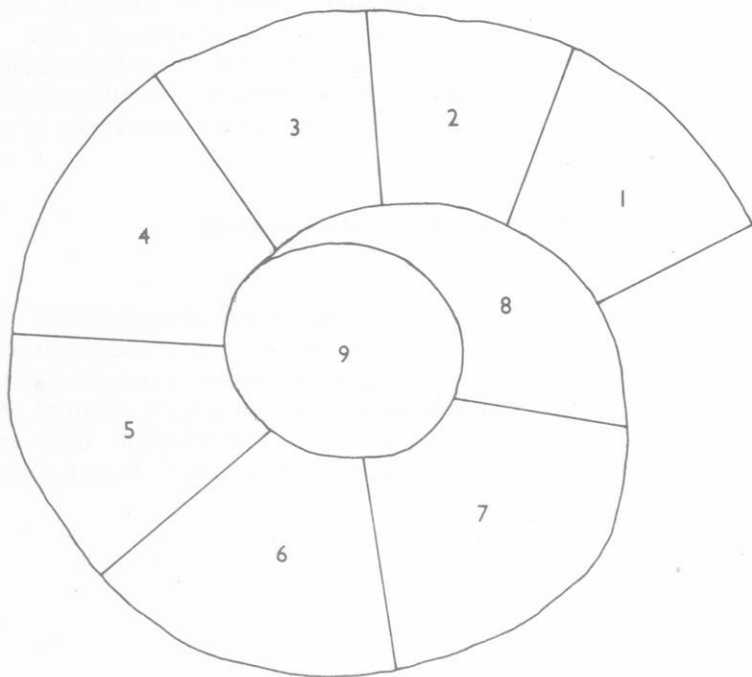
Μπουρδουκελās ή Πατρίχα

Κάρπαθος

Τά παιδιά χωρίζονται σέ δυό ομάδες. Τά παιδιά της πρώτης ομάδας συσπειρώνονται γύρω από τόν πιό ψηλό πού στέκει όρθιος μέ σκυμμένο μόνο τό κεφάλι και σχηματίζουν μία πυραμίδα. Τά παιδιά της δεύτερης ομάδας πρέπει να τά υπερπηδήσουν, ό ένας πίσω από τόν άλλο, δίχως να πέσουν. Στο δεύτερο παιχνίδι αλλάζουν θέσεις. Νικάει ή ομάδα πού είχε τίς λιγότερες αποτυχίες.

**ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑΣ ΠΑΝΩ ΣΕ ΧΑΡΑΓΜΕΝΟ
ΣΧΕΔΙΟ**

Ο ΣΑΛΙΓΚΑΡΟΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑΣ ΠΑΝΩ ΣΕ ΧΑΡΑΓΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ

Τά παιχνίδια αυτά είναι πανελλήνια και παίζονται από αγόρια και κορίτσια σέ διάφορες παραλλαγές και μέ διάφορα σχέδια. Τό σχέδιο χαράζεται είτε στό χώμα, είτε στίς πλάκες του πεζοδρομίου ή τής αύλης μέ κιμωλία ή μ' ένα κεραμίδι πού χαράζει μιά κόκκινη γραμμή. Οί παίκτες συνήθως είναι δύο ως τέσσερις, ηλικίας 7-12 ετών. Όσο μεγαλύτερα είναι τά παιδιά, τόσο πιό πολύπλοκο γίνεται τό παιχνίδι και πιό δύσκολοι οί κανόνες του. Σέ όλες τίσ παραλλαγές τά παιχνίδια αυτά παίζονται κουτσό, μέ τό ένα πόδι, συνήθως τό άριστερό, σηκωμένο, ενώ μέ τό δεξί ό παίκτης σπρώχνει ένα κεραμίδι ή μιά πλακουδή πέτρα (άμάδα).

Ό Σαλίγκαρος (Σάλιαγκας ή χοχλιός)

Κοριτσάκια 6-10 ετών

Πανελλήνιο

Χαράζουν χάμω ένα σαλίγκαρο και όρίζουν ποιά θά παίξει πρώτη, ρίχνοντας ένα πετραδάκι μέσα στό σαλίγκαρο. Όποιας πάει πιό μακριά, εκείνη θ' άρχίσει τό παιχνίδι και θά χαράξει τά πατήματα. Όστερα άρχίζει τό κουτσό, πετώντας τό κεραμίδι της στό πρώτο πάτημα.

Έκεί θα πηδήσει κουτσοπόδι και πάλι κουτσοπόδι θα σπρώξει το κεραμίδι της στο δεύτερο πάτημα, κ.ο.κ. ως το κέντρο του σαλιγκάρου, όπου έχει το δικαίωμα να πατήσει και με τα δύο πόδια και να ξεκουραστεί για λίγο. Κατόπιν επιστρέφει με τον ίδιο τρόπο. "Αν φτάσει έξω όμαλά, τότε κάνει ένα ροῦμπο. "Αν, είτε το κεραμίδι της πέσει στη διαχωριστική γραμμή, είτε την πατήσει αυτή, είτε πατήσει χάμω και με τα δύο πόδια, τότε βγαίνει από το παιχνίδι και αρχίζει η δεύτερη. Κερδίζει όποια κάνει τους περισσότερους ρούμπους.

Σε όρισμένες παραλλαγές όποια κάνει ένα ροῦμπο έχει το δικαίωμα να χαράξει μία γραμμή ανάμεσα σε δύο πατήματα, σχηματίζοντας έτσι ένα τετράγωνο, επάνω στο όποιο οι αντίπαλές της δέν έχουν το δικαίωμα ούτε να πατήσουν ούτε να σπρώξουν το κεραμίδι τους

Τό Κεραμίδι

Αγόρια-κορίτσια 7-10 ἐτῶν

Λέσθος

Τό παιχνίδι αυτό παίζεται από δύο παιδιά. Χαράζουν ένα παραλληλόγραμμο ως ένα βήμα πλατύ και δύο με τρία βήματα μακρύ και ύστερα χαράζουν μία γραμμή στη μέση, κατά μήκος, και δύο γραμμές κατά πλάτος, έτσι ώστε να χωριστεί σε έξι τετράγωνα. "Υστερα λαχνίζουν ποιός θ' αρχίσει, φτύνοντας τό κεραμίδι πού θά χρησιμοποιήσουν στο παιχνίδι τους και πετάγοντάς το ψηλά. Θά παίξει πρώτος εκείνος πού θά πέσει πρὸς τά επάνω τό μέρος πού διάλεξε: «Βρόχα ἢ ξέρα». 'Ο πρώτος πετάει τό κεραμίδι στο πρώτο τετράγωνο, μπαίνει μέσα στο τετράγωνο πηδώντας στο ένα πόδι και πάντοτε πηδώντας

ΤΟ ΚΕΡΑΜΙΔΙ

1	4	5
2	3	6

μέ τό ένα πόδι σπρώχνει τό κεραμίδι στό ἐπόμενο τετράγωνο καί μέ τόν τρόπο αὐτό, κάνει τόν γύρο καί ἀπό τά ἔξι τετράγωνα καί κατόπιν κατά τόν ἴδιο τρόπο γυρίζει πίσω. Ἄν περάσει τήν πέτρα ἀπ' ὅλα τά τετράγωνα καί τήν βγάλει κανονικά, τότε ἔχει κάνει μιά «ψεῖρα». Ἄν, εἴτε τό κεραμίδι του σταθεῖ ἐπάνω στή διαχωριστική γραμμή ἢ βγεῖ ἀπό τά πλάγια ἢ ἂν ὁ ἴδιος πατήσῃ μέ τά δύο πόδια, τότε βγαίνει καί θά ἀρχίσει νά πηδάει ὁ ἄλλος. Κερδίζει ὅποιος ἔχει τίς περισσότερες «ψεῖρες».

Κάθε τετράγωνο πού θά πηδήσουν εἶναι πιό μακρú ἀπό τά προηγούμενα καί πρέπει νά καταφέρουν νά σπρώξουν τό κεραμίδι στό ἄλλο τετράγωνο μέ ένα μόνο κλώτσημα.

Ὁ Καλόγερος

Ἀγόρια-κορίτσια 8-10 ἐτῶν

Κάρπαθος

Χαράζουν καί ἐδῶ ένα παραλληλόγραμμο στό ἴδιο μέγεθος μέ τό προηγούμενο, ἀλλά δέν τό χωρίζουν στή μέση παρά μόνο μετά τό τέταρτο τετράγωνο, πού εἶναι στενότερο ἀπό τ' ἄλλα. Τά δύο αὐτά τελευταῖα τετράγωνα λέγονται Ἥλιος καί Φεγγάρι. Ἡ ἀμάδα θά πεταχτεῖ πρῶτα στό πρῶτο τετράγωνο μέ τό χέρι καί ὁ παίκτης θά μπεῖ μέσα κουτσός καί θά βγάλει τήν ἀμάδα ἔξω. Ὑστερα θά τή ρίξει κατευθεῖαν στό δεύτερο. Θά πηδήσῃ στό πρῶτο κουτσός, θά φτάσει τήν ἀμάδα στό δεύτερο καί θά τήν βγάλει ἔξω μέ δυό μόνο πηδήματα. Τό ἴδιο θά γίνῃ στό τρίτο καί στό τέταρτο, ὅπου εἶναι δυσκολότερο νά ρίξει τήν ἀμάδα καί νά τήν κάνει νά πέσει στό κέντρο γιατί εἶναι στενότερο. Κατόπιν θά ρίξει κατευθεῖαν στόν Ἥλιο, ὅπου ὅταν πηδήσῃ ὅλα τά τετράγωνα ἔχει τό δικαίωμα νά πατήσῃ καί μέ τά δύο πόδια ἐπάνω στήν ἀμάδα του καί νά ξεκουραστεῖ. Ἀπ' ἐκεῖ βγάζει τήν ἀμάδα ἔξω, περνώντας πάλι ἀπ' ὅλα τά τετράγωνα καί τή ρίχνει στό Φεγγάρι, ὅπου γίνεται ὅ,τι ἔγινε καί στόν ἥλιο. Ὄταν περάσει ὅλα τά τετράγωνα, ἔχει κάνει μιά *πρώτη* καί ἔχει τό δικαίωμα νά χαράξῃ ένα «αὐτί», δηλαδή ένα τρίγωνο στήν ἄκρη ἀπ' ὅποιο τετράγωνο θελήσῃ, ὅπου δέν ἔχει τό δικαίωμα οὔτε νά πατήσῃ οὔτε νά ρίξει τήν ἀμάδα του ὁ ἀντίπαλός του, γιατί τότε βγαίνει ἀπό τό παιχνίδι, ὅπως βγαίνει ἂν ρίξει τήν ἀμάδα του ἢ πατήσῃ ὁ ἴδιος στή διαχωριστική γραμμή. Κερδίζει ὅποιος ἔχει κάνει τίς περισσότερες *πρώτες*.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

ΗΛΙΟΣ	ΦΕΓΓΑΡΙ
ΣΤΕΝΟ	
ΤΡΙΤΟ	ΑΥΤΙ
ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΠΡΩΤΟ	

ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ ΚΥΘΝΟΥ

ΗΛΙΟΣ	ΦΕΓΓΑΡΙ
ΠΛΑΤΕΙΑ	
ΑΥΤΙ	
ΚΑΒΟΣ	
ΣΤΕΝΟ	
ΠΡΩΤΟ	

Στήν παραλλαγή της Κύθνου ο διαχωρισμός είναι ο ίδιος, αλλά οι όνομασίες των τετραγώνων είναι διαφορετικές και τό στενό έρχεται δεύτερο.

Ό Πλάτανος

Άγόρια από 10 έτών και έπάνω

Πυλία

Τό παιχνίδι αυτό είναι τό πιό δύσκολο άπ' όλα και παίζεται από μεγάλα παιδιά, κυρίως άγόρια. Χαράζουν τόν πλάτανο και τόν χωρίζουν σέ έξι σπίτια. Ύστερα παίρνουν μιά πέτρα πλακουδή, τό *καραθάνι* και τή σαλιώνουν από τή μιά μεριά και ό καθένας διαλέγει «ξέρα» ή «σάλιο». Πετούν τήν πέτρα ψηλά και κερδίζει εκείνος πού θά πέσει πρós τά έπάνω τό μέρος πού διάλεξε. Αρχίζει τότε τό παιχνίδι. Ό α' θά ρίξει τό *καραθάνι* στό πρώτο και ύστερα θά πηδήσει μέ τό ένα πόδι στό δεύτερο και στήν πατητήρα και θά βγάλει τό *καραθάνι* έξω από τά ίδια τετράγωνα. Άν τό *καραθάνι* πάει *τάπα*, δηλαδή πέσει έπάνω στή διαχωριστική γραμμή, τότε χάνει. Άν δέν χάσει, τότε θά βγάλει τήν πέτρα του από τόν πλάτανο και θά τήν ξαναπετάξει, τούτη τή φορά όμως κατευθείαν στό δεύτερο. Κατόπιν πετάει τό *καραθάνι*, δηλαδή τήν πέτρα του, στό τρίτο, βρίσκεται μέ τρεις πηδηξιές στήν πατητήρα, πατάει εκεί και μέ τά δύο πόδια και μετά βγάζει τό *καραθάνι* πάλι από τό πρώτο. Άν ή πέτρα βγει από κανένα από τ' άλλα τετράγωνα, χάνει. Ύστερα πετάει τό *καραθάνι* στήν πατητήρα, κατόπιν στό δεύτερο τής πατητήρας και τέλος στό πρώτο. Γυρίζοντας όμως πίσω πρέπει νά περάσει άπ' όλα τά προηγούμενα, σπρώχνοντας

ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΠΥΛΙΑ

ΠΑΤΗΤΗΡΑ	ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΗΣ ΠΑΤΗΤΗΡΑΣ	ΠΡΩΤΟ ΤΗΣ ΠΑΤΗΤΗΡΑΣ
ΤΡΙΤΟ	ΔΕΥΤΕΡΟ	ΠΡΩΤΟ

μπροστά του τήν πέτρα καί προσέχοντας νά μή βγει από τά πλάγια ἤ νά μήν πάει τό καραθάνι *τάπα*, δηλαδή νά μήν κολλήσκει ἐπάνω στή διαχωριστική γραμμή.

"Οταν τελειώσουν ὅλοι αὐτοί οἱ γύροι, ὁ παίκτης πρέπει νά βάλει τήν πέτρα ἐπάνω στή ράχη τοῦ ποδιοῦ του καί νά περάσει ἔτσι κουτσοπόδι ὅλον τόν πλάτανο. Κατόπιν πετάει μέ τό πόδι του τό καραθάνι στόν ἀέρα καί πρέπει νά τό πιάσει μέ τό χέρι. Αὐτό τό λένε *σαμαράκι*. "Υστερα κάνει τήν *κατσικλίδα*, δηλ. βάζει τήν πέτρα κάτω ἀπό τήν ἄρθρωση τοῦ γόνατος καί κάνει ἔτσι τόν γύρο ἀπό ὅλο τόν πλάτανο, δίχως νά τοῦ πέσει ἡ πέτρα. Κατόπιν κάνει τόν *πατό*, δηλαδή κάνει τόν γύρο ἀπ' ὅλο τόν πλάτανο κουτσοπόδι καί μέ κλειστά τά μάτια καί τέλος κάνει τόν *κουτσό*, δηλαδή πρέπει νά περάσει ὅλο τόν πλάτανο μέ τρία πηδήματα. "Οποῖος τά κάνει ὅλα αὐτά χωρίς νά χάσει, ἔχει κάνει μία *τάλια* καί ἔχει δικαίωμα νά χαράξει σέ ὅποιο μέρος τοῦ πλάτανου θέλει ἓνα σημάδι, π.χ. μία κουλούρα, ἓνα σταυρό, ὅπου ὁ ἄλλος δέν ἔχει δικαίωμα νά πατήσκει. Κερδίζει ὅποιος ἔχει κάνει τίς περισσότερες τάλιες.

Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ὅποιος χάσει σέ ὅποιοδήποτε σημεῖο τοῦ παιχνιδιοῦ κι ἂν βρίσκεται, πρέπει νά ξαναρχίσει ἀπό τήν ἀρχή καί ὄχι ἀπό τό σημεῖο πού ἔχασε.

Τό Κουτσό

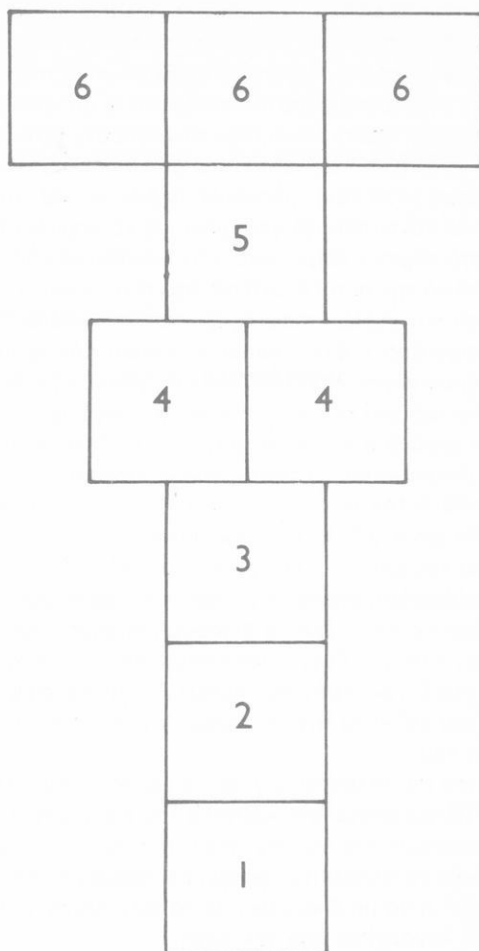
Ἀγόρια-κορίτσια 10-14 ἐτῶν

Ἀθήνα καί περίχωρα

Παίζεται ἀπό δύο ἢ περισσότερα παιδιά ἢ ἀπό δύο ὁμάδες παιδιῶν, ὅταν τά παιδιά εἶναι ἀπό τέσσερα καί ἐπάνω. Κάθε παιδί διαλέγει τήν πέτρα του πού πρέπει νά εἶναι πλακουδῆ καί ἐλαφριά.

Χαράζουν στό χῶμα ἢ ζωγραφίζουν στό πεζοδρόμιο ἢ στήν αὐλή μέ κιμωλία τό σχῆμα τῆς ἀντικρινῆς σελίδας, καί ἀριθμοῦν τά τετράγωνα. Ἡ ἐπάνω διάμετρος πρέπει νά ἔχει τόσο πλάτος ὥστε νά μπορεῖ νά σταθεῖ ἓνα παιδί μέ τεντωμένα τά дуό του πόδια, δηλ. περίπου 80 πόντους. Ἀνάλογα πρέπει νά εἶναι τά ὑπόλοιπα τετράγωνα. Ὅρίζουν ἓνα σημάδι καί κάθε παιδί ρίχνει τήν πέτρα του στό σημάδι. Ὅποιοι ἡ πέτρα πάει μακρύτερα ἐκεῖνο θά παίξει πρῶτο. "Υστερα ἀρχίζει τό παιχνίδι καί ὅποιο παιδί παίξει πρῶτο πετάει τήν πέτρα του στό πρῶτο τετράγωνο ἀπό μία ἀπόσταση ὡς τρία βήματα περίπου. Ἄν

ΤΟ ΚΟΥΤΣΟ

τυχόν ή πέτρα πέσει είτε έξω από το τετράγωνο είτε επάνω στη γραμμή, τότε τό παιδί χάνει τή σειρά του καί πρέπει νά περιμένει νά παίξουν όλοι οί άλλοι γιά νά ξαναρίξει. "Αν πέσει μέσα στό τετράγωνο, τότε πηδάει κι αυτό μέσα, πατώντας μόνο στό δεξι πόδι καί μ'

αυτό σπρώχνει την πέτρα στο επόμενο τετράγωνο. "Όταν φτάσει στο τρίτο, τότε κάνει το λεγόμενο γεφυράκι, δηλαδή σπρώχνει την πέτρα επάνω στη γραμμή που είναι ανάμεσα στα δύο τετράγωνα του (4) και πατάει με τα δύο πόδια. Κατόπιν στηρίζεται πάλι στο δεξί πόδι και σπρώχνει την πέτρα στο πέμπτο τετράγωνο κι απ' εκεί στο κεντρικό τετράγωνο του (6), όποτε κάνει πάλι το γεφυράκι, έχοντας την πέτρα στο μεσιανό τετράγωνο και πατώντας με τα δύο πόδια του στα δύο ακρινά. 'Αμέσως μετά κάνει μεταβολή πηδώντας και τότε έχει το δικαίωμα είτε να κάνει πάλι το γεφυράκι και να σπρώξει την πέτρα με το κουτσό στο πέμπτο τετράγωνο, είτε να σκύψει και να την πιάσει με το χέρι και να την πετάξει στο πέμπτο τετράγωνο. Συνεχίζει ύστερα το κουτσό και γυρίζει πίσω θγάζοντας την πέτρα έξω. "Ερχεται κατόπιν η σειρά από τ' άλλα παιδιά να κάνουν τον πρώτο γύρο.

Ο δεύτερος γύρος λέγεται *Τουβλάκι*, γιατί όλη ή διαδρομή γίνεται τοποθετώντας ένα σπασμένο τουβλάκι στη ράχη του ποδιού και πηδώντας ελαφρά από το ένα τετράγωνο στο άλλο, έτσι ώστε να μην πέσει το τουβλάκι κάτω. Ο τρίτος γύρος λέγεται *Πλάτη*. Σ' αυτόν ο παίκτης τοποθετεί την πέτρα του επάνω στην πλάτη του και πηδάει από το ένα τετράγωνο στο άλλο κουτσός πάντα και σκύβοντας για να μην πέσει ή πέτρα του χάμω. Ο τέταρτος γύρος είναι το *Χεράκι*. Σ' αυτόν ή πέτρα τοποθετείται επάνω στη ράχη του αριστερού χεριού και ο παίκτης πρέπει να κάνει όλη τή διαδρομή πηδηχτά, προσέχοντας να μην του πέσει ή πέτρα. Στην επιστροφή, καθώς θά κάνει τή μεταβολή πηδηχτά στο έκτο τετράγωνο, πετάει και την πέτρα ψηλά, γυρίζοντας το χέρι του και κατά την επιστροφή την κρατάει πιά στην τεντωμένη παλάμη του.

Ο πέμπτος και τελευταίος γύρος είναι το *Τυφλό*. Ο παίκτης τοποθετεί την πέτρα επάνω στο κούτελό του και γέρνει το κεφάλι του κατά πίσω προσέχοντας να μην πέσει ή πέτρα. "Ετσι κάνει όλη τή διαδρομή χωρίς να βλέπει που πατάει και προσέχοντας να μην πατήσει στη γραμμή ή να μη θγει έξω από τα τετράγωνα, άλλίως καίγεται και πρέπει να ξαναρχίσει από την αρχή.

"Όταν τα παιδιά παίζουν όμαδικά, νικάει εκείνη ή ομάδα που οί παίκτες της έχουν καεί τίς λιγότερες φορές.

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ (ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΑ)

α') Παιχνίδια μαντικής

β') Παιχνίδια μιμητισμού

γ') Παιχνίδια πνευματικής έτοιμότητας

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΑΝΤΙΚΗΣ

Τό Μπίτζι! (Μέλισσα, Δωδεκανήσου)

Άγόρια-κορίτσια 8-15 ετών

Πανελλήνιο

Τό παιχνίδι αυτό είναι αρχαιότατο και τό αρχαίο του όνομα είναι «κολλαβίζειν» καί αναφέρεται στό «κατά Λουκάν Εὐαγγέλιο κβ' 66».

Βάζουν κλήρο γιά νά ἰδοῦν ποιός θά τά φυλάει. Ἐκεῖνος πού θά τοῦ πέσει ὁ κλήρος κάθεται σ' ἓνα σκαμνί ἢ στέκει σκυφτός καί βάζει τό δεξί του χέρι κάτω ἀπό τήν ἀριστερή του μασχάλη, κρατώντας τήν παλάμη ἀνοιχτή πρὸς τά ἐπάνω, ἐνῶ μέ τό ἀριστερό του χέρι κρατάει

κλειστά τὰ μάτια του. Οἱ ἄλλοι παῖκτες στέκονται πρὸς τ' ἄριστερά του καὶ ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς τὸν πλησιάζει καὶ τοῦ χτυπάει τὴν ἀνοιχτὴ παλάμη καὶ ὕστερα ἀπομακρύνεται τρέχοντας μαζί μέ τοὺς ἄλλους, πού ὅλοι χοροπηδοῦν γύρω του καὶ στριφογυρίζουν τὸ δάχτυλό τους φωνάζοντας: «Μπίτζι!» ὅπως κάνει ἡ μέλισσα. Αὐτός πού τὰ φυλάει πρέπει νά μαντέψει ποιὸς τὸν χτύπησε. Ἄν τὸν ἀνακαλύψει τότε αὐτός παίρνει τὴ θέση του, εἰδεμὴ τὸ παιχνίδι συνεχίζεται κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο.

Πόσα φύλλα ἔχει τὸ δεντρί;

Ἀγόρια-κορίτσια 8-15 ἐτῶν

Ἀκαρνανία

Μέ τὸ λάχνισμα βγαίνει ἓνας παίκτης πού θά καθήσει κάτω. Ὑστερα οἱ ἄλλοι στέκουν μέ τὴ σειρὰ ἀπὸ πίσω του καὶ ἓνας ἓνας τοῦ κλείνει μέ τὸ ἓνα χέρι τὰ μάτια καὶ τὸ ἄλλο τὸ σηκώνει καὶ ἀνοίγει δύο ἢ τρία ἢ πέντε ἢ καὶ κανένα ἀπὸ τὰ δάχτυλά του καὶ τὸν ρωτάει:

– Πόσα φύλλα ἔχει τὸ δεντρί;

Αὐτός πού τὰ φυλάει πρέπει νά μαντέψει καὶ τότε ὁ ἄλλος παίρνει τὴ θέση του. Ἄν δέν τὸ καταφέρει, τότε ἔρχεται ἡ σειρὰ τοῦ δεύτερου ὡς τὸν τελευταῖο. Ἄν ἐκεῖνος πού τὰ φυλάει δέν ἔχει κερδίσει ὡς τὸ τέλος οὔτε μία φορά, τότε πρέπει νά τοὺς κουβαλήσει ὅλους στήν πλάτη του ὅταν τελειώσει τὸ παιχνίδι, αὐτὸ ὅμως γίνεται μόνο στ' ἀγόρια.

Πετάει-πετάει!

Παιδιά ἀπὸ 5-12 ἐτῶν ἀλλὰ καὶ μεγάλοι (τρεῖς ἕως ἑπτὰ) Πανελλήνιο

Ἐνας μεγάλος ἢ τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ παιδιά, κάθεται στὴ μέση καὶ οἱ ἄλλοι κάθονται χαμηλά γύρω του, ἔτσι πού νά μπορούν νά ἀκουμπήσουν τὸν δείκτη τοῦ δεξιοῦ τους χεριοῦ ἐπάνω στὰ γόνατά του. Ὁ ἀρχηγός (ἡ μάνα) πού μπορεῖ νά εἶναι καὶ κορίτσι ἢ ἀκόμη καὶ ἡ γιανιά τῶν παιδιῶν, βάζει καὶ αὐτός τὸν δείκτη τοῦ δεξιοῦ του χεριοῦ ἐπάνω στὰ γόνατά του, καὶ ὅταν ἀρχίσει τὸ παιχνίδι τὸ σηκώνει ἄξαφνα ψηλά, λέγοντας:

– Πετάει, πετάει τὸ κοράκι!

αναφέροντας πάντοτε τό ὄνομα ἑνός πουλιοῦ. Μόλις τό ἀκούσουν αὐτό οἱ ἄλλοι παῖκτες, πρέπει κι ἐκεῖνοι νά σηκώσουν τόν δείκτη τοῦ δεξιοῦ τους χεριοῦ καί νά φωνάξουν: «Πετάει!». Ἔτσι ἡ μάνα λέει συνεχῆ ὀνόματα πουλιῶν καί τά ἄλλα παιδιὰ πρέπει νά σηκώνουν κάθε φορά τό δάχτυλό τους. Σέ μιά στιγμή ὅμως ὁ ἀρχηγός ἀρχίζει νά λέει: «Πετάει, πετάει τό σκαμνάκι!» ἢ «Πετάει, πετάει τό λουράκι!» καί τότε οἱ ἄλλοι δέν πρέπει νά σηκώσουν τό δάχτυλό τους, γιατί οὔτε τό σκαμνάκι οὔτε τό λουράκι εἶναι πουλιά γιά νά πετάξουν. Ἡ μάνα πρέπει νά βάλει ὅλα της τά δυνατά γιά νά παρασύρει τούς ἄλλους νά σηκώσουν τό δάχτυλο καί ὁ πιό συνηθισμένος τρόπος εἶναι ἀμέσως μετά τό ὄνομα ἑνός πουλιοῦ νά πεῖ ἕνα ἄλλο ὄνομα, ποῦ νά τοῦ μοιάζει, μά πού δέν εἶναι πουλί, π.χ.

— Πετάει, πετάει τό λελέκι!
Πετάει, πετάει τό γελέκι!
ἢ — Πετάει, πετάει ὁ σπίνος!
Πετάει, πετάει ὁ Σπύρος!
ἢ — Πετάει, πετάει ὁ αἰτός!
Πετάει, πετάει ὁ γιατρός! κ.ο.κ.

Ἄν κανένας λαθευτεῖ καί σηκώσει τό δάχτυλό του ὅταν δέν πρέπει ἢ δέν τό σηκώσει ὅταν πρέπει, τόν βάζουν τιμωρία. Ἡ πιό συνηθισμένη τιμωρία εἶναι νά πέσει γονατιστός, ἀκουμπώντας τό κεφάλι του στό γόνατα τοῦ ἀρχηγοῦ κι ἔχοντας κλειστά τά μάτια του, ἐνῶ οἱ ἄλλοι τόν χτυποῦν στήν ράχη, λέγοντας:

— Πάνω χέρι, κάτω χέρι,
τίνος εἶν' τό πάνω πάνω;

Καί μ' αὐτά τά λόγια βάζουν τά χέρια τους τό ἕνα ἐπάνω στό ἄλλο. Ὁ τιμωρημένος πρέπει νά μαντέψει τίνος χέρι εἶναι ἐπάνω ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα καί νά πεῖ: «Εἶναι τοῦ Γιάννη!» ἢ «Εἶναι τῆς Μαρίας!». Ἄν τό βρεῖ, τότε τόν ἀφήνουν, εἰδεμή τό παιχνίδι συνεχίζεται ἕως ὅτου πεῖ ὁ ἀρχηγός νά τόν ἀφήσουν.

Πίτα και λουκάνικα

Δωδεκάνησος

Τό παιχνίδι αυτό παίζεται όχι μονάχα σάν τιμωρία αλλά καί σάν παιχνίδι ανεξάρτητο.

Όρίζεται ένας πού θά τά φυλάει καί αυτός γονατίζει μπροστά σ' ένα σκαμνί ή σέ μιά καρέκλα μέ τά μάτια δεμένα ή κρατώντας τα κλειστά μέ τά χέρια του. Οί άλλοι στέκουν από πίσω του καί άρχίζουν νά τόν χτυπούν στήν πλάτη, λέγοντας ρυθμικά:

— Πίτα καί λουκάνικα
κι αὐγά καθαρισμένα,
τίνος εἶν' τό πάνω χέρι;

Μόλις τό ποῦν αὐτό δένουν τά χέρια τους σέ γροθιά καί τά βάζουν τό ένα ἐπάνω στό άλλο ἐπάνω στή ράχη τοῦ γονατισμένου. Αὐτός πρέπει νά μαντέψει τίνος ἡ γροθιά εἶναι ἢ ἐπάνω ἐπάνω.

Οί Τυφλοί

Άγόρια-κορίτσια 7-12 ἐτῶν

Πόντος

Τά παιδιά σχηματίζουν μιά σειρά καί ὀρίζουν τό τέρμα σέ μιά απόσταση ὥς δέκα βήματα μακρύτερα. Ἐκεῖνος πού πάει μπροστά κρατάει τά μάτια του μέ τά χέρια του γιά νά μή βλέπει. Ἐκεῖνος πού

έρχεται πίσω του άκουμπάει τό δάχτυλό του στη ράχη του γιά νά τόν καθοδηγεῖ. Οί υπόλοιποι, αγόρια καί κορίτσια, εἶναι πιασμένοι ὁ ἕνας ἀπό τή μέση τοῦ ἄλλου. Ἔτσι προχωροῦν ὁλόισια πρὸς τό τέρμα, ἀλλά προτοῦ νά φτάσουν ἀλλάζουν σειρά καί μάλιστα ἀλλάζει ὁ τελευταῖος. Λίγο πρὶν φτάσουν φωνάζουν ὅλοι μαζί:

– Ποιός ἔρχεται τελευταῖος;

Ἄν αὐτός πού πάει μπροστά τόν βρεῖ, τότε ὁ τελευταῖος βγαίνει ἀπό τή σειρά του καί παίρνει τή θέση του, ἀλλιῶς τό παιχνίδι ξαναρχίζει μέ τόν ἴδιο τυφλό.

Τό παιχνίδι αὐτό, ἂν τά παιδιά εἶναι πολλά, μπορεῖ νά γίνει σέ δύο σειρές, μέ δύο τυφλούς, μπροστά καί τότε ἔχει περισσότερο γούστο.

Ποιός περνᾷ;

Ἀγόρια 8-12 ἐτῶν

Μ. Ἀσία

Ὅρίζεται ἕνας πού θά τά φυλάει, ὁ ὁποῖος κάθετα γονατιστός, ἐνῶ ὁ ἄλλος στέκεται ἀπό πίσω του καί τοῦ κρατάει κλειστά τά μάτια. Τά υπόλοιπα παιδιά περνοῦν ἀπό μπροστά τους. Ἐκεῖνος πού κρατάει τά μάτια αὐτοῦ πού τά φυλάει, τόν ρωτᾷ: «Ποιός περνᾷ;». Ἐκεῖνος πού τά φυλάει λέει: «Πές του νά γκαρίξει!» ἢ «Πές του νά γαβγίξει!» ἢ «Πές του νά κάνει τόν κόκορα!». Ἄν τόν βρεῖ, τότε τά φυλάει ἐκεῖνος.

Παραλλαγή νήσων τοῦ Αἰγαίου

Αὐτός πού τά φυλάει ἔχει τά μάτια του δεμένα μ' ἕνα μαντήλι καί κάθετα σκυφτός καί γονατιστός. Τ' ἄλλα παιδιά περνοῦν ἀπό πάνω του καί ὅταν τόν ρωτοῦν: «Ποιός περνᾷ;» ἔχει τό δικαίωμα νά ἀγγίξει αὐτόν πού περνάει μέ τό χέρι του γιά νά μαντέψει ποιός εἶναι.

Τό πουλί ἐπέταξε!

Ἀγόρια-κορίτσια 6-12 ἐτῶν

Κυκλικό, καθιστό

Κύπρος

Τά παιδιά κάθονται γύρω γύρω σχηματίζοντας κύκλο. Ἐνα ἀπό

τά πιό μεγάλα, ή μάνα, κλείνει στά χέρια του μερικά στραγάλια ή χαλικάκια ή πετραδάκια, πού ξέρει τόν αριθμό τους, καί λέει στά άλλα:

«Τό πουλί επέταξε,
στή φωλιά του έκατσε,
πόσα αύγά έγέννησε;»

Τά παιδιά λένε από έναν αριθμό τό καθένα, πού δέν πρέπει νά ξεπερνάει τό δέκα. Όποιο βρεϊ τό σωστό αριθμό παίρνει τή θέση τής μάνας. Όποιο δέν τόν βρεϊ, πρέπει νά πληρώσει από τά στραγάλια ή τά φυσικία πού έχει στήν ποδιά του τόσα όσα κρύβει ή μάνα στή χούφτα της. Κάθε φορά πρέπει ν' αλλάζει ό αριθμός τών στραγαλιών.

Τό Δαχτυλιδάκι (Τό Κρινάκι)

Κοριτσάκια 6-10 ετών

Πανελλήνιο

"Όλα τά κοριτσάκια κάθονται στή σειρά εκτός από τή μάνα πού στέκει όρθή απέναντί τους. Καθώς κάθονται κρατούν τά χέρια τους ένωμένα, μέ τίς παλάμες τενωμένες επάνω στά γόνατά τους. Ή μάνα πού στέκει αντίκρυ τους έχει κι αύτή τά χέρια της ένωμένα κατά τόν ίδιο τρόπο, αλλά μέσα στή χούφτα της έχει κρυμμένο ένα δαχτυλίδι ή ένα χαλικάκι ή όποιοδήποτε άλλο μικρό αντικείμενο. Ή μάνα στέκει μπροστά από κάθε κορίτσι καί βάζει τά ένωμένα χέρια της ανάμεσα στά δικά του, πού μόλις τά ανοίγει κάνοντας πώς τάχα αφήνει νά πέσει στά χέρια του τό δαχτυλίδι. Τελικά τό αφήνει νά πέσει στά χέρια μιανής, συνεχίζει όμως ως τήν τελευταία. Όταν περάσει απ' όλες ρωτάει όλα τά κορίτσια ανάκατα σέ ποιά άφησε τό δαχτυλίδι. Όποια τό ανακαλύψει γίνεται μάνα, αλλιώς τό παιχνίδι ξαναρχίζει μέ τήν ίδια μάνα.

Παραλλαγή του Πόντου

Τά κοριτσάκια κάθονται γύρω γύρω σχηματίζοντας κύκλο καί κρατούν στά χέρια τους ένα σπάγγο πού του έχουν περάσει ένα δαχτυλιδάκι καί του έχουν ένώσει τίς άκρες του. Ή μάνα στέκεται

στό κέντρο. Τά κοριτσάκια πού κάθονται περνοῦν κρυφά τό δαχτυλίδι-δι ἢ μιὰ στήν ἄλλη καί ἐντωμεταξύ τραγουδοῦν:

«Ποῦν' το, ποῦν' το τό δαχτυλίδι;
– Νά το, νά το, δέν θά τό βρεῖς!
Δέ θά τό βρεῖς, δέ θά τό βρεῖς,
τό δαχτυλίδι ὅπου ποθεῖς!»

Ἐντωμεταξύ ἐκείνη πού τά φυλάει προσπαθεῖ νά μαντέψει σέ τίνος χέρια βρίσκεται τό δαχτυλίδι, ἐνῶ οἱ ἄλλες τήν κοροϊδεύουν. Ἄν τό πετύχει, τότε κερδίζει καί στή θέση της τά φυλάει ἐκείνη πού κρατάει τό δαχτυλίδι.

Οἱ Κουπίτσες

Κορίτσια ἢ καί ἀγοράκια νεαρῆς ἡλικίας

Μ. Ἀσία

Τό παιχνίδι αὐτό εἶναι πολύ ἀρχαῖο καί ὀνομαζόταν *τρυγοδίφησις* (Πολυδ. Θ' 124). Τό ἐπαιζαν κυρίως κορίτσια ἢ κατά τίς βεγγέρες πού γίνονταν στά ἐλληνικά σπίτια πρὶν ἀπό τή Μικρασιατική καταστροφή ἀγόρια καί κορίτσια τῆς ἴδιας ἡλικίας.

Οἱ παίκτες χωρίζονται σέ δύο ὁμάδες καί κάθε ὁμάδα διαλέγει τόν ἀρχηγό της. Ἐπάνω σ' ἓνα δίσκο ἔβαζαν ἀνάποδα 7-9 κουπίτσες ἢ φλιτζανάκια τοῦ καφέ καί ἡ μιὰ ὁμάδα ἔκρυβε κάτω ἀπό μιὰ κουπίτσα ἓνα δαχτυλίδι. Ἐφώναζαν ὕστερα ἓναν ἓναν τοὺς παίκτες ἀπό τήν ἄλλη ὁμάδα καί ὁ καθένας μέ τή σειρά του ἔπρεπε νά δείξει μιὰ μιὰ τίς κουπίτσες καί νά πεῖ: «ἄδεια» ἢ «γεμάτη». Ἄν ἔβρισκε τό δαχτυλίδι, τότε ἡ ὁμάδα του κέρδιζε ἓναν πόντο, ἀλλιῶς τόν κέρδιζε ἡ ὁμάδα πού εἶχε κρύψει τό δαχτυλίδι.

Στόν δεύτερο γύρο ἄλλαζαν θέσεις καί ἐκεῖνοι πού εἶχαν κρύψει τό δαχτυλίδι ἔβγαιναν τώρα ἔξω καί ἔπρεπε νά τό βροῦν. Ἄν μιὰ ὁμάδα ἔφτανε νά κερδίσει 12 πόντους, τότε εἶχε τό δικαίωμα νά μουντζουρώσει μέ φοῦμο τό μέτωπο τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντίθετης ὁμάδας. Ὡστόσο τό παιχνίδι συνεχιζόταν καί ἂν οἱ νικημένοι ἔφταναν καί αὐτοί καί ξεπερνοῦσαν τοὺς 12 πόντους, τότε ὁ ἀρχηγός τῶν ἀντιπάλων τοὺς ὑποχρεωνόταν νά γλείψει μέ τή γλώσσα του τό φοῦμο ἀπό τό μέτωπο τοῦ δικοῦ τοὺς ἀρχηγοῦ καί αὐτό προκαλοῦσε πολλά γέλια.

“Όποια ομάδα έφτανε τούς 20 πόντους είχε νικήσει οριστικά, και τότε τό παιχνίδι έτελείωνε και οί νικητές είχαν τό δικαίωμα νά έπιβάλουν διάφορες ποινές στους νικημένους.

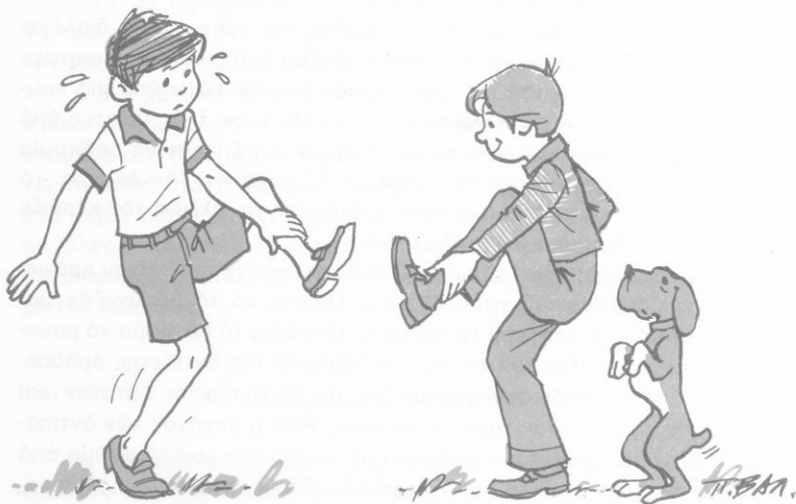
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΙΜΗΤΙΚΑ

Τ' Άγκούτς! (άρχ. Άκινητίνδα)

Άγόρια-κορίτσια 8-12 ετών

Μάνη

Τό παιχνίδι αυτό παίζεται από δύο ή περισσότερα παιδιά πού συναγωνίζονται μπροστά σέ άλλα πού παρακολουθούν και κρίνουν. Τό ένα παιδί στέκεται αντίκρυ στό άλλο πατώντας μόνον στό ένα πόδι και κρατώντας τό άλλο μέ τό χέρι του από τά σφυρά, όσο πιό ψηλά μπορεί. “Όποιος κρατήσει τήν περισσότερη ώρα σ' αυτή τή θέση βγαίνει νικητής. “Ο συναγωνισμός αυτός συνεχίζεται και μέ άλλα παιδιά, ώσπου ν' ανακηρυχθεί ό τελικός νικητής.

Τό Βουθό

Λέσθος

Τά παιδιά διαλέγουν μία μάνα καί κατόπιν σχηματίζουν ἕναν κύκλο καί στέκουν ἀκίνητα καί ἀμίλητα. Ἡ μάνα γυρίζει γύρω γύρω στό ἐσωτερικό τοῦ κύκλου κρατώντας ἕνα ραβδάκι στό χέρι καί τούς ἀγγίζει ἕναν ἕνα γιά νά μιλήσουν. Καθώς γυρίζει, λέει:

«Ἐγώ 'μαι τοῦ παπᾶ παιδί,
θέλω μιῶ, θέλω γεῶ,
θέλω τό μπαστούνι μου κινῶ.
Ἐκεῖ 'σα κάτω ἔχει κουμαρέλια,
πᾶμε νά πάρουμε;

Μέ τά λόγια αὐτά στέκει ἀπότομα μπροστά σ' ἕνα παιδί καί τό σκουντάει μέ τό μπαστούνι. "Ἄν τό παιδί ξαφνιαστεῖ καί μιλήσει, τότε τ' ἄλλα τό κοροϊδεύουν, βγαίνει ἀπό τό παιχνίδι καί πρέπει νά κάνει τόν πετεινό ἢ τόν γάιδαρο.

Ἀγέλαστες

Κορίτσια 8-12 ἐτῶν

Ἡπειρος

Τά κορίτσια σχηματίζουν κύκλο κοιτάζοντας πρὸς τά μέσα καί πιασμένες ἀπὸ τά χέρια. Μία γυρίζει γύρω γύρω καί τραγουδάει ἕνα ὁποιοδήποτε τραγούδι πού μέσα θά ἔχει βάλει καί τ' ὄνομα ἑνὸς ἀπὸ τά κορίτσια. Ἐκεῖνο, μόλις ἀκούσει τ' ὄνομά του, πρέπει νά γυρίσει πρὸς τό ἔξω μέρος τοῦ κύκλου, χωρίς νά λύσει τά χέρια του καί χωρίς νά μιλήσει. Αὐτό ἐπαναλαμβάνεται μέ ὅλες. "Ὅταν ὅλες ἔχουν γυρίσει πρὸς τό ἔξω, πρέπει νά ἐξακολουθοῦν νά ἔχουν σταυρωμένα τά χέρια τους καί νά προσπαθοῦν νά μὴ μιλήσουν καί νά μὴ γελάσουν, παρ' ὅλα τά καμώματα τῆς μάνας.

Τό τραγούδι τοῦ Διαβόλου

Ἀγόρια 10-14 ἐτῶν

Ἀθήνα-Δυτ. Ἑλλάδα

Κάθε παιδί διαλέγει ἕνα τραγούδι πού τοῦ ἀρέσει. "Ὅλοι μπαί-

νουν στη σειρά, ό ένας κοντά στόν άλλο καί ό άρχηγός στέκει άντι-
κρυ τους. Ό καθένας πρέπει νά πει στόν άρχηγό τό τραγούδι πού
διάλεξε καί σ' ένα σύνθημά του όλοι μαζί άρχίζουν νά τραγουδούν, ό
καθένας τό δικό του τραγούδι. Ό άρχηγός, πού πρέπει νά ξέρει από
τραγούδια, τούς προσέχει καί άν δει ότι κανείς έπαψε νά τραγου-
δάει ή δέν τραγουδάει πιά τό δικό του τραγούδι αλλά τοῦ διπλανοῦ
του, τότε τόν βγάζει άπ' τό παιχνίδι.

Ή Συναυλία

Αγόρια-κορίτσια 10-14 ετών

Θράκη

Κάθε παιδί διαλέγει τό όργανο πού θέλει νά παίξει, φλογέρα, κι-
θάρα, βιολί κτλ. Ό άρχηγός διαλέγει κι αυτός ένα όργανο από εκείνα
πού θά παίξουν καί οι άλλοι. Κάποια στιγμή ό άρχηγός δίνει ένα σήμα
καί όλοι μαζί άρχίζουν νά παίζουν, ό καθένας τό δικό του όργανο.
Έντωμεταξύ ό άρχηγός μπορεί ν' αλλάξει όργανο καί από φλογέρα π.χ.
ν' άρχίσει νά παίξει κιθάρα. Τότε καί εκείνος πού παίζει κιθάρα
πρέπει άμέσως ν' αλλάξει όργανο καί νά παίξει από δώ καί μπρός τή
φλογέρα τοῦ άρχηγοῦ. Άν κανείς δέν τό προσέξει καί συνεχίσει νά
παίζει τό δικό του όργανο, χωρίς νά προσέξει πώς άλλαξε ό άρχηγός,
βγαίνει από τό παιχνίδι.

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ

(Έδω περιλαμβάνεται και τό «Πετάει-πετάει!» τής σελ. 106).

Η Κολοκυθιά

Άγόρια-κορίτσια από 10 ετών αλλά και μεγάλοι

Καθαυτό κυκλικό (έσωτερικό)

Πανελλήνιο

Οι παίκτες – από πέντε ως δέκα – κάθονται γύρω γύρω και βγάζουν έναν αρχηγό, τό πιό μεγάλο από τά παιδιά ή τόν πιό έξυπνο ανάμεσα στους μεγάλους. Καθένας από τούς παίκτες παίρνει έναν αριθμό. Αυτό γίνεται κατά δύο τρόπους: "Η εκείνος πού κάθεται στ' αριστερά του αρχηγού παίρνει τόν αριθμό 1 και ό διπλανός του τό 2 και έτσι ως τό τέλος, ή καθένας παίρνει όποιο αριθμό του άρέσει, πού δέν πρέπει όμως νά είναι μεγαλύτερος άπ' όσα είναι στό σύνολό τους τά παιδιά. "Ετσι π.χ., αν τά παιδιά είναι όκτώ, δέν πρέπει κανείς νά πάρει τόν αριθμό 10. Κάθε παίκτης πρέπει νά θυμάται καλά τόν αριθμό του γιατί άπ' αυτό θά έξαρτηθεϊ αν θά κερδίσει ή θά χάσει.

Πρώτος μιλάει ό αρχηγός και λέει:

– "Εχω μιά κολοκυθιά πού κάνει 3 (π.χ.) κολοκύθια!

Μόλις αναφέρει αυτόν τό αριθμό, εκείνος πού έχει τό 3 πρέπει άμέσως νά σηκωθεί και νά πει:

– Καί γιατί νά κάνει τρία;

– Καί πόσα θέλεις νά κάνει; ρωτάει ό αρχηγός.

– Νά κάνει (π.χ.) πέντε.

Μόλις ακούσει τόν αριθμό του εκείνος πού έχει τό πέντε, πρέπει άμέσως νά σηκωθεί και νά πει: «Καί γιατί νά κάνει πέντε;» και τό παιχνίδι συνεχίζεται μ' αυτόν τόν τρόπο.

"Αν κανείς ακούσει τόν αριθμό του και δέν σηκωθεί ή σηκωθεί ακούγοντας τόν αριθμό πού έχει ένας άλλος ή πει άνύπαρκτο αριθμό (π.χ. τό 12 αν είναι δέκα τά παιδιά) τότε χάνει και πρέπει νά δώσει ένέχυρο. Αυτό τό ένέχυρο πρέπει νά είναι κάτι τό άτομικό του, π.χ. τό μαντήλι του, τό βραχιόλι του, ό σουγιάς του. Όλα αυτά ό αρχηγός τά βάζει κατά μέρος και τά σκεπάζει μ' ένα μαντήλι ή μ' ένα κομμάτι

ύφασμα. Όταν τελειώσει τό παιχνίδι ὁ ἀρχηγός βάζει τό χέρι του κάτω ἀπό τό μαντήλι, τραβάει ἓνα ἓνα τὰ ἐνέχυρα καί φωνάζει:

– Κι αὐτός ἐδῶ τί πρέπει νά κάνει;

Οἱ ἄλλοι ὅλοι μαζί φωνάζουν.

– Νά λαλήσει σάν πετεινός ἢ νά γκαρίξει σάγ γαιδοῦρι ἢ νά περπατήσει μέ τὰ τέσσερα, ἢ ὅ,τι ἄλλο σοφιστοῦν.

Τήν τιμωρία αὐτή πρέπει ὁ τιμωρημένος νά τή δεχθεῖ μέ κέφι καί νά κάνει τούς ἄλλους νά γελάσουν.

Σέ μιά παραλλαγή ὁ ἀρχηγός δέν περιμένει νά τελειώσει τό παιχνίδι, γιά νά ἐπιβάλει τίς τιμωρίες, ἀλλά μόλις κάνει κανεῖς ἓνα λάθος τόν βάζουν ἀμέσως νά ἐκτελέσει τήν τιμωρία του, καί ἡ τιμωρία αὐτή εἶναι νά ξεκουμπώσει ἓνα κουμπί τοῦ παντελονιοῦ του, νά μιμηθεῖ τή φωνή ἑνός ζώου κτλ.

Σέ μίαν ἄλλη παραλλαγή ἀπό τήν Ἡπειρο, στή μέση τοῦ κύκλου στήνουν μιά βαριά πέτρα, καί ὅποιος κάνει λάθος σηκώνεται ἀμέσως, σηκώνει τήν πέτρα καί τή βαστάει στούς ὤμους του ὡς τό τέλος τοῦ παιχνιδιοῦ, ἐκτός ἂν λαθευτεῖ κανένας ἄλλος καί τότε πηγαίνει ἐκεῖνος καί παίρνει τήν πέτρα καί ὁ πρῶτος ξαναγυρίζει στή θέση του.

Τό Δεντρί ἢ ἡ Μηλιά

Παραλλαγή Δωδεκανήσου

Τό παιχνίδι εἶναι τό ἴδιο μέ τό προηγούμενο, μόνο πού ὁ ἀρχηγός ἀντί νά πεῖ: «Ἐχω μιά κολοκυθιά καί κάνει τρία κολοκύθια», λέει: «Ἐχω μιά μηλιά καί κάνει τρία μῆλα!».

Ἀρίτης-Σπουρίτης

Παραλλαγή τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου καί τοῦ Ἰονίου

Καθένας ἀπό τούς παῖκτες παίρνει τό ὄνομα ἑνός δέντρου, π.χ. μυγδαλιά, ἐλιά, λεμονιά κτλ. Ὁ ἀρχηγός κάθεται ἀντίκρου τους καί τούς λέει:

– Ποῦ κάθησε ὁ ἀρίτης ὁ σπουρίτης; Κάθησε στή μηλιά!

Ἐκεῖνος πού πῆρε τή μηλιά, πρέπει νά σηκωθεῖ ἀμέσως καί νά πεῖ:

- "Όχι, δέν κάθησε στή μηλιά!
- Καί ποῦ κάθησε;
- Κάθησε στήν ἐλιά!

Τότε αὐτός πού πήρε τ' ὄνομα τῆς ἐλιάς πρέπει ἀμέσως νά σηκωθεί καί νά ὀνοματίσει ἕνα ἄλλο δέντρο καί τό παιχνίδι συνεχίζεται μέ τόν ἴδιο τρόπο. Ὅποιος κάνει λάθος μουντζουρώνεται μέ κάρβουνο καί στό τέλος ὅλοι οἱ μουντζουρωμένοι πρέπει νά κάνουν κάτι πού θά τούς ἐπιβάλουν οἱ ἄλλοι.

Ἡ Σαλάτα

Παιδιά καί μεγάλοι

Δωδεκάνησος

Τό παιχνίδι αὐτό εἶναι μιά ἀκόμη παραλλαγή τῆς κολοκυθιάς, μέ τή διαφορά πώς οἱ παῖκτες ἀντί νά διαλέξουν ἕναν ἀριθμό ὁ καθένας τους, διαλέγουν τά διάφορα συστατικά μιᾶς σαλάτας. Π.χ. ἕνας διαλέγει τή ντομάτα, ἄλλος τό ἀλάτι, ἄλλος τό κρεμμύδι, τό πιπέρι κτλ.

Κάθονται ὅλοι γύρω σχηματίζοντας ἕναν κύκλο καί ἡ «μάνα» ἀρχίζει τό παιχνίδι λέγοντας:

- Θέλω νά φτιάξω μιά σαλάτα, μά πώς νά τήν φτιάξω χωρίς ντομάτα;

Ἐκεῖνος πού ἔχει πάρει τή ντομάτα πρέπει ἀμέσως νά σηκωθεί καί νά πεῖ:

- Ἡ ντομάτα εἶναι ἐδῶ, μά γίνεται σαλάτα χωρίς λάδι;

Εἶναι τότε ἡ σειρά τοῦ «λαδιοῦ» ν' ἀπαντήσει καί τό παιχνίδι συνεχίζεται μ' αὐτόν τόν τρόπο. Ἄν κανεῖς δέν ἀπαντήσει τήν ὥρα πού θ' ἀκούσει τ' ὄνομα πού διάλεξε, ἡ ἀναφέρει ἕνα ὑλικό τῆς σαλάτας πού δέν ὑπάρχει στόν κύκλο του, τότε «καίγεται» καί πρέπει νά πληρώσει, δηλαδή νά μιμηθεῖ τή φωνή τοῦ γαϊδάρου ἢ τοῦ πετεινοῦ ἢ νά κάνει τόν γύρο τοῦ κύκλου, κρατώντας στή ράχη του τόν ἀρχηγό.

Ὁ Νικολός

Παιδιά ἀπό 8-12 ἐτῶν

Κύπρος

Ὅλα τά παιδιά κάθονται στή γραμμή ἢ σχηματίζουν ἕναν κύκλο. Ἡ «μάνα» ἀρχίζει νά διηγεῖται μιά ἱστορία στήν ὁποία κάθε τόσο ἀναφέ-

ρει και τ' όνομα «Νικολός». Τά παιδιά κάθε φορά πού άκούν αυτή τή λέξη πρέπει νά σηκώνονται όρθια. Όποιος δέ σηκωθεί βγαίνει από τό παιχνίδι και πληρώνει πρόστιμο.

Ό Φορτωμένος

Άγόρια 10-14 έτών

Κυκλικό, καθιστό

Ήπειρος, Δωδεκάνησος, Δ. Ελλάδα

Τά παιδιά μοιράζονται σέ ζευγάρια κι ό καθένας διαλέγει τό σύντροφό του. Ύστερα όρίζουν τόν άρχηγό, πού κι αυτός διαλέγει ένα σύντροφο, πού θά καθήσει άντίκρυ του. Οί παίκτες αλλάζουν τά όνόματα μεταξύ τους και κάθε παίκτης παίρνει τ' όνομα του συντρόφου του. Έτσι π.χ. ό Γιάννης γίνεται Κώστας κι ό Κώστας γίνεται Γιάννης. Κατόπιν σχηματίζουν κύκλο και στήν κεφαλή κάθετα ό άρχηγός έχοντας άπέναντί του τόν σύντροφό του, ενώ γύρω του κάθονται οί

άλλοι παίκτες, έχοντας ό καθένας αντίκρυ του τόν δικό του σύντροφο. Στή μέση βάζουν μιά μεγάλη πέτρα. Λέει τότε ό άρχηγός:

- Δέν είναι κρίμα κι άδικο νά σηκώνει ή γής ένα τέτοιο βάρος;
- Κρίμα είναι, άπαντάει ό σύντροφός του, μά ποιός νά τό σηκώσει;
- "Ας τό σηκώσει ό Γιάννης!

Τότε εκείνος πού πήρε τ' όνομα Γιάννης – όχι ό άληθινός Γιάννης, αλλά ό σύντροφός του, ό Κώστας, – πρέπει νά σηκωθεί καί νά πει:

- Καί γιατί νά τό σηκώσει ό Γιάννης;
- "Ας τό σηκώσει ό Γιώργος! λέει εκείνος.

Καί πάλι αυτός πού πήρε τ' όνομα Γιώργος, – όχι ό άληθινός Γιώργος αλλά ό σύντροφός του – πρέπει άμέσως νά σηκωθεί καί ν' άπαντήσει καί τό παιχνίδι συνεχίζεται μ' αυτόν τόν τρόπο.

"Αν κανείς άπαντήσει στό άληθινό του όνομα ή ακούσει τ' όνομα πού έχει πάρει καί δέν άπαντήσει, ή αναφέρει ένα όνομα πού δέν ύπάρχει στόν κύκλο, πρέπει νά αφήσει τή θέση του καί νά σταθεϊ στή μέση νά σηκώσει στους ώμους του τήν πέτρα, ώσπου νά κάνει λάθος ένας άλλος καί τότε γίνεται αυτός «ό φορτωμένος».

ΒΡΑΒΕΙΑ ΝΙΚΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΕΣ ΝΙΚΗΜΕΝΩΝ

ΕΠΑΘΛΑ ΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΡΑΒΕΙΑ ΝΙΚΗΤΩΝ

Περιφορά του νικητή στους ώμους των παικτών της ομάδας του

Ο πανηγυρισμός της νίκης γίνεται τις περισσότερες φορές από τη νικήτρια ομάδα. Ο πιο συνηθισμένος τρόπος είναι να σηκώσουν στους ώμους τους είτε τον αρχηγό τους είτε εκείνον που τους χάρισε τη νίκη και να τον περιφέρουν θριαμβευτικά στη γειτονιά τους, κρατώντας διάφορα κλαδιά που τα κόβουν από τα δέντρα και να φωνάζουν διάφορα συνθήματα ή να τραγουδούν. Σε άλλες περιπτώσεις τα παιδιά προσφέρουν στο νικητή ξερούς καρπούς ή γλυκίσματα.

Στήσιμο τροπαίου

Σε πολλά μέρη ο αρχηγός μιας ομάδας ή ο νικητής ενός παιχνιδιού στήνει μαζί με τα παιδιά της ομάδας του μία *τάλια*, δηλαδή ένα σωρό από πέτρες, όπου κάθε παιδί βάζει από μία ή δύο πέτρες. Έτσι σχηματίζεται ένα είδος πυραμίδας ή ένας τοίχος σαν τροπαίο, που οι άλλοι δεν επιτρέπεται να το πειράξουν.

ΤΙΜΩΡΙΕΣ ΝΙΚΗΜΕΝΩΝ

Σε πολλά ομαδικά αλλά και σε ατομικά παιχνίδια επιβάλλονται διάφορες τιμωρίες σ' αυτούς που χάνουν, που είτε συμφωνούνται από πριν ανάμεσα στα παιδιά είτε ορίζονται από τη μάνα της νικήτριας ομάδας.

Ἀτομικές τιμωρίες

Σκορδομύτης (ἀρχ. σκανθαρίζειν)

Ἡ τιμωρία αὐτὴ πού εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια ἐπιβάλλεται σέ ὅποιον χάνει στό παιχνίδι, ὁ ὁποῖος κάθεται στό σκαμνὶ καὶ ἕνα ἢ πολλὰ παιδιὰ τοῦ χτυποῦν μέ τό μεσιανό δάχτυλο τῆ μύτης του.

Μίμηση φωνῶν ζώων

Καί αὐτὴ εἶναι μιά πολὺ συνηθισμένη καὶ πολὺ διασκεδαστικὴ τιμωρία. Τὰ παιδιὰ ἐπιβάλλουν στό νικημένο νά γκαρίξει σάν τό γαῖδαρο, ἢ νά λαλήσει σάν τό κόκορα ἢ νά γαβγίσει σάν τό σκύλο καὶ γελοῦν μαζί του.

Χτύπημα μέ τό λουρί

Ὁ ἀρχηγὸς τῶν νικητῶν ὀρίζει πόσες ξυλιές θά φάει μέ τό λουρί ὁ νικημένος καὶ ἂν θά εἶναι ξυλιές γλυκιές ἢ μαλακές.

Ὁ Φάλαγγας

Ὁ νικημένος μπαίνει κάτω μέ τὰ τέσσερα, ἕνα ἄλλο παιδί τοῦ σηκώνει τό πόδι τό ἕνα μετὰ τό ἄλλο, καὶ ἕνα τρίτο τοῦ δίνει μερικές λουριές μέ τῇ ζώνῃ του στά πόδια.

Τά Καρφιά

Ὁ νικημένος μπαίνει στά τέσσερα, ὅπως καὶ παραπάνω. Ἐνα ἄλλο παιδί τοῦ τραβάει τ' αὐτιά δεξιά ἀριστερά, ὅπως κάνει ὁ σιδεράς μέ τό φυσερό του. Ἐνας τρίτος, ὁ σιδεράς, βάζει τόν ἀντίχειρα τοῦ ἀριστεροῦ χεριοῦ ἐπάνω στήν πλάτη τοῦ νικημένου καὶ κάνοντας μπουνιὰ τό δεξί του χέρι χτυπάει τό δάχτυλό του δυνατά, ὅπως κάνει ὁ σιδεράς ὅταν φτιάχνει τὰ καρφιά.

“Άλλες τιμωρίες είναι ν’ απαγγείλει ή νά τραγουδήσει ό τιμωρη-
μένος ένα τραγούδι ανάποδα, νά σταθει στό ένα πόδι μετρώντας ώς
τό 100 ή τά 200 κτλ.

Όμαδικές Τιμωρίες

Αυτές επιβάλλονται από τή νικήτρια ομάδα στή νικημένη.

Καθάλλες (Δυτική Έλλάδα), *Ή γομάρα* (Ήπειρος), *Τό βιλλίκι* (Δωδε-
κάνησος) (Άρχαίος Έφεδριασμός).

Οί νικημένοι μπαίνουν κάτω στά τέσσερα καί οί νικητές τούς
καθαλικεύουν καί κάνουν μαζί τους έτσι τό γύρο τής αύλης ή τής
πλατείας ή τοῦ άλωνιού όπου γίνεται τό παιχνίδι. Καμιά φορά, έπι-
πλέον τής τιμωρίας αὐτῆς οί νικητές ὑποχρεώνουν τούς νικημένους
νά γκαρίζουν σάν γαϊδούρια, ἐνόσω τούς κουβαλοῦν στή ράχη τους.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ (Λαχνίσματα κτλ.)

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΑ ΠΑΙΔΙΑ

Παιχνίδια κυκλικά χωρίς ανταγωνισμό για παιδάκια από 4-8 ετών	Σελ.
Γύρω γύρω όλοι	17
Ό Χαράλαμπος	18
Γύρω τριγύρω	18
Η μικρή Έλενη	18
Η Πεταλούδα	19
Η Γάλισσα	20
Τίτσι-τίτσι-τάνια	20
Τό Πουλάκι	20
Ατριβίτσα-βίτσα	21
Έχει το, ποῦ τό 'χει;	22
Ο Περιβολάρης ή ή 'Αλυσίδα	23
Τό Γατάκι	24
«Τζίν-τζίν τά πιάτα μου.»	25
Ένα λεπτό Κρεμμύδι	25
Η Μέλισσα	26
Δέν περνάς, κυρα-Μαρία!	27
Ο Μυλωνάς	28
Τσίμπι-τσίμπι τόν αἰτό	29
Παραλλαγή Δωδεκανήσου	30
Κουρούνα κράκα	30
Κρά-κρά, κουρούνα μου!	31
Κρύο-ζέστη	32
Διεγκυστίνδες	
Περνά, περνά ή μέλισσα!	33
Ο Άγγελος κι ο Διάβολος	34
Κρυφό	
Τό καθαυτό κρυφό	35
Κούκου!	36
Παραλλαγή Μεσσηνίας	36
Ποῦ τό πάμε τοῦτο;	36

	Σελ.
Κυνηγητά	
Γρίτσα-γρίτσα!	37
Τούμπα - Τουμπαρέλλα	37
Ή κυρά Πινακωτή	38
Παραλλαγή Καρπάθου	40
Κυκλικά κυνηγητά	
Ή γάτα και ὁ ποντικός	41
Παραλλαγή Μακεδονίας	41
Ὁ λύκος καί τ' ἀρνί	41
Τό Μαντηλάκι ἢ Ἀλάτι χοντρό	42
Λύκε, λύκε, εἶσαι δῶ;	42
Ὁ Χοιροβοσκός	44

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΟΚΤΩ ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΝΩ

Κυνηγητά	
Κυνηγητό ἀπλό	47
Παραλλαγή γιά δύο παιδιά	47
Ή Ἀλεπού ἢ πιάνω ξύλο	47
Παραλλαγή Αἰτωλίας	48
Πέτρα - Χῶμα	48
Βοήθεια!	48
Ζεύγη μέ ζεύγη	49
Κάθομαι δέν κάθομαι!	49
Ἄναψέ μου τό κεράκι	49
Πίτουρα μία!	50
Οἱ Κουλοῦρες	51
Κουτσό κυνηγητό	
Κουτσό κυνηγητό	51
Παραλλαγή Δωδεκανήσου	52
Ζύμη - Προζύμι!	52
Παραλλαγή Κουτσαλωνάκι	52
Παραλλαγή Ἀπειράνθου Νάξου	53
Τυφλόμυγες	
Στραβός Καλόγερος	53
Τυφλόμυγα Θράκης	54
Τυφλόμυγα Δωδεκανήσου	54
Ὁ Τζαμόγιαννης	55

	Σελ.
Τυφλόμυγες κυκλικές	
Ή Κουκουβάγια	55
Ή Βελονίτσα	55
Κρυφτό κυνηγητό καθ' ομάδες	
Κλέφτες κι άστρυφύλακες ή τά σαράντα κόσκινα	56
Παραλλαγή Σχωρετσάνων Ήπειρου	57
Τά Κάστρα ή κόφτ' τον	58
Άμπάριζα ή τά Σκλαβάκια	58
Κυκλικά κυνηγητά μέ λουρί ή ζώνη	
Ή Ζώστρα	60
Τό Λουκάτο	61
Όμαδικά Κυνηγητά μέ ζώνη, σχοινί ή λουρί	
Έμπροστιά ή χαλκόν (Πόντος) ή Άλογάκια (Ήπειρος)	
ή Τριμινίτσα (Πυλία)	62
Τό Λουρί τής Μάνας	63
Ή Συκιά ή τά Ρούμπαλα	63

ΑΝΤΙΣΦΑΙΡΙΣΕΙΣ

Μέ μία ομάδα	
Τόπι Ήπειρου	66
Τά Μηλαρόνια	67
Ή Μάπα	68
Μέ δύο αντίπαλες ομάδες	
Τόπα μία!	68
Παραλλαγή Ήπειρου	69
Τά Λακκούδια	69
Ζίν - ζίν - τák!	70
Διαβολίτσα	71
Τά Άλογα ή Πυροστιά ή Γελαδίτσα ή Άπάλα ή Χάλκεμαν	71
Τό Κλωτσσοκούφι	72

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΣΚΟΠΟΒΟΛΗΣ ΜΕ ΠΕΤΡΕΣ, ΡΑΒΔΙΑ Η ΞΥΛΑ

Μέ μία ή δύο αντίθετες ομάδες	
Μέ πέτρα	
Ή Τσοκαρία	75

	Σελ.
Τά Καστέλλια	76
Μέ ραβδιά ή ξύλα	
Τά Καζίκια	76
Ή Τζουμάκα ή ή Τσουλίκα	77
Ό Πίτσος	78

ΠΑΣΣΑΛΙΣΜΟΣ ΜΕ ΔΥΟ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

Ό Πλίτσικος ή Τσελίκι ή Τσαλτίκα	79
--	----

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΔΙΩΞΗ ΣΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ

Πηδήματα

Πήδημα στό ένα	83
Πήδημα μέ φόρα	83
Πήδημα στό τρία ή Τριαπήδκια	84
Φράγκα μία!	84
Πήδημα τ' άψηλου	84
Πήδημα πρός τά πίσω (Άναπισάτα)	85
Πήδημα στό δέντρο	85
Πήδημα στ' άσκι (Άρχαίος Άσκληασμός)	86

Τά σκαμνάκια

Τά Βαρελάκια ή Σκαμνάκια	86
Πρωτολιά	87

Σκαμνάκια σέ δυό ομάδες

Κωλοθημωνιά ή Αύγά καθαριστά	89
Άραϊ - μπουραϊ	90
Μαυροστάφυλο	91
Ή Ξυλογαϊδάρα ή Στάγκα Μαρία	91
Μπουρδουκελάς ή Πατρίχα	92

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑΣ ΠΑΝΩ ΣΕ ΧΑΡΑΓΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ

Ό Σαλίγκαρος	95
Τό Κεραμίδι	96
Ό Καλόγερος	97
Ό Πλάτανος	99
Τό Κουτσό	100

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ (χειμωνιάτικα)

Παιχνίδια Μαντικής	Σελ.
Τό Μπίτζι! (Μέλισσα Δωδεκανήσου)	105
Πόσα φύλλα έχει τό δεντρί;	106
Πετάει-πετάει!	106
Πίτα καί λουκάγικα	108
Οί Τυφλοί	108
Ποιός περνά;	109
Παραλλαγή νήσων Αιγαίου	109
Τό πουλί έπέταξε	109
Τό Δαχτυλιδάκι (Τό Κρινάκι)	110
Παραλλαγή Πόντου	110
Οί Κουπίτσες	111

Παιχνίδια μμητικά

Τ' Άγκούτς! (άρχ. Άκινητίνδα)	112
Τό Βουβό	113
Άγέλαστες	113
Τό τραγούδι του Διαβόλου	113
Ή Συναυλία	114

Παιχνίδια πνευματικής έτοιμότητας

Ή Κολοκυθιά	115
Τό Δεντρί ή ή Μηλιά	116
Άρίτης-Σπουρίτης	116
Ή Σαλάτα	117
Ό Νικολός	117
Ό Φορτωμένος	118

ΒΡΑΒΕΙΑ ΝΙΚΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΕΣ ΝΙΚΗΜΕΝΩΝ

Έπαθλα νίκης καί βραβεία νικητών	
Περιφορά του νικητή στους ώμους των παικτών της ομάδας του	120
Στήσιμο τροπαίου	120

Τιμωρίες νικημένων

Άτομικές τιμωρίες	
Σκορδομύτης (Άρχ. σκανθαρίζειν)	121
Μίμηση φωνών ζώων	121
Χτύπημα μέ τό λουρί	121

	Σελ.
Ο Φάλαγγας	121
Τὰ Καρφιά	121
Όμαδικές τιμωρίες	
Καθάλλες, Ἡ Γομάρα, Τό Βιλλίκι	122

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ: ΠΑΥΛΟΣ ΒΑΛΑΣΑΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ Α' 1979 (VII) – ΑΝΤΙΤΥΠΑ 100.000 – ΣΥΜΒΑΣΗ: 3240/7-6-79
 ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ – ΕΚΤΥΠΩΣΗ – ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: «ΕΚΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ» Ο.Ε.

